

ΑΧΑΡΙΣΤΟΙ

Η μετανάστευση ως έγκλημα, το έγκλημα ως αντίσταση

Η βιωμένη εμπειρία των αλβανών μεταναστών, οι ανάγκες του ελληνικού κεφαλαίου - κράτους για εργασία και κάποιες σκέψεις για το χτίσιμο κοινών τόπων αγώνα

Αχάριστοι

Η μετανάστευση ως έγκλημα,
το έγκλημα ως αντίσταση

Η μπροσούρα αυτή εκτυπώθηκε για πρώτη φορά στα αγγλικά τον Σεπτέμβριο 2018 και παρουσιάστηκε στο 12^ο **Balkan Anarchist Bookfair** στο **Novi Sad** της Σερβίας. Στη συνέχεια τυπώθηκε στα ελληνικά και τα αλβανικά σε 1.000 αντίτυπα, στην Αθήνα, τον Μάη 2019.

Διανέμεται με ελεύθερη οικονομική συνεισφορά.

Η αντιγραφή και η χρήση είναι ελεύθερη για τους σκοπούς του ανταγωνιστικού κινήματος και σε μη εμπορευματικά πλαίσια.

Ευχαριστούμε θερμά όσες και όσους βοήθησαν στις μεταφράσεις και το στήσιμο της έκδοσης.

για οποιαδήποτε επικοινωνία:
ungrateful@espiv.net και **takim@espiv.net**

Περιεχόμενα

- 7 Λίγα λόγια για την έκδοση
- 11 Το βίωμα της εγκληματοποίησης
- 31 Το ελληνικό κράτος/κεφάλαιο
και η μετανάστευση της δεκαετίας του '90
- 49 Έθνος-κράτος, η λειτουργία
της εγκληματοποίησης και κάποιες
σκέψεις πάνω στις αντιστάσεις

Λίγα λόγια για την έκδοση

Ως εγχείρημα προσπαθούμε, εξ' αρχής, να συγκροτηθούμε με δύο βασικούς τρόπους. Από τη μία, μέσα από μια συζήτηση που αφορά τις ανάγκες και τις ελλείψεις του κινήματος και από την άλλη, συμμετέχοντας από κοινού σε δράσεις, εκδηλώσεις, πορείες με σκοπό το χτίσιμο συλλογικής εμπειρίας. Με την παρούσα μπροσούρα κάνουμε μια προσπάθεια να απαντήσουμε σε δύο κυρίως ελλείψεις που εντοπίσαμε, όταν συζητούσαμε για τη μεταναστευτική κρατική πολιτική και για την σχέση του κινήματος με τους μετανάστες/ριες.

Η πρώτη έλλειψη αφορά τις διάφορες μορφές αντίστασης που χρησιμοποιούν οι μετανάστες και δεν αναγνωρίζονται ως τέτοιες. Αυτό θεωρούμε ότι είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιας πολιτικής του κράτους που σκοπό έχει την υποτίμηση και την εκμετάλλευση των μεταναστών. Μία από τις πρακτικές που χρησιμοποιεί είναι η εγκληματοποίηση των αντιστάσεων τους, που τις απογυμνώνει από τα πολιτικά τους χαρακτηριστικά. Το κίνημα από μεριάς του, πολλές φορές δεν αντιλαμβάνεται διαφορετικές μορφές αντιστάσεων που οι μετανάστες έχουν υιοθετήσει, καθώς δεν αποτελούν πάντα κομμάτι των πρακτικών που έχει συνηθίσει το κίνημα να οικειοποιείται (πχ. σπάσιμο τράπεζας, απεργία πείνας). Από την μεριά μας, θεωρούμε σημαντικό να μπορούμε να αναγνωρίζουμε αρνήσεις, αντιστάσεις και μορφές πάλης, που επιλέγουν οι μετανάστες/ριες, «ξένες» προς εμάς και να τις αναδεικνύουμε ως τέτοιες.

Η δεύτερη έλλειψη αφορά τις σχέσεις ανισοτιμίας μεταξύ ντόπιων και μεταναστών εντός και εκτός κινήματος. Εντός αυτού, κυριαρχεί η αντίληψη μιας ισότητας που θεωρείται δεδομένη απλά και μόνο επειδή κάποιος/α συμμετέχει σε μια οριζόντια διαδικασία. Αντίθετα, εμείς θεωρούμε ότι η ισότητα αποτελεί ζητούμενο και όχι δεδομένο και μπορεί να επιτυγχάνεται μόνο όταν αναδεικνύονται οι ιδιαιτερότητες, οι διαφορές και οι εμπειρίες του καθενός και της καθεμιάς, ξεκινώντας όμως από αυτές των πιο καταπιεσμένων. Γι' αυτόν τον λόγο, επιλέ-

ξαμε στο πρώτο μέρος της μπροσούρας, να παρουσιάσουμε τα βιώματα μεταναστών/ριων από την αλβανία. Από τη μία πλευρά, για να κάνουμε τις ιστορίες αυτές πιο ορατές στο δημόσιο λόγο και από την άλλη, για να γεφυρώσουμε τις ανισότητες μεταξύ μας και να μπορούμε να αλληλοστηριζόμαστε με όρους ισοτιμίας και αλληλεγγύης.

Πώς το κάναμε;

Θεωρώντας δεδομένη τη δομική ανισότητα ανάμεσα σε ντόπιους και μετανάστες και γνωρίζοντας πόσο δύσκολο είναι να μοιράζεται κανείς ανοιχτά τις εμπειρίες του ως μετανάστης/ρια, αποφασίσαμε να προκαλέσουμε μια κουβέντα που θα ξεκινούσε από εμάς, αλλά μόνο από τα μέλη του εγχειρήματος που είναι μετανάστες από την αλβανία. Μια κουβέντα που θα εξελισσόταν χωρίς την παρουσία των ντόπιων και θα καταγραφόταν από αυτή την ομάδα συζήτησης που δημιουργήθηκε. Το πρώτο μέρος της μπροσούρας είναι το αποτέλεσμα αυτής της καταγραφής. Είναι το αποτέλεσμα των συζητήσεων που έγιναν ανάμεσα σε μετανάστες και μετανάστριες από την αλβανία. Έτσι, αυτή η μπροσούρα είναι ουσιαστικά προϊόν δύο παράλληλων διαδικασιών: του δικού μας πολιτικού εγχειρήματος και της ομάδας συζήτησης γύρω από το βίωμα της εγκληματοποίησης.

Δεν είχαμε καμιά μαγική συνταγή από πριν και ούτε έχουμε ακόμα απαντήσεις στους προβληματισμούς που μας τέθηκαν. Ο τρόπος που το κάναμε έχει δηλαδή και έναν χαρακτήρα πειραματισμού και δοκιμής για το πώς καταπιανόμαστε με τέτοια ζητήματα και πως εν τέλει χτίζουμε ισότιμες σχέσεις μέσα από τα πράγματα που κάνουμε. Ήδη από την αρχική ιδέα αλλά και κατά τη διάρκεια των διαδικασιών μας, προέκυψαν διάφορα ερωτήματα για τα οποία, όπως είπαμε, δεν έχουμε ακόμα απαντήσεις και γι' αυτό θεωρούμε γόνιμο να τα μοιραστούμε και αυτά με ειλικρίνεια. Για παράδειγμα, ποια είναι η σχέση ανάμεσα σε μία πολιτικά συγκροτημένη ομάδα και μια ομάδα συζήτησης γύρω από το βίωμα; Πώς να συνυπάρξουν οι λόγοι αυτών των δύο διαδικασιών χωρίς να δημιουργηθεί ή να αναπαραχθεί

μια σχέση πολιτικής εκμετάλλευσης, αφού η μπροσούρα είναι στο σύνολό της υπερασπίσιμη από ένα πολιτικό εγχείρημα με τους δικούς του σκοπούς και τις δικές του ανάγκες, ενώ η ομάδα συζήτησης συμμετέχει μόνο στο πρώτο μέρος. Ίσως, για παράδειγμα, το ιδανικό θα ήταν να γραφτεί το σύνολο της μπροσούρας και από τις δύο διαδικασίες, αλλά κάτι τέτοιο θα προϋπέθετε την απάντηση των προηγούμενων ερωτημάτων. Ή ποια η σχέση των δύο ομαδοποιήσεων κατά τη διάρκεια της συγγραφής ή και μετά από αυτήν; Αφήνουμε τα ερωτήματα αυτά ανοικτά για περαιτέρω προβληματισμό και κουβέντα.

Περιεχόμενο

Η μπροσούρα αυτή αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος αποτυπώνεται μέρος των βιωμάτων που καταγράφηκαν από μετανάστες/ριες από την αλβανία σχετικά με την εγκληματοποίησή τους (και όχι μόνο) από το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία σε αντιπαράθεση με την κυρίαρχη αφήγηση της εποχής. Στο δεύτερο μέρος της μπροσούρας προσπαθούμε να αναδείξουμε τις ανάγκες του ελληνικού κράτους και κεφαλαίου για φτηνή μεταναστευτική εργασία, την διαχείρισή της και τις συνέπειές της στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, ο άξονας αυτός γράφτηκε, χωρίς να έχουμε προηγουμένως μία συλλογική αντίληψη και μέθοδο για τη λειτουργία του κράτους/κεφαλαίου. Γι' αυτό αρκεστήκαμε στο να παρουσιάσουμε στιγμές και δεδομένα από την ιστορία του ελληνικού κεφαλαίου, που θεωρούμε ότι φανερώνουν μερικώς την στρατηγική του κράτους, πριν τη μετανάστευση από την αλβανία στις αρχές του '90. Τέλος, στο τρίτο μέρος εστιάζουμε στην λειτουργία της εγκληματοποίησης, στο έγκλημα ως μορφή αντίστασης και στη θέση μας πάνω σ' αυτά, με σκοπό να συνεισφέρουμε στο ξεπέρασμα των ελλείψεων που αναφέραμε στην αρχή (αναγνώριση και άλλων μορφών αγώνα, χτίσιμο ισότιμων σχέσεων).

Το βίωμα της εγκληματοποίησης

Ι «Έχω περάσει δυο φορές τα σύνορα με τα πόδια. Αυτοί που ήταν χειρότεροι όταν σε πιάνανε ήταν οι στρατιώτες. Σε βασανίζανε με διάφορους τρόπους. Βάζανε την κάννη του όπλου τους στη φωτιά, την πυρώνανε και ύστερα την μπήγανε στο σώμα. Έτσι είχαν κάνει και σε ένα παιδί πριν τον απελάσουν. Δεν ξέχασε όμως. Μετά από καιρό έκανε ξανά το ταξίδι για Ελλάδα και κατάφερε να εγκατασταθεί στην πόλη Χ. Εκεί μια μέρα είδε στον δρόμο μια γνώριμη φάτσα. Αφού βεβαιώθηκε ότι ήταν ένας από τους στρατιώτες που τον είχαν βασανίσει πήρε εκδίκηση.»

Ι «Ένα καλοκαίρι είχα κανονίσει να πάω να δω ένα φίλο μου στη Ρόδο. 16 χρονών ήμουν. Όταν έφτασα στο λιμάνι και ενώ κατέβαινα με ένα σωρό κόσμο, μπάτσοι με όπλα στα χέρια με σταματούν στη μέση της αποβάθρας και με τραβάνε να τους ακολουθήσω. Με πάνε κάπου σε μια άκρη για να μην ενοχλούμε την κίνηση των επιβατών. Εκεί ανοίγουν τη βαλίτσα που είχα τα ρούχα μου και τα πετάνε όλα κάτω. Μέσα είχα και ένα κινητό, ξέρεις από αυτά τα

παλιά τις «παντόφλες» που πήγαμε. Με το που το βλέπει ο ένας με ρωτάει που το έκλεψες αυτό ρε Αλβανέ και μου ρίχνει μια σφαλιάρα. Μου λένε να μαζέψω τα ρούχα μου που τα είχαν σκορπίσει και ύστερα μου βάζουν χειροπέδες μαζί με έναν άλληλο Αλβανό, σημαδεύοντάς μας στο κεφάλι με τα όπλα τους και κάνοντας πλάκα. Όλα αυτά σε κοινή θεά.»

I *«Οι γονείς μου είχαν μια βεβαίωση παραμονής και κάθε λίγο και λιγάκι έπρεπε να παρουσιάζονται στο Α.Τ. Κάποια στιγμή τους είπαν ότι η βεβαίωση που είχαν ήταν πηλαστή και τους κράτησαν στο τμήμα μαζί με αδερφό μου που ήταν 2 χρονών. Μέσα σε λίγες μέρες τους έβαλαν σε αεροπλάνο και τους έστειλαν σε κρατητήρια στην Αθήνα για απέλαση»*

Η καλή μέρα απ' το πρωί φαίνεται

Είναι δύσκολο να μιλήσουμε με αλβανό μετανάστη ή μετανάστρια που να μην έχει να αφηγηθεί δικά του βιώματα ή του κοντινού του/της περιβάλλοντος τα οποία να μην συνδέουν την εθνική ταυτότητα με το έγκλημα και την καταστολή. Αυτός είναι ένας από τους βασικότερους λόγους που πολλοί αλβανοί μετανάστες και μετανάστριες εξαναγκάζομασταν, είτε με άμεσους τρόπους είτε με έμμεσους να αποκρύψουμε την καταγωγή μας και τα όποια χαρακτηριστικά την πρόδιδαν. Όπως για παράδειγμα το να μιλάμε την αλβανική γλώσσα δημόσια ή το να μην έχουμε ελληνοποιήσει τα ονόματά μας.

Από την άλλη, στο βαθμό που αυτό δεν γινόταν δυνατό οφείλαμε να απολογούμαστε διαρκώς για την εθνική ταυτότητα που φέραμε. Αυτή η διαρκής, βίαιη και διευρυμένη επιτήρηση, με το δάχτυλο να μας δείχνει διαρκώς, και η οποία στέκει δίπλα σε μια αντίστοιχη εκμετάλλευση με χαρακτηριστικά δουλείας, θα παίξει ένα σημαντικό ρόλο στις επιλογές πολλών από μας.

Αν και η προσωπική εμπειρία και τα βιώματα που κουβαλάμε ο καθένας και η καθεμία καθορίζεται από πολλούς παράγοντες, που έχουν να κάνουν τόσο με το χρόνο της μετανάστευσης όσο και τον τόπο εγκατάστασης, δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε ότι, παρόλο τις διαφορετικές αποχρώσεις και εντάσεις των προσωπικών βιωμά-

των μας, υπάρχει ένα σταθερό και συλλογικό μοτίβο που περιγράφει συναισθήματα και σκέψεις της μεταναστευτικής μας εμπειρίας.

ΚΑΝΕ ΤΟ ΚΑΛΟ ΚΑΙ...

ΑΛΒΑΝΟΙ

Μπαινοβγαίνουν με το... «πάσο» τους

ΡΙΣΤΟΥΣ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

Ανοιχτή απειλή για τα σύνορα και την κοινωνία μας

Κάθε μέρα και ένα έγκλημα

Φόβος μέρα νύχτα

Σε όλη τη χώρα υπάρχει φόβος για την είσοδο των Αλβανών. Οι αρχές έχουν ανακοινώσει ότι οι Αλβανοί που εισέρχονται στην Ελλάδα είναι κυρίως κλέφτες, ληστές και εγκληματίες. Ο φόβος αυτός είναι ιδιαίτερα έντονος στα σύνορα και σε ορισμένες περιοχές της χώρας.

«ΧΡΥΣΑ» ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ

Εκτεταμένα κυκλώματα χρυσού έχουν ανακαλυφθεί στην Ελλάδα. Οι αρχές έχουν συλλάβει αρκετούς Αλβανούς που εμπλεκόταν σε αυτά τα εγκλήματα. Τα χρυσά κυκλώματα αποτελούν μια σημαντική πηγή εισοδήματος για τους Αλβανούς εγκληματίες.

(Απογευματινή, 5 Ιανουαρίου 1992)

Η ταύτιση μας με το έγκλημα ξεκινάει με την έλευση των πρώτων αλβανών στην Ελλάδα. Την εργολαβία για την εξάπλωση και εμπέδωση αυτής της ρατσιστικής ταύτισης θα αναλάβουν τα ΜΜΕ, εκκλησία, πολιτικοί. Θα δικαιολογήσει η επιστήμη και θα διακωμωδήσει η τέχνη: Οι αλβανοί κλέβουμε και σκοτώνουμε. Είμαστε υπανάπτυκτοι και απολίτιστοι. Η θέση μας είναι στον πάτο της ελληνικής κοινωνίας.

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα η εικόνα του αλβανού μετανάστη που περιφέρεται σε όλη την επικράτεια της Ελλάδας και απειλεί τον ντόπιο πληθυσμό γίνεται μια κανονικότητα. Η εικόνα αυτή προβάλλει διαρκώς ως μια αναγκαία υπενθύμιση μιας επείγουσας κατάστασης που έχει το χαρακτήρα πολέμου. Τα σύνορα, που περιόριζαν το κακό απ' έξω, έχουν πληγωθεί και η χώρα βρίσκεται σε αλβανική κατοχή. Οι άντρες είναι εγκληματίες, οι γυναίκες πόρνες. Η λέξη αλβανός εμπλουτίζεται διαρκώς από τον ποινικό κώδικα και διάφορα νοσήματα έτσι ώστε η ίδια η καταγωγή μας να θεωρείται και να γίνεται αντιληπτή ως ποινικό αδίκημα και ασθένεια. Οι αλβανοί μετανάστες

και μετανάστριες παρουσιάζομαστε ως μια μάζιγα που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα με εθνική πυγμή.

(Μας σκοτώνουν μέσα στα σπίτια μας, Ελεύθερος Τύπος, 24 Μαΐου 1993)

«Η αγωνία και ο φόβος έχουν κυριεύσει τους κατοίκους των ελληνικών χωριών στην μεθόριο αφού τα σύνορα έχουν περικυκλωθεί από πεινασμένους Αλβανούς φυγάδες. Ειδικές εντολές στους κατοίκους της περιοχής για το πως να αντιμετωπίσουν την κατάσταση έχει δώσει ο στρατός...»

«Με το φόβο των Αλβανών επιδρομέων ζουν κάθε βράδυ οι Έλληνες κάτοικοι των χωριών δίπλα στην Αλβανία. Πίσω απ' αυτά τα βουνά είναι η Αλβανία και κάθε βράδυ στρατός και αστυνομία κάνουν περιπόλους προκειμένου να αποθαρρύνουν τους Αλβανούς ληστές...»

(Αποσπάσματα από κεντρικό δελτίο ειδήσεων του Mega το 1992)

Και αυτό οφείλει να αντιμετωπιστεί άμεσα είτε από την κρατική βία, είτε από ντόπιους που αναλαμβάνουν και παίρνουν την κατάσταση στα χέρια τους με μεγάλη ευκολία. Αμέσως τα πλάνα δείχνουν στρατιώτες να περιπολούν στα δάση, μπάτσους να μπαίνουν σε λεωφορεία, τρένα και σπίτια. Αγανακτισμένους πολίτες να παρελαύνουν στις οθόνες με καραμπίνες στο χέρι. Να καταδιώκουν αλβανούς εγκληματίες, να τους ξυλοκοπούν και να τους οδηγούν στην απέλαση. Εκεί κάπου στο ενδιαμέσο θα ξεπροβάλλει και ο απεγνωσμένος πατριώτης που θα δηλώνει ότι «δεν αντέχουμε άλλο, γίναμε ξένοι στην ίδια μας την χώρα».

Το μήνυμα που δίνεται άμεσα και μέσα από τα έδρανα των δικα-

Τραγικό τέλος για τρεις Αλβανούς

ΔΕΝ είχε προθέση να δώσει κατά τον Αλβανό φερόμενο Έλληνα στρατιώτη. Αυτό τονίζονται οι ανακρίσεις του ερωτησίου Λαϊκής σχετικά με το θωρακτό γιγαντός που αποκάλυπτε το δράμα των Αλβανών φυγάδων που αναζητούν καλύτερη τύχη στη χώρα μας.

- ✓ Ένας νεκρός από σφαίρα φρουρού
- ✓ Δύο κατακρεουργημένοι στο Αγρίνιο
- ✓ Κι άλλος ένας πνίγηκε σε ποτάμι

το θύμα του, ενώ η στρατιά τους οι συλλογόμενοι Αλβανοί μεταφέρθηκαν στο στρατόπεδο. Για το θωρακτό αυτοκίνητο δια- νεύονται προανάκριση. Ο νεκρός στρατιώτης, που καθόγηση από τον Κέρκυρα, μένει στην χώρα χωρίς να φέρει τίποτα στο ε.δ.π. Ο στρατός ανακοίνωσε από το υπουργείο Εθνικής Άμυνας «σε συνάντηση δημοσιογράφων στην Αθήνα, ο Αλβανός στρατιώτης που πνίγηκε στο ποτάμι της Κέρκυρας, που πνίγηκε στο ποτάμι της Κέρκυρας, που πνίγηκε στο ποτάμι της Κέρκυρας...»

Φωτό: «Είλες βέβαια είναι ένα σημαντικό θέμα» και στο Αγρίνιο, που βρέθηκαν κατακρεουργημένοι, ενώ ένας ακόμη Αλβανός λαθρομετανάστευ, στην προσπάθειά του να περάσει στη χώρα μας, σφαιροκόπησε από πυροβόλο του στρατού.

(Τα Νέα, 4/11/1991)

400 ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΟΥΝ ΕΝΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΧΩΡΙΟ 3.500 ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Αλβανικό ... μέτωπο στο Κριεκούκι

Αλβανικό μέτωπο στο Κριεκούκι. Ο Αλβανός λαθρομετανάστευ, που πνίγηκε στο ποτάμι της Κέρκυρας, που πνίγηκε στο ποτάμι της Κέρκυρας...

(Ελεύθερος Τύπος, 21/5/1993)

« Άλλωστε ήταν κι Αλβανοί » ...

Αμετανόητος και παθολογικά κυνικός ο δράστης

ΠΡΕΒΕΖΑ ΣΤΗ σφαίρα της ψυχανάλυσης αναζητούνται πλέον τα αίτια της αποτρόχαιης εγκληματικής δράσης του 25χρονου αγρότη Γεωργίου Τζαριζόπουλου από την Αγία Τριάδα Πρέβεζας. Ο Γ. Τζαριζόπουλος σκότωσε με καρμίνη δύο Αλβανούς αγνώστων μέρη, σπάζει στο χέρι, δύο μήνες πριν από την Πρωτοδικασία.

Ρεπορτάζ: Γ. ΓΚΟΝΤΙΩΣ

Αγες ημέρες αγριότερα κατακρεουργήθηκε με αλκοολισμό στα πόδια, στο κεφάλι και στην καρδιά τον Κοσμάκη Ζαχαρί και μετέφερε σε ερημική τοποθεσία στην Αγιά, κοντά στην Πάργα, 10 χιλιόμετρα μακριά από το σημείο εκτέλεσης.

Τα παιδικά τραγούδια χρόνια του δράστη και το ανεξήγητο μίσος για τους Αλβανούς συμπληρώνουν την εικόνα της προσωπικότητάς του.

Ψυχραιμος, κυνικός, χωρίς να μετανοήσει, περιέγραψε σε συζήτηση χθες στο κρηνητικό της Ασφάλειας Πρέβεζας λεπτομέρειες από τη «ειδική», όπως τα χαρακτηρίζουν αστυνομικά, εγκλήματα του.

Αποδέχεται την πρόκληση για συζήτηση με εμπόδιο «Θα σου μιλήσω γι' αυτά και γι' άλλα αλλά θα φύγουν αυτά...» και δείχνει τους αστυνομικούς.

Κάθετα στο στήθος ψυχρός και εληγγυ: «Εντάξει, τους σκότωσα. Δεν μετανοώ τίποτα. Άλλωστε ήταν και Αλβανοί...»

ΕΡ.: Γιατί τόσο μίσος για τους Αλβανούς; ΑΠ.: «Τους μισώ γιατί ήρθαν στη χώρα μας». Πέθανε, όταν ήσαν φαντάρς στα Γιάννουσα «έφυγα» 20 μήνες φυλάκιση γιατί χτύπησα με το όπλο έναν Αλβανό που είχε πληρώσει ύπνου στο τζι...

Μίσος για τους Αλβανούς αλλά και... απόφες για τα εθνικά θέματα: «Και βιά- τους τους δικούς μας και τον υποψιόν να πνίγονται "α λα καρτότα" ή άλλος

Αρσενικά: «Δεν μετανοώ», λέει ο δράστης Γ. Τζαριζόπουλος (στο βάθος μέρος της φωτογραφίας) στον ανταποκριτή μας Γ. Γκόντιω. Πάνω: η μητέρα του δράστη: «Πώς μπορούσε και ήταν τόσο ήμερος όλο αυτό το διάστημα, έχοντας κάνει όλα αυτά»

λαϊκό; Πρόλαβα και τον έκοβα με το αλκοολισμό. Ύστερα του έβρα και με την καρμίνη...»

Κάνει τη χαρακτηριστική κίνηση και φωνάζει: δοντά γελώντας για να ακουστεί από τους άνδρες της Ασφάλειας που περιμένουν έξω από το κρηνητικό: «Τον έβρα όλη, θα τον σπάσω κι αυτόν...»

ΕΡ.: Τους άλλους δύο Αλβανούς έμασε γιατί τους σκότωσε; ΑΠ.: «Με είχαν κλέψει πολλές φορές. Τους είχα δώσει τσεκούρα. Δεν πήσανε άλλο...»

Ο δράστης, τον ίδιο μήνα που μετέφερε τον νεκρό Κοσμάκη Ζαχαρί στην Αγιά, με απόλυτη ηρεμία πήγε το μεσημέρι τη μητέρα του Μαρσίδη στα Γιάννουσα να την εξετάσει γιατί για αυτό είναι σχεδόν τυφλή.

Μήπως δεν ήσαν σε καλή κατάσταση ψυχολογικά; ΑΠ.: «Καλά ήσαν». Σπάζεται λίγο και

προσθέτει: «Αλήθεια, τι λες, πόσα θα «φάει» Αν δεχτούν ότι φοβόμουν για τη ζωή μου γλιτώνω...». Στις 25 χρόνια του έχει σπασίσει ήδη τρεις ανθρώπους.

ΕΡ.: Τι σκέφτεσαι για τη ζωή σου τώρα; ΑΠ.: «Το ήξερα, πώς να τρώωτες φορές σε θάνατο, αλλά εντάξει. Θα γίνει πόλεμος με την Αλβανία και τα Σκόττα και θα θύω...»

Η μάνα

Η 63χρονη μητέρα του Μαρσίδη, τραγική ψυχρά, χίρα εδώ και τρία χρόνια, αναρωτιόταν όταν τη συναντήσαμε τι πρωί στο μαζικό σπίτι τους στην Αγία Τριάδα:

«Πώς μπορούσε και ήταν τόσο ψυχραιμος δύο αυτό το διάστημα έχοντας κάνει όλα αυτά; Μας έβρανε ταγρητό, με φρόντιζε σαν να μην είχε συμβεί τίποτα. Τώρα πόσο, κατέστρεψε τη ζωή του. Τι έκανε...»

Βυθίστηκε πλοίο με Αλβανούς

ΕΝΑΣ άνθρωπος πνίγηκε και τυλιχθήσαν άλλος τρεις πισωτέτοι τους έχαναν τη ζωή τους χθες, όταν βυθίστηκε το πλοίο με το οποίο προσκαλούνταν να φτάσουν στην Κέρκυρα. Σήμασαν με την αλβανική τηλεόραση, το αλιείο με άγνωστο σφαιρό επιβατών αναχώρησε από τη μικρή πόλη Κοσμά, 30 χιλιόμετρα νοτίως των Αγίων Σαράντα, και κατευθύνονταν προς την Κέρκυρα, που απέχει μόλις 12 χιλιόμετρα, όταν βυθίστηκε.

Τους πυροβόλησαν έχοντας μόνο υποψίες...

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Γραφείο Βορ. Ελλάδας. ΥΠΟΠΤΕΥΟΤΑΝ ότι τους Αλβανοί λαθρομετανάστευ πραγματοποιούν κλοπές στον στέδιο του και χθες τα εγχειρήματα τους πυροβόλησε και τους τραυματίστη την ώρα που κοιμόντουσαν.

Με τις κατηγορίες της εγκληματικής συμπεριφοράς, παράνομης αστυνομίας και ολιγοπληθούς συνελήφθη και παραπέμπεται στο δικαστήριο ο 37χρονος κτηνοτρόφος Θωμάς Ουζιόγλου, από το Μακροχώρι Ημαθίας, ενώ για συνήθεια στα παραπάνω κατηγορούνται οι συγγαμικοί του Μιχαήλ Καλοδήρας, 38 χρόνων και Ιωάννης Κουκούλης, 54 χρόνων.

Όπως είναι στους αστυνομικούς ο κτηνοτρόφος υπο- πτεύεται ότι οι Αλβανοί έμπαιναν τις νύχτες στο στέδιο του και έκλεβαν διάφορα αντικείμενα, καθώς επίσης και μικρά ζώα. Έτσι, χθες τα εγχειρήματα, αστυνομικό- νος όπως δήλωσε, πήρε την καρμίνη του Καλοδήρα και οι τρεις φίλοι πήσαν στην κλίμα όπου κοιμόντουσαν οι Αλβανοί λαθρομετανάστευ Φίλιππος Παυλίδης, 18 χρό- νων, Πρεκ Νιλιάν, 30 χρό- νων και Αλί Χάρα, 20 χρό- νων, από το Μακροχώρι της Αιθιοπίας.

Εκεί ο κτηνοτρόφος πυρο- βόλησε τους Αλβανούς στο στέδιο, τραυματίζοντας σοβαρά τον Παυλίδη και άλλους.

(Τα Νέα, 6 Φεβρουαρίου 1993)

Ο δράστης της δολοφονίας δύο αθβανών μεταναστών παρουσιάζεται ως άνθρωπος με ψυχολογικά προβλήματα που έχει ένα ανεξήγητο μίσος για τους αθβανούς. Ενώ διπλανό άρθρο ενημερώνει ότι κτηνοτρόφος πήρε την καρμίνη του και πήγε και πυροβόλησε τρεις αθβανούς την ώρα που κοιμόντουσαν σε μια καλύβα με την υποψία ότι κλέβουν.

στηρίων θα επαναλαμβάνεται διαρκώς: οι δολοφονίες αλβανών μεταναστών είναι αναγκαίες και φέρουν τη σφραγίδα του ελληνικού κράτους και την ευρεία συναίνεση της ελληνικής κοινωνίας. Οι αμέτρητες «εκपुरσοκροτήσεις» όπλων στα κεφάλια αλβανών, τα δολοφονικά λιτσαρίσματα, οι επιχειρήσεις «Αρετής» και οι διαπομπεύσεις έχουν ως αυτονόητο επιχείρημα την εγκληματική καταγωγή. Την εθνική απειλή.

Όσο αυτονόητη και απαραίτητη είναι η εκμετάλλευσή μας άλλο τόσο είναι και η καταδίκη μας. Κάθε ενέργεια σε βάρος μας αποσιωπάται, ο δικός μας λόγος δεν υπάρχει πουθενά. Είναι προφανές ότι είμαστε όλοι και όλες κατηγορούμενοι και το μοναδικό δικαίωμά μας είναι αυτό της σιωπής και της επιείκειας, που ονομάζεται και φιλοξενία. Και αν είμαστε και εμείς άνθρωποι είναι επειδή μπορούμε να γίνουμε εκμεταλλεύσιμοι σε κάτι. Το παράπονο του «*μην πυροβολείται τους Αλβανούς*» δεν είναι τελικά παρά μια παρότρυνση του «*πάρε έναν Αλβανό να σου κάνει την δουλειά*».

I «*θυμάμαι μια μέρα ο πατέρας μου είχε πάει μαζί με τον θείο μου να πάρει τσιγάρα σ' ένα κοντινό περίπτερο από το σπίτι που νοικιάζαμε. Μετά από ένα μισάωρο χτυπάει η πόρτα του σπιτιού και μπουκάρουν μέσα ο περιπτεράς μαζί με μπάτσους. Κάποιος είχε κλέψει τον περιπτερά και τι πιο «φυσικό» να έρθουν και να ψάξουνε για κλέφτες στο πρώτο σπίτι Αλβανών*»

I «*Μια φορά που μας κλέψανε το σπίτι η σπιτονοικοκυρά φώναξε την αστυνομία και ζήτησε να κάνουμε μήνυση. Εκείνοι απάντησαν ότι δεν μπορούμε να κάνουμε μήνυση επειδή είμαστε από την Αλβανία*»

Μαθήματα πειθαρχίας

«Τι όνομα είναι αυτό ρε, βάλε κανένα κανονικό»

Να βαφτιστούμε χριστιανοί ορθόδοξοι και να αηλιάξουμε τα ονόματά μας. Να βάλουμε κανονικά ρούχα. Να μάθουμε να περπατάμε κανονικά. Να κάνουμε το σταυρό. Να μιλάμε μόνο ελληνικά και σωστά. Να μην κάνουμε σχέσεις παρά μόνο με τους ομοίους μας. Να μην κυκλοφορούμε μετά από μια συγκεκριμένη ώρα. Να παρακαλάμε για ένα κομμάτι ψωμί και να ήμε ευχαριστώ. Και να δουλεύουμε. Κυρίως αυτό. Ένα σωρό

προσταγές και όρια που καθορίζουν την κάθε μας επιλογή.

Η παραμικρή απόκλιση από τους όρους αυτούς συνιστά απειλή και η τιμωρία ποικίλει. Όταν θα μιλήσουμε τα αλβανικά θα δεχτούμε την επίκληση ότι δεν είναι σωστό να μιλάμε σε μια γλώσσα που δεν είναι αρεστή και κατανοητή στους ντόπιους. Όταν θα διεκδικήσουμε τα μεροκάματα θα αντιμετωπιστούμε με χλευασμό από τα αφεντικά και τους μπάτσους έξω από τα καταλύματά μας. Όταν θα αράζουμε σε πλατείες και θα κάνουμε βόλτες στη γειτονιά θα είναι μια πρόκληση εκ μέρους μας.

«Ο κόμπος έφθασε στο χτένι. Την τελευταία εβδομάδα μέσα σε δύο ημέρες είχαμε επτά διαρρήξεις σε σπίτια και καταστήματα του χωριού», λέει στα «ΝΕΑ» ο πρόεδρος της κοινότητας Παλαιό Κεραμίδι, Βασίλειος Κουρκούτας, εξηγώντας τους λόγους που οδήγησαν στην ομόφωνη απόφαση του κοινοτικού συμβουλίου για *«τη δημιουργία εθελοντικής μυστικής υπηρεσίας που θα περιφρουρεί την κοινότητα σε 24ωρη βάση»,* με σκοπό *«να σταματήσει τη ληθραία περιφορά αλλοδαπών, κυρίως Αλβανών, μετά τη δύση του ηλίου εντός του οικισμού».*

(Κοινότητα έβγαλε περίπολο κατά των Αλβανών, Τα ΝΕΑ 26/03/1998)

Ο μύθος του καλού αλβανού

«Η Ελληνική κοινωνία, στη μεγάλη πλειονότητα της, αργά ή γρήγορα, τους καλούς και σωστούς θα τους δεχθεί ως ισότιμα μέλη. Αυτή είναι η απάντηση με βάση ιστορικά προηγούμενα ακόμη και στη χώρα μας..»

(Οι αλλοδαποί... Έλληνες, Το Βήμα 26/10/2003)

I *«Δεν ήταν λίγες οι φορές που ακούγαμε να λένε ότι εντάξει να κάτσουν αυτοί που είναι καλοί και εργατικοί και να φύγουν οι εγκληματίες. Ή το δεν έχω πρόβλημα με τους Αλβανούς αλλά με αυτούς που κλέβουν και σκοτώνουν.»*

I *«Το '93 όταν φτάσαμε στη Πάτρα, μιας και οι γονείς μου ξέρανε και τις δύο γλώσσες (Αλβανικά-Ελληνικά) οι μπάτσοι προσέγγιζαν επανειλημμένα και πολύ απειλητικά τον πατέρα μου προκειμένου*

να γίνει ρουφιάνος τους και να ψάχνει τους νεοφερμένους και να τους δίνει πληροφορίες. Όσο ο πατέρας μου αρνούνταν τόσο πιο βίαια και πιο απειλητικά (απειλές που αφορούσαν την οικογένεια) τον ξαναπροσέγγιζαν. Με την ίδια επιμονή μας πλησίαζαν και οι χριστιανικές οργανώσεις με αυτή τη μεγαλοαστική φιλανθρωπία του να μας κάνουν ανθρώπους, να μας βρουν δουλειές, να μας βαφτίσουν χριστιανικά κλπ.»

Η εγκληματοποίηση της καταγωγής μας είναι βάση πάνω στην οποία όχι απλά δικαιολογείται, αλλά επικροτείται η κρατική καταστολή που λαμβάνει χώρα με δολοφονίες που ξεκινάνε από τα σύνορα και εξαπλώνεται στα χωριά και στις πόλεις. Στα κρατητήρια οι βασανισμοί δεν έχουν τελειωμό. Ενώ πογκρόμ και αμέτρητες ρατσιστικές πρακτικές εκδηλώνονται στην καθημερινότητα των μεταναστών και μεταναστριών. Και όταν το αφεντικό δεν γουστάρει να πληρώσει τα πενιχρά μεροκάματα μας, μπορεί να πάρει τηλέφωνο την αστυνομία και να ζητήσει την απέλασή μας ή ακόμα και να μας πυροβολήσει. Όταν ο γείτονας δεν γουστάρει τους αλβανούς γείτονές του, μπορεί και αυτός να πάρει τηλέφωνο την αστυνομία. Όταν ο δάσκαλος δεν γουστάρει να βλέπει «τα αλβανάκια να βγάζουν γλώσσα», μπορεί και αυτός να απειλήσει ή να καλέσει την αστυνομία. Η απειλή και πρακτική της απέλασης είναι ένα εθνικό εργαλείο προς κάθε χρήση. Είτε αυτό αφορά την συμμόρφωσή μας, είτε την άμεση επίλυση του προβλήματος που ακούει στο όνομα αλβανός.

Σε αυτή την εμπόλημα καθημερινότητα η ύπαρξη «του καλού Αλβανού» δεν είναι παρά η εκδήλωση μιας ικανοποίησης όσον αφορά την πειθάρχησή μας. Ο καλός αλβανός δεν είναι αυτός που δεν κλέβει, αλλά αυτός που αηλιάζει το όνομά του. Που ξυπνάει και κοιμάται σε μια οικοδομή ή σ' ένα χωράφι. Που δεν διαμαρτύρεται άμα δεν τον πληρώνουν και γυρνάει και το άλλο μάγουλο. Η καλή αλβανίδα είναι αυτή που δουλεύει μαύρα και δεν ζητάει και ποηλιά ποηλιά, που ξεσκατίζει παππούδες και γιαγιάδες σαν να ήταν οι γονείς της, που ικανοποιεί τις σεξουαλικές ορέξεις των ντόπιων και κατανοεί τα προβλήματα της αφεντικίνας της. Που πλένει και σιδερώνει όλα τα ρούχα της ελληνικής οικογένειας με καρτερικότητα. Αυτός και αυτή που δέχεται την βία και δεν αντιδρά, που εξευτελίζεται και δεν μιλά,

παρατηρήσει ότι το 60% της εγκληματικότητας προέρχεται για μας συγκεκριμένα από τους Αλβανούς και θα πρέπει να εστιάσουμε εκεί.»

28/6/1999, Δημήτρης Κυριαζίδης, Πρόεδρος Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων στην Πρώτη Ενημέρωση του ΣΚΑΪ με τίτλο στο Έλεος των Συμμοριών

«Υπάρχει πρόβλημα ανασφάλειας, απολύτως δικαιολογημένο. Υπάρχει έξαρση εγκληματικότητας το οποίο δημιουργεί αυτό το αίσθημα ανασφάλειας. Και το πρόβλημα αυτό για να αντιμετωπιστεί είναι ευθύνη... της ποιότητας, της κυβέρνησης, του κράτους. Που σημαίνει σύγχρονη αποτελεσματική αστυνομία, αποτελεσματική φύλαξη συνόρων, καταγραφή και έλεγχος των λαθρομεταναστών.»

Δημήτρης Παπαδημούλης, εκπρόσωπος Συνασπισμού, από την ίδια εκπομπή

Και όταν αυτό δεν συμβαίνει, όταν δηλαδή αυτή η μοναδική προοπτική αμφισβητείται, όταν η βία επιστρέφεται, μεταφράζεται ως αχαριστία απέναντι στη φιλοξενία. Ότι τελικά δεν είναι να τους εμπιστεύεσαι τους αλβανούς γιατί είναι άτιμη φάρα. Ότι οι άνθρωποι το έχουν στο αίμα τους. Και τρέχουν οι γονείς να προστατέψουν τα «ελληνόπουλα» από τα «αλβανάκια», τρέχουν οι νοικοκυραίοι να αγοράσουν караμπίνες και να ασφαλίσουν τις πόρτες τους. Αρχίζουν τις περιπολίες και το κυνήγι αλβανών με απαγορεύσεις, λιντσαρίσματα και βασανισμούς. Γεμίζουν τις ελληνικές φυλακές με αλβανούς. Το μήνυμα είναι σαφές: οι μετανάστες πρέπει να μην δαγκώνουν το χέρι που τους ταΐζει και να αποδεικνύουν ότι αξίζουν τη φιλοξενία. Μια φιλοξενία που φέρει μόνο υποταγή του φιλοξενούμενου και κανένα δικαίωμα. Μια φιλοξενία ποτισμένη από άκρη σε άκρη με αίμα και χλεύη.

I *«Είχα πάει στο σπίτι ενός παιδιού που δούλευε η μάνα μου για να συναντήσω κάτι φίλους μου. Είχα δει τα ποδήλατά τους έξω από το σπίτι του παιδιού... Μου είπε να φύγω γιατί δεν ήταν κανείς εκεί. Τελικά έμαθα αργότερα ότι κατηγορούσαν την μάνα μου ότι έκλεβε και γι' αυτό δεν με άφησε μέσα.»*

I *«Ξέρω ότι πολλές φορές η μάνα μου έκλεβε πράγματα από τον φούρνο που δούλευε. Επειδή της δίνανε λίγα λεφτά με αυτό τον τρόπο κάπως ένιωθε ότι μπορεί να δουλεύει εκεί χωρίς να τη θεωρούν κορόιδο»*

I «Μου έχουν περιγράψει την ιστορία δύο παιδιών που δούλευαν στα χωράφια ενός τύπου για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το αφεντικό ανέβαλε συνεχώς να τους πληρώσει τα δεδουλευμένα τους. Μια μέρα τους επισκέφτηκε η αστυνομία και αφού τους συνέλαβαν τους απέλασαν. Εκείνοι ήταν σίγουροι ότι την αστυνομία είχε φέρει το αφεντικό τους και έτσι μετά από κάποια χρονικό διάστημα επέστρεψαν στην Ελλάδα, τον βρήκαν και πήραν εκδίκηση.»

I «Στην γειτονιά ήταν ένας τύπος που πήγαινε και βάραγε άσχημα πιτσιρικάδες από την Αλβανία. Κάποια στιγμή τον βρήκαν κάποιοι από την παρέα μας και τον έκοψαν με μαχαίρι στα χέρια και του έδεσαν τις πληγές. Του είπαν ότι την επόμενη φορά που θα σηκώσει το χέρι του θα τον αφήσουν να αιμορραγεί.»

I «Δύο φίλοι μου που δούλευαν σε οικοδομές είχαν κανονίσει να βάψουν ένα σπίτι. Όταν έφτασε η ώρα να πληρωθούν οι ιδιοκτήτες αρνιόντουσαν να τους πληρώσουν αν δεν βαφτούν πρώτα οι πόρτες και τα παράθυρα. Η συμφωνία όμως δεν ήταν αυτή. Αυτό που έγινε είναι ότι ο ένας από τους δύο έπιασε τον ιδιοκτήτη και τον κρέμασε από το μπαλκόνι και τελικά τους πλήρωσε.»

Από μικροί στο έγκλημα (ή το μήλο κάτω από την μηλιά)

«Τρεις Αθηναίες μαθήτριες του 15^{ου} Λυκείου... θα μας εξομολογηθούν: «έρχονται οι Αλβανοί και κάνουν κατάληψη στον χώρο, μαζεύονται σε παρέες και νομίζουν ότι είναι κάποιοι. Το παίζουν δυνατοί.» Το θέμα του φόβου των Αλβανών μαθητών είναι ηλεπτό και υπαρκτό. Η Μαρία, η Ελίνα και η Αντιγόνη ξεκαθαρίζουν ότι δεν έχουν κανένα πρόβλημα με τους αλληοδαπούς που κατακλύζουν τα σχολεία της Κυψέλης. «Αυτοί έχουν πρόβλημα με 'μας. Είναι κομπλεξικοί, πάνε μαζί σε ομάδες των 15-30 και μας βρίζουν στα αλβανικά. Σιγά τη μαγκιά.»

(Οι μαθητικές συμμορίες, Το Βήμα 31/10/1999)

I «Μια μέρα η μικρή μου αδερφή ήρθε τρομαγμένη να με ρωτήσει αν είχα μαχαιρώσει κάποιον.»

I «Στην 6^η δημοτικού όταν ολοκληρώσαμε τη διδακτέα ύλη, λίγο πριν τελειώσει η χρονιά, είχαμε όλα τα παιδιά βγει στο προαύλιο του σχολείου να γιορτάσουμε και να σκίσουμε τα βιβλία μας. Μια απ' τις επόμενες μέρες ο διευθυντής με κάλεσε στο γραφείο του. 12 χρονών εγώ. Μόνοι μας. Εκεί μου έδειξε ένα σκισμένο εξώφυλλο με το όνομά μου κι άρχισε να μου λέει πως αυτά τα βιβλία είναι δημόσια περιουσία, ότι το κράτος τα έχει δανείσει στους δικούς μου. Ότι η αστυνομία μπορεί ανά πάσα στιγμή να μπει στο σπίτι και να τα ζητήσει απ' τους γονείς μου κι αν δει ότι λείπουν να τους βάλει να τα πληρώσουν ή και να τους διώξει απ' τη χώρα. Και τελικά ότι μου κάνανε χάρη λόγω του ότι είμαι καλή μαθήτρια και μου φέρονταν καλά αλλιώς δεν το άξιζα...»

Το πρώτο μάθημα που κάνουμε στο σχολείο είναι αυτό της ντροπής. Ντροπή για τα παράξενα όνοματά μας, τα ρούχα μας, τα πρόσωπά μας. Όλη αυτή η ντροπή συγκεντρώνεται στο γεγονός ότι έχουμε έρθει από μια άλλη υποδεέστερη χώρα, με αξιοπύπντους αν όχι κακούς ανθρώπους. Η αλβανική γλώσσα που μιλάμε είναι και αυτή κακή, όπως κακές είναι και οι αρχικές μας προσπάθειες να μάθουμε την ελληνική. Πράγματα τα οποία θα μας υπενθυμίζουν τόσο δάσκαλοι όσο και συμμαθητές μας. Το ίδιο κάνουν και γονείς, που λένε σε συμμαθητές μας να μην μας κάνουν παρέα γιατί είμαστε κλέφτες ή βρώμικοι και μπορεί να κολλήσουν καμία αρρώστια.

I «Στη Β' Γυμνασίου ένα παιδί είχε κάτσει στην πόρτα της τάξης και δεν με άφηνε να μπω αν δεν του δείξω τα χαρτιά μου.»

Και έτσι μας γίνεται ξεκάθαρο για το ποια είναι η θέση μας: στα τελευταία θρανία της τάξης, στα μοναχικά διαλείμματά μας, στην ελεημοσύνη και στο λόγο που σπάνια μας δίνεται. Και όταν μας δίνεται είναι για να απολογηθούμε για κάτι που έχει να κάνει με την καταγωγή μας ή για να πάρουμε θέση για τα συναισθήματά μας.

I «Από πιτσιρικάδες μάθαμε ότι το να είσαι από την Αλβανία είναι ντροπή. Η διαχείριση αυτής της ντροπής δεν ήταν εύκολη. Πολλές φορές η υπομονή μας σε ρατσιστικά σχόλια ή ακόμα και σωματικές

επιθέσεις εξαντλούνταν και τότε παύαμε να είμαστε καλά παιδιά.»

I *«Θυμάμαι που στο σχολείο έκανα παρέα μόνο με μια Αγγλίδα. Και ότι στους χορούς που κάναμε με βάζανε τελευταία επειδή θεωρούσαν ότι έχω ψείρες και έτσι δεν θα κολληούσα και τ' άλλα παιδιά.»*

I *«Κλασσικά στο σχολείο γινόντουσαν πολλή μανουριάσματα. Θυμάμαι ένα παιδί που του έλεγε η μάνα του να μην μου κάνει παρέα επειδή είμαι Αλβανός. Κάποια στιγμή τον άκουσα να λέει σ' ένα φίλο του να έρθουν να με πηλακώσουν... Ε, και παίξαμε ξύλο.»*

Αυτά είναι πράγματα που μοιραζόμαστε από παιδιά μεταξύ μας, πότε ανοιχτά και πότε απλά σαν ένα κοινό συναίσθημα, κι έτσι χτίζουμε τις δικές μας παρέες προσπαθώντας να βρούμε τρόπους να απαντάμε στη χλεύη και τη βία δίκαια, που σημαίνει και βίαια. Πλέον από αξιοηύπητοι γινόμαστε αλήτες και τσούηδες. Απαντάμε στο ξύλο με περισσότερο ξύλο και διεκδικούμε σχέσεις και φιλίες που χαλάνε τις καθарές φιλίες των ντόπιων. Όσο οι μανάδες μας δουλεύουν στις «σκάλες» και τις «κυρίες», όσο οι πατεράδες μας στις οικοδομές και τα χωράφια, εμείς χτίζουμε τους δικούς μας όρους επιβίωσης. Αμφισβητούμε τη θέση που μας έχουν βάλει και διεκδικούμε χώρο και σεβασμό. Και όποτε βρίσκουμε ευκαιρία, γεμίζουμε τις σχολικές μας τσάντες με πράγματα από το σουπερμάρκετ, κλέβουμε κορόμηλα από τον γείτονα ή σουφρώνουμε τ' αφεντικά των γονιών μας.

I *«Ο πατέρας μου συνήθιζε μετά την δουλειά στην οικοδομή να πηγαίνει για μπύρες σ' ένα μικρό καφενείο της γειτονιάς που μέναμε. Στο καφενείο καθόμασταν σε μια γωνιά μαζί με άλλους Αλβανούς και σε απόσταση από άλλα τραπέζια. Παρόλο που ήμουνα μικρός καταλάβαινα ότι υπήρχε μια άσχημη ατμόσφαιρα εις βάρος μας. Το έβλεπα αυτό στα βλέμματα όσων μας παρατηρούσαν και σχολιάζανε. Μια μέρα ο πατέρας μου δεν άντεξε και κάτι είπε σε έναν από αυτούς κάνοντάς του και μια χειρονομία. Αμέσως όσοι ήταν στο καφενείο, γύρω στους 8-10 άνδρες, σηκώθηκαν και μας πέταξαν από το καφενείο με βία. Έξω συνέχισαν να μας κυνηγούν στο δρόμο, ρίχνοντας κάτω τον πατέρα μου και χτυπώντας τον ομαδικά. Ήμουν*

10 χρόνων και δύσκολα μπορώ να θυμηθώ φάτσες. Είχα δώσει τότε λόγο στον εαυτό μου ότι όταν μεγαλώσω θα πάρω εκδίκηση. Αν μπορούσα να τους θυμηθώ μάλλον θα ήθελα να τους συναντήσω.»

«Από πού είσαι ρε;»

«Δεκάδες εκατοντάδες ομογενείς ζούνε σε πάρα πολύ δύσκολες συνθήκες. Ζούνε υποταγμένοι σε μια μοίρα πολύ βαριά γιατί δεν τους επιφυλάσσει ούτε καν το δικαίωμα να μπορούν να έχουν μια εκκλησία, να μπορούν να έχουν τις βασικές ελευθερίες, τις οποίες έχει σήμερα στην Ευρώπη όλος ο υπόλοιπος κόσμος. Ακόμα και στην Σοβιετική Ένωση, ακόμα και όπου να κοιτάξει το μάτι του ανθρώπου υπάρχουν βασικές ανθρώπινες ελευθερίες που εκεί πέρα λείπουν.»

A. Σαμαράς, υπουργός Εξωτερικών, δηλώσεις του στα media μετά την επίσκεψή του στην Νότια Αλβανία το 1990

«Όταν μιλάμε για Αλβανούς λαθρομετανάστες, που πλησιάζουν πλέον τις 200.000 στην Ελλάδα, δεν αναφερόμαστε στους Βορειοηπειρώτες. Ελάχιστοι από τους τελευταίους πέρασαν στην παρανομία, ίσως γιατί είναι άλλη πάστα ανθρώπων, ίσως ένιωσαν πως εδώ είναι η πατρίδα τους.»

(Απογευματινή, 28/9/92)

I *«Πολλές φορές όταν ψάχναμε για να νοικιάσουμε σπίτι μας ρωτούσαν αν είμαστε Αλβανοί γιατί δεν θέλανε να νοικιάσουν σε Αλβανούς.»*

Ο βορειοηπειρώτης είναι η κατασκευή μιας άλλης – αυτή τη φορά πονεμένης - φιγούρας, που επειδή εξυπηρετεί συμφέροντα του ελληνικού κράτους στη νότια αλβανία, έρχεται να λειτουργήσει ως αντιπαράδειγμα του αλβανού. Διαχωρίζεται από τον αλβανό τόσο ως προς τα χαρακτηριστικά του όσο και στο ζήτημα της προοπτικής. Ο βορειοηπειρώτης παρουσιάζεται ως ένας άνθρωπος με προβλήματα ενώ ο αλβανός ως ένας άνθρωπος που δημιουργεί ή είναι ο ίδιος πρόβλημα.

Αυτός ο διαχωρισμός, που όπως είπαμε προσφέρει θεωρητικά διαφορετικές προοπτικές, αφού στην πράξη η βία και εκμετάλλευση συνήθως δεν κάνουν τέτοιες διακρίσεις, θα λειτουργήσει με τέτοιο

Αδειάζει η Βόρειος Ηπειρος!

Ανήσυχη έκτακτη σύσκεψη στού Μαξίμου

Πάνω από 3.000 Βορειοηπειρώτες φυγάδες πέρασαν χθες στο ελληνικό έδαφος, ενώ άλλοι τόσοι περιμένουν στα σύνορα. Αδιαχώρητο στη Θεσπρωτία. Μερικοί φυγάδες έφθασαν στην Αθήνα, όπου στην Ομόνοια απολαμβάνουν την κίνηση και τα λαϊκά περιοδικά.
ΣΕΛ. 5, 24-25

Στα Τίρανα
σπεύδει ο
Μητσοτάκης

Ο Αλία «αδειάζει» τη χώρα από τους Βορειοηπειρώτες 234

ΕΘΝΙΚΗ απογύμνωση

(Πρωτοσέλιδα Ελευθεροτυπίας και Έθνους 2/1/1991)

τρόπο που πολλοί και πολλές από μας θα αναγκαστούμε να τον φορέσουμε. Αν το να είσαι βορειοηπειρώτης σημαίνει να μην τρως ξύλο από τους μπάτσους, να μπορείς να νοικιάσεις ένα σπίτι, να μην στιγματίζεσαι διαρκώς και να έχεις καλύτερους όρους ζωής, τότε γινόμαστε και βορειοηπειρώτες. Με τον ίδιο τρόπο που από άθρησκοι γινόμαστε χριστιανοί ορθόδοξοι. Από Erjon, Enkeleda, Arben, Mimoza, γινόμαστε Γιάννης, Μαρία, Νίκος, Κατερίνα.

Είναι ειρωνεία που σε όλη αυτή την μακρά περίοδο της άγριας εκμετάλλευσης μας, όπου το κάθε σπίτι έχει αποκτήσει τον αλβανό ή την αλβανίδα του, το ελληνικό κράτος παρουσιάζει το εαυτό του και την ελληνική κοινωνία ως θύμα της μετανάστευσης. Συμπονά τα βάσανα και ωρύεται για τα δικαιώματα των ελληνόφωνων κατοίκων της νότιας αλβανίας την ίδια στιγμή που η έννοια τους δικαιώματος για τους «αδερφούς Έλληνες» στην Ελλάδα ούτε καν σαν αστείο δεν μπορεί να ειπωθεί. Εδώ τα δικαιώματα είναι συγκεκριμένα και περνάνε μέσα από την εκμετάλλευση, τον ρατσισμό και τις απειλές.

Δεν σου φαίνεται καθόλου

«Όπως όλα δείχνουν, τα δύσκολα πέρασαν, όσον αφορά την «υποδοχή» των οικονομικών μεταναστών – και δη Αλβανών – στη χώρα μας. Τώρα διάγουμε την περίοδο ενσωμάτωσής τους, μια διαδικασία, η οποία δεν είναι αποτέλεσμα μεταναστευτικής πολιτικής, αλλά των δυναμικών που αναπτύχθηκαν μέσα στην ίδια την ελληνική κοινωνία.»

(Κάθε αγροτική οικογένεια έχει τον «Χασάν» της, Καθημερινή 18/1/2003)

Κάπως έτσι περνάει ο καιρός, μέσα από αμέτρητες εκμεταλλεύσεις και αρνήσεις, με τους ελέγχους και τα πεσίματα των μπάτσων, τις ουρές και τα καψόνια εξευτελισμού της Πέτρου Ράλλη, τα πήγαινε έλα στα αστυνομικά τμήματα και τις δημόσιες υπηρεσίες για ένα κομμάτι χαρτί και αρχίζει να μην μας φαίνεται καθόλου. Να μην μας φαίνεται καθόλου ότι είμαστε ικανοί και ικανές να μάθουμε μια γλώσσα, να καταφέρνουμε να διεκδικούμε μέσα από την ημιπαράνομη ύπαρξή μας ίσους όρους ζωής με τους ντόπιους: από το σχολείο, την εργασία και τον δημόσιο χώρο.

Αυτό το δεν μας φαίνεται δεν είναι παρά μια υπενθύμιση ότι η ύπαρξή μας είναι σχετισμένη με μια συγκεκριμένη θέση. Αυτή του κατώτερου ανθρώπου και την εικόνα που θα πρέπει να την συνοδεύει. Έτσι το δεν μας φαίνεται καθόλου σημαίνει τελικά ότι κάτι άλλο φαίνεται. Και αυτό το άλλο δεν είναι παρά αυτό που αναγνωρίζεται ως όμοιο, δηλαδή ελληνικό και άρα αποδεκτό. Με αυτό τον τρόπο η ορατότητά μας στα σχολεία, για παράδειγμα, αναγνωρίζεται ως μια φυσική

απόκλιση που οφείλει να διορθωθεί με την παρέμβαση ότι «*Έλληνας γεννιέσαι, δεν γίνεσαι*».

«Δέχομαι λοιπόν, χωρίς επιφύλαξη, ότι ο νεαρός, όπως και τόσα άλλα Αλβανάκια που ξέρω, γεννημένα εδώ, ελληνογλωσσο, θέλει να ενταχθεί πλήρως στην κοινωνία που ζει – και απλώς αναζήτησε τρόπο σωστό, συμβατό προς τη διάχυτη νοοτροπία (αυτή θα επικυρώσει την ένταξή του), και τον υιοθέτησε εκ βάθους καρδίας: δεν έχω λόγο να αμφιβάλω ότι ο Οδυσσέας είναι τώρα ειλικρινής χριστιανός»

(Αποτάσσεσαι τον Αλβανόν; Αποτάσσομαι!, Καθημερινή, 8/7/2001)

! *«Το 2001 πήγαινα 6^ο δημοτικού και είχα τους πιο καλούς βαθμούς οπότε μου είπαν να σηκώσω την σημαία στην παρέλαση. Ακριβώς μετά από μένα ήταν δύο παιδιά ένα αγόρι και ένα κορίτσι που ισοφάριζαν. Έλληνες. Μαζί με τους γονείς τους κάνανε χαμό για κάμποσο καιρό πάνω στο ότι έχει «σίγουρα γίνει κάποιο λάθος» και «είναι σίγουρα νόμιμα τα χαρτιά της;» Εγώ τη σημαία δεν ήθελα να την σηκώσω αλλά με θύμωνε πολύ η αντίδρασή τους και είχα πειστώσει. Αφού το σκέφτηκα αρκετά, αποφάσισα ότι μιας και όλοι θέλανε να μην την πάρω εγώ θα έκανα το αντίθετο. Μετά τη παρέλαση, που ήταν μια απδία, άρχισα να προσέχω πολύ να μην ξαναείμαι ποτέ στο top 3 των καλών μαθητών.»*

! *«Το 2004 τα είχα με μια κοπέλα. Όταν άρχισα να νιώθω μια οικειότητα μου βγήκε η ανάγκη να πω πράματα τα οποία δεν έβρισκα χώρο να πω. Πράματα τα οποία είχαν να κάνουν με την καταγωγή μου και το μη χριστιανικό μου όνομα. Με αναμνήσεις από την παιδική μου ηλικία στην Αλβανία. Εκείνη δεν ήξερε ότι είμαι από την Αλβανία, εξάλλου μίλαγα αρκετά καλά τα Ελληνικά και είχα πλέον και ελληνικό όνομα. Μόλις έμαθε από που είμαι σοκαρίστηκε κάπως και μου είπε ξεκάθαρα ότι είναι ρατσίστρια με τους Αλβανούς και κάπως έτσι έληξε το ρομάντζο.»*

! *«Πρόσφατα ο αδερφός μου είχε γνωρίσει μια κοπέλα με την οποία κάνανε παρέα. Όταν έμαθε την καταγωγή του δεν του μίλησε ξανά.»*

Σε τέτοιες στιγμές είναι που δοκιμάζεται ξανά και ξανά η απόσταση που έχουμε διανύσει για να μπορέσουμε να υπάρχουμε με ίσους όρους με τους ντόπιους. Σε στιγμές όπου αθώες ερωτήσεις όπως για το αν αισθανόμαστε παραπάνω έλληνες ή αλβανοί δεν εκφράζουν παρά μια βαθύτερη ανησυχία ως προς την πειθάρχησή μας, για την ίδια τη μεταναστευτική μας μνήμη. Και είναι αυτός ένας βασικός λόγος που η κάθε φορά ορατότητά μας, σε κάθε πτυχή της καθημερινότητας μας, γίνεται εύκολα αντιληπτή ως κάτι το επικίνδυνο που θα πρέπει να θέτει εκ νέου τον πήχη εκεί που ήταν εξαρχής. Να ορίσει εκ νέου μια σχέση ανώτερου και κατώτερου. Αφεντικού και δούλου. Ελεημοσύνης και αχαριστίας.

I «Τότε που πήρε η Ελλάδα το Euro 2004 είχα κατέβει στο κέντρο μαζί με τον αδερφό μου, τον γαμπρό μου που είναι Έλληνας και τον αδερφό του. Στους δρόμους ήταν η λογικό να είναι και πολλοί μετανάστες αφού η συγκέντρωση ήταν στην Ομόνοια. Αυτό που μου προκάλεσε σοκ είναι ότι ένα από τα συνθήματα που φώναζε αυτός ο κόσμος στο δρόμο είναι το «δεν θα γίνεις Έλληνας ποτέ Αλβανέ». Ήταν κατά κάποιο τρόπο σαν να με έβαλε ξανά στη θέση μου.»

I «Στο ΤΕΙ που πήγαινα είχαμε βγει για αφισοκόλληση με ποδήλατα. Στο δρόμο μας σταμάτησαν μπάτσοι. Διαμαρτυρηθήκαμε και μας είπανε ότι θα μας πάνε στο τμήμα για εξακρίβωση. Τους λέω ότι δεν γίνεται αυτό γιατί έχουμε και τα ποδήλατα. Και επειδή ο μπάτσος είχε δει τα χαρτιά μου με λέει μην φοβάσαι το πολύ πολύ να τα κλέψει κανένας Αλβανός.»

I «Πρόσφατα στο νησί που μένω κάτοικοι άρχισαν να μαζεύουν υπογραφές εναντίον της φιλοξενίας προσφύγων. Πέρασαν και από το σπίτι μας. Αρνήθηκα να υπογράψω και τους είπα ότι και εγώ η ίδια είμαι μετανάστρια. Εσύ είσαι δικιά μας μου απάντησαν, έχεις γεννηθεί εδώ.»

Για την ίδια την σημασία του βιώματος, για την ίδια μας την μνήμη

Μπαίνοντας σε μια διαδικασία του να μοιραστούμε και να κουβεντιάσουμε για τα βιώματα μας, ήρθαμε γρήγορα κοντά και μέσα από την συνειδητοποίηση ότι το βίωμα κάποιου ή κάποιας από μας δεν είναι μια προσωπική υπόθεση που δεν έχει δουλευτεί αρκετά ή δεν έχει αποσιωπηθεί όσο θα έπρεπε. Δεν είναι με λίγα λόγια μια απάντηση που βρίσκεται στο πεδίο της ψυχολογίας και της προσωπικής διαχείρισης. Ξέρουμε γι' αυτό ότι υπάρχουν μετανάστες και μετανάστριες που αρνούνται και δυσκολεύονται να μιλήσουν για τα βιώματά τους ακόμα και στα παιδιά τους. Ακόμα και όταν τα ίδια τα παιδιά τους, που έχουν γεννηθεί εδώ, ζούνε από πρώτο χέρι το τι σημαίνει διάκριση και ρατσισμός. Η εξήγηση ότι αυτά τα πράγματα ανήκουν στο παρελθόν είναι η μισή αλήθεια, η άλλη είναι ότι ο χώρος για να εκφράσεις τέτοιες εμπειρίες είναι ένας διαρκής αγώνας ενάντια στην ένταξη που απαιτεί και την ηγήθη μας.

Μιλάμε για μια δομημένη συνθήκη υποτίμησης και ανισότητας που μετράει χρόνια πάνω μας ως μετανάστες και μετανάστριες, η οποία επαναλαμβάνεται διαρκώς με τις ίδιες ή αναβαθμισμένες τεχνικές. Μια δομική συνθήκη που επανέρχεται στην επιφάνεια και επανακαθορίζεται κάθε φορά που οι κοινωνικές ισορροπίες ταραζούνται. Κάθε φορά που επιλέγουμε να κάνουμε ορατή και να υπερασπιστούμε την μνήμη μας, την ίδια μας τη ζωή. Κάθε φορά που η κυριαρχία και οι φασίστες επιλέγουν να μας δείξουν με το δάχτυλο και να στραφούν εναντίον μας. Όχι απλά ως αλβανούς και αλβανίδες, απλά και ως πακιστανούς και μαροκινές. Ως αλγερινούς και σύριες. Ως μετανάστες και μετανάστριες.

Και είναι παρατηρήσεις σαν και αυτές που δίνουν στο βίωμα ένα δυναμικό χαρακτήρα. Που το απλώνουν και το διαμορφώνουν ξανά και ξανά ως προς τα νοήματά του. Ως προς αυτό που οφείλει να κάνει η ζωντανή μνήμη. Το να μοιράζεται και να παίρνει θέση. Να γίνεται επικίνδυνη και να επιστρέφει όχι απλά το δάχτυλο απλά και την γροθιά εκεί που πρέπει.

Το ελληνικό κράτος/κεφάλαιο και η μετανάστευση της δεκαετίας του '90

Οι αρχές της δεκαετίας του 1990 βρίσκουν το ελληνικό κράτος σε μια στιγμή που δεν χάνει την ευκαιρία να αυτοπαρουσιαστεί ως «βασικός πυλώνας σταθερότητας» στα νότια βαλκάνια, αξιοποιώντας την κατάρρευση των καθεστώτων στη Γιουγκοσλαβία και τις γενικότερες αναταραχές και ανακατατάξεις στην περιοχή. Αυτό είναι και ένα από τα βασικά ιδεολογικά του όπλα προς τους υποτελείς του, ως και σήμερα, στις υποσχέσεις που μοιράζει για να πάρει ως αντάλλαγμα την εθνική ενότητα των ελλήνων. Η πολιτική τάξη βρίσκεται, επίσης, σε μεγάλη αναταραχή αφού η συμμαχία Δεξιάς και Αριστεράς γίνεται πραγματικότητα, με αφορμή ένα συνηθισμένο σκάνδαλο για ένα καπιταλιστικό κράτος (σκάνδαλο Κοσκωτά), με σκοπό να επιταχύνουν την αλλαγή των εργασιακών σχέσεων. Παράλληλα, λαμβάνουν χώρα ποδηληθείς συγκεντρώσεις για το «μακεδονικό» όπου είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την τόνωση της εθνικοπατριωτικής συνείδησης και συγκρότησης, με το επίσημο κράτος να δίνει τον τόνο στον συντονισμό και την οργάνωση αυτών (πχ. έκλεινε τα σχολεία για να κατέβουν σύσσωμα στις συγκεντρώσεις).

Στη συνέχεια και στο πρώτο μέρος αυτού το κεφαλαίου θα παρουσιάσουμε κάποιες ιστορικές στιγμές του ελληνικού κράτους/κεφαλαίου που θεωρούμε πως μας φανερώνουν, έστω μερικώς, τις ανάγκες του και που οδήγησαν στην πολιτική υποτίμησης των μεταναστών/ριων στις αρχές της δεκαετίας του '90. Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζουμε επιγραμματικά τη νομική διαχείριση της μεταναστευτικής κίνησης, τη λειτουργία της μεταναστευτικής εργασίας στην ελληνική οικονομία, τη στάση του γραφειοκρατικού συνδικαλισμού όπως επίσης και τη σημασία αυτής της εργασίας για τη συγκρότηση της κοινότητας του έθνους.

Ιστορία και ανάγκες του ελληνικού κεφαλαίου

Επειδή δεν έχουμε συλλογικά (τουλάχιστον ακόμα) μια κοινή μεθοδολογία ή ακριβή αντίληψη για τη λειτουργία του κράτους/κεφαλαίου το μόνο που κάνουμε στο παρακάτω μέρος είναι να παρουσιάσουμε κάποιες στιγμές και δεδομένα από την ιστορία του ελληνικού καπιταλισμού που μας φαίνονται σημαντικές, που θεωρούμε ότι φανερώνουν εν μέρει τις ανάγκες του – ανάγκες που εξυπηρέτησε η μαζική μεταναστευτική εργασία μετά το 1990. Επίσης, χρησιμοποιούμε στατιστικές μελέτες που προέρχονται από ακαδημαϊκές μελέτες και κρατικές υπηρεσίες όχι επειδή θεωρούμε πως η στατιστική είναι ο δικός μας τρόπος για να μιλάμε για τον κόσμο, ίσα ίσα γνωρίζουμε πως η στατιστική ως επιστήμη της κυριαρχίας μόνο ουδέτερη δεν είναι. Τη χρησιμοποιούμε όμως επειδή αυτός είναι ο τρόπος που το κεφάλαιο σκέφτεται και με βάση αυτά τα αποτελέσματα παίρνει αποφάσεις. Επίσης, οι αναφορές μας στη βιβλιογραφία δεν υπονοούν φυσικά κάποια γενική ταύτιση ή συμφωνία με τα έργα. Τα χρησιμοποιούμε (μερικώς ή συνοδικά) στον βαθμό που τα θεωρούμε χρήσιμα για τις δικές μας ανάγκες.

Απέναντι σε μια λογική που θέλει το ελληνικό κράτος υπανάπτυκτο, καθυστερημένο και απολύτως εξαρτημένο άλλων ισχυρότερων κρατών (λογική που κυριαρχεί στο συντριπτικό μέρος της αριστεράς) είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε μια αυτονομία στον τρόπο που κινείται και αποφασίζει. Η ιστορία του καπιταλισμού στην Ελλάδα μας δίνει τέτοια στοιχεία τα οποία όμως δεν είναι δυνατόν εδώ να παρουσιάσουμε. Για παράδειγμα, είναι βοηθητικό να δούμε τον καταμερισμό

εργασίας στην Ελλάδα συγκριτικά με άλλες ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Παρόλο που η βιομηχανική παραγωγή δεν ήταν τέτοια που να μπορεί να τις ανταγωνιστεί, είναι ενδεικτικό πως το 1907 το ποσοστό των εργαζομένων στη βιομηχανία/βιοτεχνία (δευτερογενή παραγωγή) στην Ελλάδα είναι 25,6%. Περίπου το ίδιο ποσοστό με άλλες χώρες όπως η Γαλλία (26,7%) και οι ΗΠΑ (24,4%). Αρκετά πίσω από την Αγγλία (59,4%) και τη Γερμανία (36%) αλλά μπορούμε να καταλάβουμε ότι δεν επρόκειτο για ένα υπανάπτυκτο, καθυστερημένο κράτος αλλά για ένα κράτος περιφερειακό μεν αλλά με αξιώσεις για να αναρριχηθεί στον καπιταλιστικό ανταγωνισμό δε.¹

Με τους βαλκανικούς πολέμους και τον Α' παγκόσμιο πόλεμο τα εδάφη του ελληνικού κράτους μεγαλώνουν και η βιομηχανική του ανάπτυξη επιταχύνεται. Με τη μικρασιατική καταστροφή η στρατηγική της εδαφικής επέκτασης του ελληνικού κράτους φτάνει σε αδιέξοδο και παράλληλα το ελληνικό κεφάλαιο βρίσκεται πλέον με διευρυμένη την εσωτερική αγορά του και μια τεράστια αύξηση του φτηνού εργατικού δυναμικού που ήταν μάλιστα και ειδικευμένο. Εισάγονται νέα κεφάλαια από Έλληνες επιχειρηματίες της οθωμανικής αυτοκρατορίας και δημιουργούνται εκείνες οι συνθήκες ώστε να πραγματοποιηθεί μια τεράστια συσσώρευση κεφαλαίου. Έτσι, η βιομηχανική παραγωγή αυξάνεται κατά 80% στο διάστημα 1921-1931. Παρόλη την πτώση του 1932 και τη διεθνή οικονομική κρίση των αρχών του '30, η «βιομηχανική παραγωγή αυξάνεται στο διάστημα 1928-38 κατά 68%, επιτυγχάνει δηλαδή τους ψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στον κόσμο μετά τη σοβιετική ένωση (αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής στο ίδιο διάστημα κατά 87%) και την Ιαπωνία (73%)».²

Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, είναι σημαντικό να συγκρατήσουμε τη λεγόμενη και «χρυσή εποχή του ελληνικού καπιταλισμού», την περίοδο δηλαδή από το 1960 ως το 1973. Η αξιοποίηση της εσωτερικής μετανάστευσης (με αιτία τους πολέμους, τη φτώχεια και την απόλυτη επικράτηση της φασιστικής δεξιάς) και άρα φτηνού εργατικού δυναμικού, η υπό κρατική προστασία ανάπτυξη της δεκαετίας του '50 και η επιλογή του ελληνικού κεφαλαίου να συνδεθεί με την ΕΟΚ (1962) αύξησαν τις επενδύσεις και τις εξαγωγές έτσι ώστε το ελληνικό

1 «Η ελληνική οικονομία κατά τον 20^ο αιώνα», Γ. Μηλιός, σελ. 4

2 Ο.π., σελ. 13

κράτος βρέθηκε με τους υψηλότερους δείκτες βιομηχανικής παραγωγής και επενδύσεων ανάμεσα στις χώρες του *οοσα* και της *εοκ*.³ Ο ρυθμός ανάπτυξης της περιόδου 1961-1970 ήταν 7,5%, ο υψηλότερος ανάμεσα στις χώρες της *εοκ* (π.χ. η γερμανία είχε 4,6% και η ιταλία 5.7%). Δεν πρέπει εδώ να ξεχάσουμε τους εργατικούς αγώνες της δεκαετίας του '60 που έθεσαν υπό αμφισβήτηση – έστω και παροδικά – την ανάπτυξη αυτή και πως το ελληνικό κράτος επέβαλλε την απαραίτητη «τάξη και ασφάλεια» με τη στρατιωτική διαχείριση της εργασίας και της κοινωνικής αναπαραγωγής (χούντα 1967-1974). Χωρίς να μπορούμε σε λεπτομέρειες για τη δεκαετία του '70 και την επιλογή του ελληνικού κράτους να αλλάξει στρατηγική, να προσδεθεί περισσότερο στο διεθνές κεφάλαιο και να διαχειριστεί με σοσιαλδημοκρατικό τρόπο τις αντιστάσεις που αναπτύχθηκαν μετά την πτώση της στρατιωτικής δικτατορίας (αντιστάσεις που αναπτύχθηκαν πέρα και από έναν γραφειοκρατικό συνδικαλισμό), θα αναφερθούμε στην τελευταία περίοδο που μας αφορά πριν φτάσουμε στη δεκαετία του '90.

Η δεκαετία του 1980 συνιστά μια εποχή κρίσης για τον ελληνικό καπιταλισμό. Ενδεικτικά, την περίοδο 1980-85 η άνοδος της ωριαίας αμοιβής είναι 22% και η βελτίωση της ωριαίας παραγωγικότητας μόνο 1%.⁴ Η ταχύτερη αύξηση του πραγματικού μισθού σε σχέση με την παραγωγικότητα της εργασίας συνιστά στην πραγματικότητα μείωση της εκμετάλλευσης, συνιστά, δηλαδή, μια πραγματική κρίση για τα αφεντικά, έναν πραγματικό εφιάλητη! Έτσι, από το 1985 υιοθετείται μια νέα πολιτική λιτότητας με σκοπό να αντιστρέψει την κατάσταση, να μειώσει το μερίδιο της εργασίας και να αυξήσει το μερίδιο των κερδών. Μια πολιτική που είχε αποτελέσματα από την εποχή εκείνη και μέχρι τουλάχιστον το 2008⁵ (ας μην αναρωτηθούμε καλύτερα τι έγινε από τότε ως σήμερα). Από εκείνη την εποχή το ελληνικό κεφάλαιο μπαίνει σε μια εποχή εκσυγχρονισμού πράγμα που θέτει στο

.....
3 Μια «Οικονομία που υποβαθμίζεται»; Δ. Κατσουρίδας, Περιοδικό θέσεις, Τεύχος 52, 1995 «..ενώ το 1960 οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων αντιστοιχούσαν σε μόλις 3,7 % της συνολικής αξίας των εξαγωγών, το 1969 το ποσοστό συμμετοχής των ανέβηκε σε 34,5%.»

4 «θέσεις για τον μικροαστισμό και την αντικουήτοúra στην Ελλάδα/3», Τα Παιδιά της Γαλλίας, Τεύχος 5, 1995, σελ. 4

5 «Η ελληνική οικονομία κατά τον 20^ο αιώνα», Γ. Μηλιός

επίκεντρο την αλλαγή του μηχανολογικού εξοπλισμού και την έμφαση στη μεταποίηση που μπορούσε να καταστεί ανταγωνιστική και στις διεθνείς αγορές. Αυτή η στρατηγική επιλογή, μέρους του ελληνικού κεφαλαίου, δημιουργεί μια βιομηχανία «δύο ταχυτήτων» όπου το ένα μέρος εκσυγχρονίζεται και το άλλο μένει στάσιμο. Αντίστοιχα, αυτός ο δυισμός εκφράζεται και στην αγορά εργασίας η οποία «τείνει να διαιρεθεί σε δύο μεγάλα τμήματα:

α) Ένα τμήμα ειδικευμένης εργασίας, στο οποίο συμμετέχουν κυρίως άνδρες, ελληνικής υπηκοότητας, που εργάζονται στη μεγάλη βιομηχανία, των οποίων οι μισθοί είναι πάνω από το μέσο εθνικό όρο και των οποίων η εργασία διέπεται από σαφώς καθορισμένο θεσμικό πλαίσιο ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων και μεγαλύτερη σταθερότητα στην απασχόληση και

β) Ένα τμήμα ανειδίκευτης εργασίας, στο οποίο συμμετέχουν σε σημαντικό ποσοστό νέοι, γυναίκες, μετανάστες κτλ, το οποίο αφορά κυρίως τη μικρή βιομηχανία, τις υπηρεσίες, την οικοδομή και τις αγροτικές εργασίες».⁶

Έχουμε μπει για τα καλά, πλέον, στη δεκαετία του '90 όπως καταλαβαίνετε και γίνονται όλο και περισσότερο φανερές οι ανάγκες του ελληνικού καπιταλισμού. Πριν προχωρήσουμε ας σημειώσουμε όμως και κάτι ακόμα.

Το ζήτημα της μισθωτής εργασίας

Από τη σκοπιά μας, δεν υιοθετούμε μια ντετερμινιστική ανάλυση για την κίνηση του κεφαλαίου, όπου το κεφάλαιο επελαύνει σε άδειο χώρο και επιβάλλει τις στρατηγικές του σε απόλυτη αντιστοιχία με τις ανάγκες και τις επιθυμίες του. Αντίθετα, το κεφάλαιο χτίζει τη στρατηγική του ανάλογα με τις αντιστάσεις και τις αντιδράσεις των υποτελών τάξεων, εργαζόμενων και μη. Οι συμπεριφορές των υποτελών τάξεων μπορεί να είναι συνειδητές και πολιτικά οργανωμένες. Μπορεί όμως να είναι κοινωνικές συμπεριφορές που αποτελούν διαδεδομένες πρακτικές και θέτουν αντικειμενικά εμπόδια στην ανάπτυξη του κεφαλαίου-

.....
⁶ Μια «Οικονομία που υποβαθμίζεται»; Δ. Κατσορίδας, Περιοδικό θέσεις, Τεύχος 52, 1995

ου, ανεξάρτητα από τις προθέσεις τους.

Το 1961 το ποσοστό των μισθωτών επί του συνοδικού ενεργού πληθυσμού της Ελλάδας βρίσκεται στο 33,6%. Οι αυτοασχολούμενοι είναι το 31,8% και οι βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση (που είναι μέλη της οικογένειας προφανώς) είναι το 28,6%. Και αυτό συμβαίνει στην αρχή μιας από τις καλύτερες εποχές του ελληνικού κεφαλαίου. Οι περισσότεροι εργάτες των δεκαετιών '60 και '70 προσπαθούν συστηματικά να δραπετεύσουν από τη θέση του εργάτη και να γίνουν αφεντικά ή αφεντικά του εαυτού τους. Είναι πολλοί αυτοί που το καταφέρνουν όντως και είναι πολλοί αυτοί που καταφέρνουν να αποκτήσουν και ιδιοκτησία (σπίτι, αυτοκίνητο, εξοχικό/σπίτι στο χωριό) ξεφεύγοντας από τη θέση του προλετάριου. Όπως μπορεί να καταλάβει ο καθένας, με αυτές τις εργασιακές σχέσεις περιορίζονται αντικειμενικά οι δυνατότητες για την αύξηση των κερδών του κεφαλαίου.

Διαχρονικά, ένας από τους στόχους του ελληνικού κράτους είναι η αλλαγή των εργασιακών σχέσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να αυξάνει την εκμετάλλευση στις υποτελείς τάξεις. Συχνά πυκνά μέσα στις δεκαετίες εξαπολύει μια εκστρατεία για να πετύχει αυτή την αλλαγή και συνήθως της δίνει το όνομα «εκσυγχρονισμός». Τα χρόνια των μνημονίων ήταν κυρίως αυτό: μια προσπάθεια για ριζική αλλαγή των εργασιακών σχέσεων. Αυτό πρέπει να το έχουμε στο νου μας όταν θα εξετάσουμε τη μεταναστευτική εργασία που γίνεται μαζικά τη δεκαετία του '90, γιατί είναι ακριβώς με αυτή που οι νέες μορφές εργασίες – που σήμερα έχουν γίνει κανόνας – επιβάλλονται για πρώτη φορά με τέτοια σφοδρότητα σε ένα τμήμα της εργατικής τάξης.

Για να καταλάβουμε την πορεία αναδιάρθρωσης των εργασιακών σχέσεων μέσα στις δεκαετίες ας δούμε τον πίνακα⁷ που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα.

Όπως βλέπουμε, 10 χρόνια μετά, το 1971 αυξάνονται οι μισθωτοί κατά 5,6%, αύξηση που δεν επηρεάζεται από τον αριθμό των αυτοασχολούμενων άλλα μάλλον από την έξοδο από τις οικογενειακές επιχειρήσεις και τη συνεχιζόμενη μετανάστευση από το εσωτερικό της χώρας προς τις πόλεις. Μέχρι το 1981 συνεχίζει η ίδια τάση χωρίς αλλαγές. Τη δεκαετία του 1980, όπως βλέπουμε, ο ρυθμός αύξησης των

7 «Μια στατιστική εικόνα της εξέλιξης της εργατικής τάξης στην Ελλάδα», Γ. Πετράκη, προσβάσιμο εδώ: <https://tinyurl.com/hlu3ot9>

Ενεργός πληθυσμός κατά θέση στο επάγγελμα (1961-2001)					
	1961	1971	1981	1991	2001
Εργοδότες	3,2	3,8	2,9	6,8	11
Αυτοαπασχολούμενοι	31,8	31,9	32,7	28,2	16,2
Μισθωτοί	33,6	39,2	48,8	51,8	62,7
Οικογενειακά μέλη	28,6	24,4	11,1	6	4,8
Μη δυν.	2,8	0,7	4,5	7,2	5,3
Σύνολα	100	100	100	100	100

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού 1961-2001, επεξεργασία της συγγραφέως

μισθωτών μειώνεται δραματικά (από σχεδόν 10% τη δεκαετία 1971-81 σε μόλις 3% μέχρι το 1991). Μπορούμε βέβαια να υποθέσουμε ότι η ταυτόχρονη μείωση του ρυθμού αύξησης των μισθωτών και της αύξησης του πραγματικού μισθού σε αναντιστοιχία με την παραγωγικότητα της εργασίας, που αναφέραμε πιο πάνω, συνιστούν έναν γερό πονοκέφαλο για τον ελληνικό καπιταλισμό – μιας και η μισθωτή εργασία είναι η πιο επικερδής επένδυση.

Αυτόν τον πονοκέφαλο έρχεται να «θεραπεύσει» η μετανάστευση της δεκαετίας του 1990. Βλέπουμε στον πίνακα πως τη δεκαετία του 1990 η αύξηση των μισθωτών είναι πιο μεγάλη από ποτέ (10,9%) – τουλάχιστον από τον Β' π.π. και μετά – με ένα ταυτόχρονο χτύπημα, για πρώτη φορά και σε πρωτόγνωρη κλίμακα, στην αυτοαπασχόληση (μείωση κατά 12%). Αυτή η αλλαγή στις εργασιακές σχέσεις, στη θέση των εργαζομένων στη δουλειά τους αντικατοπτρίζει φυσικά και τη μεταναστευτική εργασία που είναι συντριπτικά μισθωτή εργασία (θα δούμε παρακάτω). Πρέπει να συνοψολογίσουμε ότι μεγάλο μέρος της μεταναστευτικής μισθωτής εργασίας δεν καταγράφεται σε αυτά τα νούμερα της απογραφής, οπότε το πραγματικό νούμερο είναι σίγουρα μεγαλύτερο. Να σημειώσουμε εδώ ότι σύμφωνα με την ελίστα για το πρώτο τρίμηνο του 2018 οι αυτοαπασχολούμενοι (με και χωρίς προσωπικό) βρίσκονται λίγο πάνω από το 30% του συνολικού ενεργού πληθυσμού – έχουν επανέλθει δηλαδή –, τα οικογενειακά μέλη στο 3,9% και οι μισθωτοί στο 65,6%.

Από αυτά συμπεραίνουμε ότι η αλλαγή στις εργασιακές σχέσεις που συντελέστηκε τη δεκαετία του '90 με αιχμή τη μεταναστευτική εργασία ήταν μια δομική μετατροπή των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα

που παραμένει ως σήμερα. Η ανάγκη του ελληνικού κράτους/καπιταλισμού για φτηνή, μισθωτή εργασία σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση της τεχνικής σύνθεσης του κεφαλαίου (αναβάθμιση και επένδυση στον μηχανολογικό εξοπλισμό και άρα ανάγκη για νέες γνώσεις και ικανότητες από τη μεριά των εργαζομένων) και της αγοράς εργασίας όπως σημειώνουμε πιο πάνω μπορούν να εξηγήσουν σε μεγάλο βαθμό την ιστορία της δεκαετίας του '90 και την αντιμετώπιση των μεταναστών από το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία. Η ανάγκη για ένα φτηνό εργατικό δυναμικό που θα απασχοληθεί σε τομείς που η ντόπια εργατική τάξη θα έπρεπε να εγκαταλείψει για να συνεισφέρει με την εργασία της στους ανερχόμενους τομείς που το κεφάλαιο απαιτούσε. Ας δούμε τώρα τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της ιστορίας.

Η μετανάστευση της δεκαετίας του '90

Στις 26 Δεκεμβρίου του 1991 διαλύεται η σοβιετική ένωση επισημοποιώντας, ουσιαστικά, την αποσύνθεση που είχε ήδη συντελεστεί τα προηγούμενα χρόνια. Στη συλλογική μνήμη των δυτικών κοινωνιών η αρχή του τέλους της έχει ταυτιστεί, καθόλου τυχαία, με την πτώση του τείχους του βερολίνου στις 9 Νοεμβρίου του 1989. Αυτή η αλλαγή στον γεωπολιτικό χάρτη είχε τρομερές επιπτώσεις στο συσχετισμό δυνάμεων παγκοσμίως. Το τέλος του *ψυχρού πολέμου* και η παντοκρατορία των ηπα, η ιδεολογική ηγεμονία του νεοφιλελευθερισμού άλλαξαν μια για πάντα τον κόσμο όπως ήταν μέχρι τότε γνωστός. Αυτά τα γεγονότα άλλαξαν και τον συσχετισμό δυνάμεων στα βαλκάνια. Τον Ιανουάριο του 1990 διαλύεται η *ένωση των γιουγκοσλάβων κομμουνιστών* και την ίδια χρονιά προκηρύσσονται εκλογές. Από την επόμενη χρονιά μία-μία οι ομοσπονδιακές δημοκρατίες ανακηρύσσονται αυτόνομα κράτη και ο πόλεμος αρχίζει να απλώνεται στα βαλκάνια. Το αλβανικό κράτος έχοντας στενές σχέσεις με τη γιουγκοσλαβία και ακολουθώντας και τη φθορά της εσσοδ αρχίζει από το 1989 μεταρρυθμίσεις για να φιλελευθεροποιήσει το καθεστώς ώστε να μετατραπεί σταδιακά σε δημοκρατία. Ένα από τα μέτρα αυτά πάρθηκε τον Ιούνιο του 1990 και επέτρεπε πλέον στους αλβανούς και τις αλβανίδες να μεταναστεύσουν σε άλλο κράτος. Αυτή η χρονιά ήταν η αρχή της μαζικής μετανάστευσης με κύριο προορισμό την ιταλία και την Ελλάδα. Το

1991 και μετά τις πρώτες «ελεύθερες» εκλογές η μαζική μετανάστευση συνεχίζεται με τα επόμενα χρόνια (ως και το 1996) να σταθεροποιείται για να αυξηθεί και πάλι κατακόρυφα μετά την εξέγερση και το χάος του 1997. Αυτές είναι οι πιο σημαντικές στιγμές για τη μετανάστευση από την αλβανία προς την Ελλάδα με τα υπόλοιπα χρόνια να υπάρχει μια σχετική σταθερότητα.⁸

Το ελληνικό κράτος, όπως δείξαμε στο προηγούμενο μέρος, είχε ανάγκη από φτηνό ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό για να απασχοληθεί σε εργασίες που η ντόπια εργατική τάξη έπρεπε να εγκαταλείψει. Παράλληλα, έχοντας συνδέσει την ύπαρξη του με τα δυτικά κράτη (μέλος του *νατο*, της *εοκ* κτλ) και τις διεθνείς αγορές, η αποσταθεροποίηση των γειτονικών κρατών του – ευσεβής πόθος κάθε τίμιου καπιταλιστικού κράτους – του έδινε την ευκαιρία να αναρριχηθεί στην ιεραρχία των κρατών της βαλκανικής και να καταστεί εγγυητής της δύσης στην περιοχή. Μια δουλειά που κάνει μέχρι σήμερα πολύ καλά.

Αυτή η συνθήκη δημιούργησε μια παράλληλη κίνηση. Από τη μια, μερίδα του ελληνικού κεφαλαίου βρήκε την ευκαιρία να επεκταθεί στα βαλκάνια αξιοποιώντας τη βίαιη απελευθέρωση των αγορών σε αυτές τις χώρες και από την άλλη, να βρει φτηνή εργασία εντός του ελληνικού καπιταλιστικού σχηματισμού. Η κίνηση των κεφαλαίων είχε μια διπλή κατεύθυνση. Και διπλά οφέλη.

Νομική διαχείριση

Το ελληνικό κράτος με το νόμο 1975 του 1991 καθορίζει τον τρόπο που γίνεται ο έλεγχος της μετανάστευσης. Με το νόμο αυτό η μετανάστευση θεωρείται κομμάτι της δημόσιας τάξης και άρα είναι στη δικαιοδοσία της αστυνομίας. Έτσι, από τις πρώτες στιγμές διαχείρισης του μεταναστευτικού, τίθεται σε λειτουργία η διαδικασία της εγκληματοποίησης των μεταναστών. Αφού, όποιος περνάει τα σύνορα χωρίς χαρτιά ασκεί ποινικό αδίκημα, δηλαδή, εγκληματεί. Εγκληματεί όχι για κάτι που έχει κάνει αλλά για κάτι που δεν έχει: χαρτιά.

Ενδεικτικό ένα παράδειγμα από τον νόμο του '91, γιατί και οι

.....
⁸ «Albanian migration and development: state of the art review»,
Julie Vullnetari, 2007, σελ.31-35

διατυπώσεις έχουν τη σημασία τους:

4. Στην περίπτωση εισόδου αλλοδαπού στο ελληνικό έδαφος ή εξόδου του από αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, στον οποίο αναφέρει σχετικώς χωρίς χρονοτριβή, μπορεί να απόσχει από την ποινική δίωξη για την πράξη αυτήν, οπότε γνωστοποιεί αμέσως την απόφασή του αυτή στο διοικητή της δημόσιας δύναμης που διαπίστωσε την παράνομη είσοδο ή έξοδο, προκειμένου αυτός με απόφασή του να επαναπροωθήσει τον αλλοδαπό αμέσως στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του. Η έγκριση του εισαγγελέα εφετών μπορεί να δοθεί και με τηλεφωνικό σήμα. Αν δεν καταστεί δυνατή η άμεση

Το 1997 με δύο προεδρικά διατάγματα γίνεται η πρώτη «προσπάθεια νομιμοποίησης» των μεταναστών, χωρίς να καταργείται ο προηγούμενος νόμος του 1991. Έχει σημασία να δούμε τι ακριβώς έγινε. Τα διατάγματα όριζαν δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, θα μπορούσαν όσοι μετανάστες δεν είχαν χαρτιά (άδεια παραμονής και εργασίας) να προσέλθουν για να πάρουν τη λευκή κάρτα, μια κάρτα που λειτουργούσε ως προσωρινή άδεια παραμονής και εργασίας. Στη δεύτερη φάση, όσοι είχαν αποκτήσει – μέσα από μια εξαιρετικά γραφειοκρατική διαδικασία – τη λευκή κάρτα θα μπορούσαν να αιτηθούν για την πράσινη κάρτα, που λειτουργούσε ως άδεια παραμονής περιορισμένης διάρκειας από 1 ως 3 χρόνια (πρακτικά δίνανε κυρίως για 1 χρόνο).

Οι νομοθετικές παρεμβάσεις συνεχίζονται το 2001 με το νόμο 2910 ακολουθώντας το ίδιο πνεύμα καταγραφής των μεταναστών και άμεσης σύνδεσης της παραμονής τους με την εργασία. Μάλιστα ανάλογα με τη διάρκεια της παραμονής για την οποία έκανε αίτηση έπρεπε να καταβάλεις και το αντίστοιχο χρηματικό ποσό. Εισάγεται και επιπλέον ταξικός φραγμός. Στην περίπτωση που δεν μπορούσε κάποιος να αποδείξει την παραμονή για το προηγούμενο έτος – όπως απαιτούνταν από το νόμο – μπορούσε εναλλακτικά να πληρώσει τις ασφαλιστικές εισφορές για ένα έτος. Μέτρο που ξεκάθαρα σκόπευε στην επιπλέον αφαίρεση εισοδήματος των μεταναστών και μάλιστα για την ενίσχυση των ασφαλιστικών ταμείων. Παράλληλα, η ταλαιπωρία και η γραφειοκρατία που απαιτούσαν αυτές οι διαδικασίες μαζί με τον ρατσισμό των υπαλλήλων στις υπηρεσίες του κράτους όπως και των μπάτσων κάνανε πολλούς από τους μετανάστες να μην συμμετέχουν καν στη διαδικασία. Η συμμετοχή από πλευράς των μεταναστών ήταν

περίπου 377.000 από τους 800.000 περίπου καταγεγραμμένους.⁹

Το ελληνικό κράτος συνδέει με τρόπο άμεσο την παραμονή στη χώρα με την εργασία. Αντιμετωπίζει και επίσημα πλέον τον μετανάστη ως εργάτη. Αν δε δουλεύει, δε μπορεί να είναι στη χώρα. Επίσης, με την πρώτη φάση προσπαθεί να καταγράψει τους μετανάστες ώστε να χαρτογραφήσει την κατάσταση και με τη δεύτερη να κάνει τη διαλογή. Με το νόμο του 2001 προσπαθεί να διαλέξει ανάμεσα σε αυτούς που ήδη μένουν και έχουν βρει εργασία θέτοντας τα αντίστοιχα κριτήρια διαμονής και εργασίας για το τελευταίο έτος.

Η πραγματική λειτουργία της μεταναστευτικής εργασίας

Οι χιλιάδες βασανισμοί και εξευτελισμοί στους δρόμους, στα χωράφια και στα αστυνομικά τμήματα, οι χιλιάδες απειλάσεις και παράνομες κρατήσεις ήταν ο κανόνας για τους μετανάστες που περνούσαν τα σύνορα από τις αρχές του '90 και μετά. Σκοπός τους να κάνουν κατανοητές τις προθέσεις του ελληνικού κράτους στα σώματα και τα μυαλά των μεταναστών. Η αντιμετώπιση αυτή είχε διπλή απεύθυνση. Από τη μια, τους μετανάστες και τις μετανάστριες που μαζικά προσπαθούσαν να εισέλθουν στη χώρα και από την άλλη τους έλληνες υπηκόους. Στους πρώτους έδειχνε τη βία, την πυγμή του και το γκίλοπ για να τους κάνει να μπουκ στην χώρα με σκυμμένο το κεφάλι, προσπαθώντας να πείσει τους δεύτερους ότι το ελληνικό κράτος δέχεται «επίθεση», ότι προστατεύει το ελληνικό έθνος με τον περιορισμό των αλβανών. Παράλληλα με την προπαγάνδα των *μμε* για τους «εισβολείς» και «εγκληματίες» αλβανούς, κατάφερε να δημιουργήσει την εξής αντίληψη – αρκετά διάχυτη και παντελώς αντιφατική με την καθημερινή εμπειρία: ότι οι αλβανοί μετανάστες ήταν απαραίστοι για την ελληνική οικονομία, ότι «τους κάνουν χάρη» οι έλληνες που τους δέχονται και μάλιστα «τους δίνουν και δουλειές».

Αυτή η αντίληψη κατάφερε να ηγεμονεύσει ιδεολογικά και να χτίσει μια μόνιμη ρατσιστική αντιμετώπιση της πλειοψηφίας των ελληνικών υπηκόων απέναντι στους αλβανούς, παρόλο που δεν είχε κα-

.....
⁹ «Η Γυναικεία Μετανάστευση στην Ελλάδα, Τα αποτελέσματα της πανελληνίας έρευνας του Κ.Ε.Θ.Ι.» Λ. Μαράτου-Αλιπραντή (Επ. Υπεύθυνη), 2007, σελ. 57-60

μία σχέση με την πραγματικότητα. Είδαμε την πραγματικότητα των αναγκών της ελληνικής οικονομίας πριν τη μαζική μετανάστευση στο προηγούμενο μέρος, θα δούμε τώρα την πραγματικότητα των αποτελεσμάτων της μεταναστευτικής εργασίας.

«Το 2008, το 35% των μεταναστών απασχολούνται στον κλάδο των κατασκευών, το 14,2% στη μεταποίηση, το 5,4% στη γεωργία, το 29,7% στις υπηρεσίες και τέλος το 15,3% στις οικιακές υπηρεσίες. Η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών απασχολείται στη χώρα μας με σχέση μισθωτής εργασίας (92,7%). Το 69,7% των εργαζομένων έχει μόνιμη ή αορίστου χρόνου σχέση εργασίας και το υπόλοιπο 30,3% αντιπροσωπεύει παροχή συγκεκριμένου έργου και περιστασιακές εργασίες.»¹⁰

Η μεταναστευτική εργασία είναι συντριπτικά μισθωτή και συντριπτικά ανειδίκευτη – παρόλο που μεγάλο μέρος των μεταναστών είχε ειδικευτεί στη χώρα του, με τον ερχομό του στην Ελλάδα αναγκάστηκε σε απο-ειδίκευση. Ήρθε να καλύψει συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Από την εργασία σε κατασκευές, τον γεωργο-κτηνοτροφικό τομέα και τον τουρισμό ως την καθαριότητα, τις υπηρεσίες και τις δουλειές κάθε είδους σε σπίτια – που συνιστούν κυρίως γυναικεία εργασία. Πράγμα που σημαίνει ακόμα περισσότερο υποτιμημένη είτε από άποψη συνθηκών, είτε από άποψη μισθού. Είναι ευρέως αποδεκτό (από τις μελέτες και τις έρευνες των κρατικών υπαλλήλων) πως με την εργασία τους και την αύξηση της ζήτησης επιδράσανε θετικά στη γενική οικονομία. Από την αύξηση του *αεπ* ως την αύξηση των μισθών (σε κάποιους τομείς απασχόλησης) και από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ως τις ασφαλιστικές εισφορές.¹¹

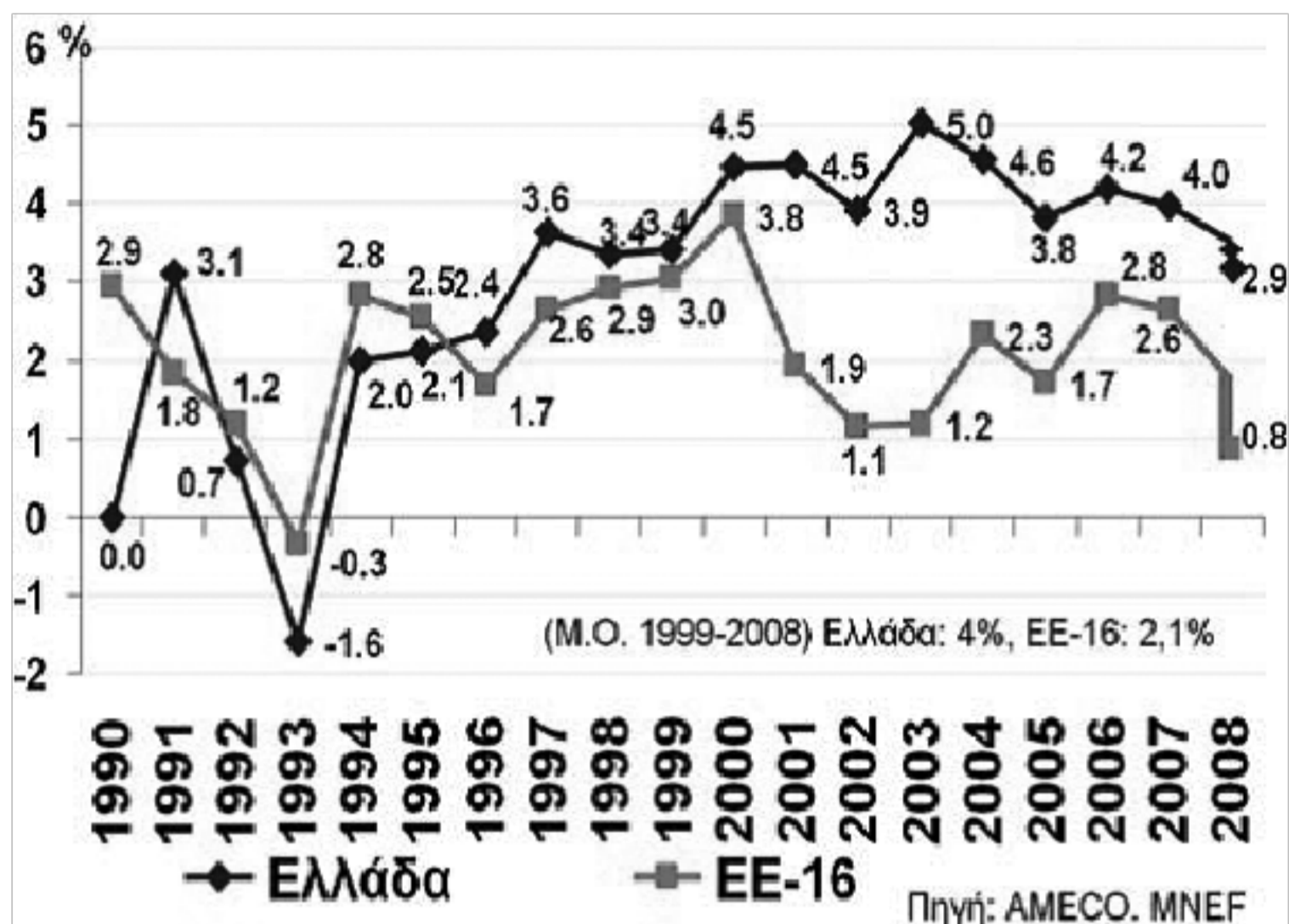
Η συνεισφορά αυτή αντικατοπτρίζεται – όπως βλέπουμε και στο παρακάτω διάγραμμα – και στους ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής

10 «Ελληνική οικονομία και μετανάστες: Χτες... σήμερα... αύριο», Σ. Ζωγραφάκης, Χ. Κασίμης

11 Ενδεικτικά κάποιες έρευνες που είναι εύκολα προσβάσιμες στο διαδίκτυο και συγκεντρώνουν τη βιβλιογραφία στα θέματα αυτά: «Διερεύνηση της ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών στον αγροτικό χώρο», ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ, Κωνσταντίνος Παππάς, 2014.

«Οι Επιπτώσεις της Εγκατάστασης και Απασχόλησης του Ξένου Εργατικού Δυναμικού στην Ελληνική Ύπαιθρο», Πανεπιστήμιο Πατρών-Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2002.

οικονομίας που από το 1993 και μετά βρίσκονται σε ανοδική πορεία και σταθερά πάνω από τον μέσο όρο της ε.ε. (των 16).

Η εργασία τους όχι μόνο δεν είναι ανταγωνιστική προς τους ντόπιους αλλά έχει λειτουργήσει καταλυτικά για την περαιτέρω ευημερία των ντόπιων. Με τα λόγια των αφεντικών:

«Για την επίδραση των μεταναστών στην πιθανότητα απασχόλησης των ημεδαπών, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχει μια θετική και σημαντική σχέση, επιβεβαιώνοντας προηγούμενες μελέτες που έχουν βρει θετική επίδραση των μεταναστών στην απασχόληση. Αναφορικά με τους άνεργους Έλληνες που αναζητούν εργασία, δεν προέκυψε κάποια συστηματική επίδραση των μεταναστών στην πιθανότητα εύρεσης εργασίας. Με άλλα λόγια, δεν εντοπίστηκε ανταγωνιστική σχέση όπως θα υποπτευόταν κανείς.»¹²

Η μεταναστευτική τάξη όχι μόνο συνεισφέρει σε όλα σχεδόν τα επίπεδα στην ελληνική οικονομία, τα κέρδη των αφεντικών, την τα-

«Η συμβολή των μεταναστών στην ελληνική οικονομία: Μετά-ανάλυση των εμπειρικών Ευρημάτων», Θεόδωρος Μητράκος, Τράπεζα της Ελλάδος, Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη, 2013, 8 (2), 87-106.

¹² «Η ελληνική αγορά εργασίας: χαρακτηριστικά, εξελίξεις και προκλήσεις», Τράπεζα της Ελλάδος, 2010, σελ. 53-4

ξική ανέλιξη των ελλήνων, τις εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία, την αύξηση των μισθών, το μέγεθος του *σεπ* αλλιά κυρίως γίνεται η αρχή για να εφαρμοστούν νέες μορφές ευέλικτης, ελαστικής, περιστασιακής (μαύρης και μη) εργασίας με τις εργολαβίες και τις υπεργολαβίες να εισέρχονται δειλά στην οικονομία από το τέλος της δεκαετίας του '90 και μετά. Ότι είναι ο κανόνας σήμερα για την πλειοψηφία των μισθωτών, ήταν εξ αρχής ο κανόνας για τους μετανάστες.

Η στάση της Αριστεράς και του συνδικαλισμού

Το μεγαλύτερο τμήμα της αριστεράς (και τη δεκαετία του '90 αλλιά ακόμα και σήμερα) έχει υπερασπιστεί διαχρονικά την άποψη πως ο ελληνικός καπιταλισμός είναι υπανάπτυκτος και εξαρτημένος. Αυτή η αντίληψη συνοδεύεται από την ορθόδοξη μαρξιστική άποψη του *ΚΚΕ* σχετικά με την αναγκαία ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων ώστε να έρθει ο σοσιαλισμός.¹³ Σύμφωνα με αυτή τη λογική, πρώτα πρέπει να υπάρξει ένας «κανονικός» και ανεπτυγμένος καπιταλισμός και μετά θα πρέπει η εργατική τάξη να κάνει την επανάσταση. Αυτή η αντίληψη έχει λειτουργήσει αντικειμενικά ως η αριστερή πλευρά του κεφαλαίου, σαν η αριστερή ολοκλήρωση της κρατικής πολιτικής. Έτσι, η αριστερά – αποκρύπτοντας την αντίθεση κεφαλαίου/εργασίας – υπερασπιζόταν την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας, τον εκσυγχρονισμό και την αξιοκρατία, την προτεραιότητα στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων κτλ. Απόρροια αυτών των θέσεων ήταν και οι θέσεις της Αριστεράς και των συνδικάτων για τη μετανάστευση.

Τα συνδικάτα της εποχής θεωρούνταν από το κράτος και θεωρούσαν τους εαυτούς τους κοινωνικούς εταίρους. Δηλαδή, συνδιαχειριστές και συμβουλήτορες της κρατικής πολιτικής. Για τη μετανάστευση το μόνο που ήθελαν ήταν να έχουν και αυτοί λόγο, να μπορούν και αυτοί να ελέγχουν τη μεταναστευτική εργασία. Ενδεικτικά, το 1991 το *εκα* (*εργατοϋπαλληλικό κέντρο αθήνας*, που ανήκει στη *γσεε – γενική*

13 Ένα ενδεικτικό παράδειγμα από την ελληνική ιστορία είναι πως τη δεκαετία του '40 ήταν η διανομή του *ΚΚΕ* και συγκεκριμένα ο Δ. Μπάτσος (που εκτελέστηκε μαζί με τον Ν. Μπελογιάννη) που πρότεινε την ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας στην Ελλάδα με το βιβλίο του: «Η βαρεία βιομηχανία στην Ελλάδα», εκδ. Κέδρος, 1947

συνομοσπονδία εργατών ελλάδος) υπέβαλλε υπόμνημα στη συζήτηση του σχετικού νόμου και πρότεινε για τους μετανάστες τα εξής: μέχρι και έξι μήνες μετά τη δημοσίευση του νόμου «*οι ανεπίσημοι αλλοδαποί οφείλουν να δηλώσουν την παρουσία τους στο πλησιέστερο υποκατάστημα του οαεδ*». Για όσους δεν το κάνανε «*να θεωρούνται ληθραίοι και να απελαύνονται*».¹⁴ Στην ίδια συζήτηση επί του νόμου η γσεε, το εκα, το συνδικάτο και η ομοσπονδία των οικοδόμων (κκε) προτείνουν τη σύσταση μιας εθνικής επιτροπής στην οποία (οι υπογραμμίσεις δικές μας) «*θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των κομμάτων της Βουλής, της ΓΣΕΕ, του Υπουργείου Εργασίας και ένας εκπρόσωπος των εργοδοτών. Η Επιτροπή σε εθνικό επίπεδο θα μελετά την κατάσταση και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και παραγωγής και θα αποφασίζει να επιτρέψει την είσοδο αλλοδαπών εργαζομένων καθώς και τον αριθμό αυτών. Στο κείμενό της ΓΣΕΕ επισημαίνεται, επιπλέον, ότι η εν λόγω Επιτροπή, αφού καταγράψει την έλλειψη ντόπιου εργατικού δυναμικού, θα μπορούσε να προτείνει στη Βουλή τη σύναψη διακρατικών συμφωνιών με τις χώρες προέλευσης των εργατών*».¹⁵

Όπως βλέπουμε, το συνδικαλιστικό «κίνημα» επιδιώκει να έχει έναν συνδιαχειριστικό ρόλο και να συνεισφέρει στην ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού. Σκέφτεται όπως το κράτος. Θέτει ως προτεραιότητα τις ανάγκες για εργασία στους τομείς της οικονομίας και με βάση αυτές να αποφασίζεται ο αριθμός που μπορεί να γίνει δεκτός από το ελληνικό κράτος. Προτείνει να ελέγχουν τη μεταναστευτική εργασία από κοινού το κράτος (μέσω οαεδ), οι ενώσεις εργοδοτών και τα συνδικάτα. Μέχρι και διακρατικές συμφωνίες προτείνει (στο παράδειγμα του γερμανικού κράτους και της μετανάστευσης από την Ελλάδα τις δεκαετίες του '50 και του '60). Μάλιστα, η γσεε εκφράζει την απογοήτευσή της την εποχή εκείνη λέγοντας πως «*από την πλεύρα της πολιτείας δεν εκδηλώθηκε ποτέ καμία πρόθεση συνδιαλλαγής και διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους για τη μεταναστευτική πολιτική*».¹⁶ Ωστόσο, ο πρώτος νόμος για τη νομιμοποίηση των

14 «Αδήλωτη απασχόληση και «νομιμοποίηση» των μεταναστών, η πρόκληση της μεταναστευτικής πολιτικής», Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, 2007, σελ. 272

15 Ο.π. σελ. 277

16 Ο.π. σελ. 280

μεταναστών (1998) έγινε με αυτόν τον τρόπο. Συστάθηκε μια επιτροπή από το ελληνικό κοινοβούλιο στην οποία ζητούσε τη γνώμη εργοδοτών, ελεύθερων επαγγελματιών και εργαζομένων.

Ίσως είναι χρήσιμο να αναφέρουμε και ένα γεγονός, ενδεικτικό για την ταύτιση των συνδικάτων με το ελληνικό κράτος/κεφάλαιο σε σχέση με τη διάλυση των βαλκανίων. Το 1993 – στην αρχή του πολέμου στα Βαλκάνια – η εκκλησία της Ελλάδος διοργανώνει μια ανοιχτή συγκέντρωση στο *στάδιο ειρήνης και φιλίας* προς τιμήν του Ράντοβαν Κάρατζιτς¹⁷ (ναι, αυτού που καταδικάστηκε για τη σφαγή της Srebrenica το 1995 όπου σέρβοι εθνικιστές σκότωσαν 8.000 βόσνιους). Σε μια εποχή όπου σύσσωμη η πολιτική τάξη (από αριστερά μέχρι φασίστες) καλόβηλεπαν τη διάλυση των βαλκανίων και συμμαχούσαν με το ομόδοξο σέρβικο κράτος. Παρόντες στην εκδήλωση εκπρόσωποι από *νδ, πασοκ, κκε* και *συν*. Συνδιοργανωτές αυτής της συγκέντρωσης ήταν η *γσεε*, η *αδεδυ* (δημόσιοι υπάλληλοι) και η *πασεγες* (αγρότες).¹⁸

Κοινότητα του έθνους και μετανάστευση

Είδαμε πως η μαζική μετανάστευση της δεκαετίας του '90 εξυπηρέτησε την ανάγκη του ελληνικού κράτους για να απασχολήσει ένα φτηνό εργατικό δυναμικό χαμηλής ειδίκευσης (κυρίως στις κατασκευές, τον τουρισμό, τη γεωργία, την καθαριότητα και τις οικιακές εργασίες) και να «σπρώξει» ένα άλλο ντόπιο εργατικό δυναμικό πιο εξειδικευμένο και εκπαιδευμένο σε άλλους τομείς που αναηγοούσαν στην αναδιάρθρωση του κεφαλαίου μετά το 1985. Είδαμε πως το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων στην Ελλάδα ήταν και είναι αρκετά υψηλό, τόσο που θα λέγαμε ότι αποτελεί μια ισχυρή ομάδα τόσο στο επίπεδο της οικονομικής λειτουργίας όσο και στο επίπεδο των κοινωνικών συμπεριφορών, στάσεων, κουλτούρας και σχέσεων – αυτό που λέγαμε «μικροαστισμός». Μεγάλο μέρος των μισθωτών μεταναστών απασχολήθηκε

17 Ο οποίος από μικροφώνου είπε τη φράση: «Όχι, δεν είμαστε μόνοι. Έχουμε μαζί μας τον θεό και τους Έλληνες»

18 «Η Ελλάδα και η καταδίκη του Κάρατζιτς», άρθρο του Κ. Παπαϊωάννου στην Εφημερίδα των Συντακτών, (30.03.2016). Διαδικτυακά εδώ: <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ellada-kai-i-katadiki-toy-karatzits>

από την τάξη αυτή των αυτοαπασχολούμενων και μικρών αφεντικών.

Ο μαζικός ρατσισμός προς τους μετανάστες δεν είναι μια γενική υστερία προς τον «Ξένο» αλλά μια συμφέρουσα συμπεριφορά από τον ντόπιο μικρομεσαίο ή και εργάτη προς τον μετανάστη που θα του κάνει τη δουλειά. Τα περιστατικά τζάμπα εργασίας για εποχιακούς μετανάστες και η μετέπειτα κατάδοσή τους στην αστυνομία για να απελαθούν είναι ενδεικτικά αυτής της σχέσης. Έτσι, στις αρχές της δεκαετίας του '90 όπου η εθνικιστική μισαλλοδοξία βρίσκεται σε άνοδο διεξάγεται παράλληλα και μια συγκρότηση του έθνους στη βάση ακριβώς της μεταναστευτικής εργασίας. Το ελληνικό έθνος, η μικρομεσαία και ένα μέρος της εργατικής τάξης και οι αυτοαπασχολούμενοι έχουν υλικά συμφέροντα που τα βλέπουν καθημερινά μπροστά τους για να αντιτάξουν απέναντι στους νεοεισερχόμενους μετανάστες. Ο ρατσισμός τους αποφέρει αύξηση των εσόδων τους.

Το έθνος των ελλήνων, με αυτή την έννοια, δεν είναι απλά μια φαντασιακή κοινότητα αλλά μια κοινότητα συμφερόντων που ωφελείται πραγματικά από την εκμετάλλευση των αλλοεθνών. Όπως δείξανε και οι έρευνες που παραθέσαμε, η φτηνή εργασία των μεταναστών είχε θετικές επιδράσεις σε όλα τα επίπεδα. Έχει σημασία να βλέπουμε και την υλική βάση του ρατσισμού και της συγκρότησης του έθνους αντί να παραμείνουμε μόνο σε ένα επίπεδο ιδεών και πεποιθήσεων των ντόπιων.

Έθνος-κράτος, η λειτουργία της εγκληματοποίησης και κάποιες σκέψεις πάνω στις αντιστάσεις

Το έθνος-κράτος και το παραμύθι της μεγάλης εθνικής οικογένειας

Σύμφωνα με την *unesco*, το έθνος-κράτος είναι ένα μόρφωμα «στο οποίο η μεγάλη πλειοψηφία [του πληθυσμού] έχει συνείδηση μίας κοινής ταυτότητας και μοιράζεται τον ίδιο πολιτισμό [...] Το ιδανικό για το έθνος-κράτος είναι ο πληθυσμός του κράτους να περιλαμβάνει άτομα από μία και μοναδική εθνική ομάδα με κοινές πολιτισμικές παραδόσεις»¹. Προφανώς αυτός ο ορισμός, όπως και οι περισσότεροι ορισμοί που προέρχονται από την κυριαρχία, αποκρύπτει περισσότερο από όσα διασαφηνίζει. Αποκρύπτει όλη τη βία και την καταπίεση που επιστρατεύτηκε για να επιβληθεί η ενιαία εθνική ταυτότητα και συνείδηση, με τη χρήση δύο κυρίως εργαλείων: αφενός την επιβολή μίας κοινής γλώσσας και θρησκείας. Αφετέρου ξαναγράφοντας μία

.....
1 <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/nation-state/>

κοινή «εθνική» ιστορία, κομμένη και ραμμένη στα μέτρα συνόρων που χαραχτηκαν μέσα από πολέμους, αιώνες μετά τις «απαρχές» αυτής της «κοινής εθνικής ιστορίας». Στην ουσία του, το έθνος-κράτος είναι ένας μηχανισμός που έχει σαν σκοπό να οργανώσει την κοινωνία. Και σαν τέτοιος, είναι σαφές ότι δεν είναι ουδέτερος. Αντίθετα, αποκρυσταλλώνει και υλικοποιεί τους τρόπους επιβολής και αναπαραγωγής των σημαντικότερων συστημάτων κυριαρχίας της εποχής μας: του καπιταλισμού, της πατριαρχίας και του ρατσισμού.

Από την άληη, αυτό που δεν αποκρύπτει ο παραπάνω ορισμός, είναι ότι το έθνος-κράτος, από την πρώτη στιγμή της γέννησής του και στη ραχοκοκαλιά της συγκρότησής του, είναι ένα ρατσιστικό μόρφωμα, το οποίο αναγνωρίζει δικαιώματα μόνο σε όσους και όσες είναι υπήκοοι του, δηλαδή θεωρητικά σε όσους και όσες ανήκουν στην ίδια εθνική ομάδα. Είναι δηλαδή ένα κατασκεύασμα το οποίο συγκροτείται πάνω στην ιδέα του αποκλεισμού του «Άλλου», του «Ξένου», αυτού που έρχεται από «έξω». Η σχέση αυτή με το «έξω» διαχρονικά ρυθμίζεται στη βάση των οικονομικών συμφερόντων και της αναπαραγωγής των εκάστοτε ντόπιων κυρίαρχων τάξεων. Η ουσία όμως παραμένει ότι ο διαχωρισμός του ξένου και της ξένης από τη «μεγάλη εθνική οικογένεια» και μόνο ή εν μέρη και υπό προϋποθέσεις αναγνώριση δικαιωμάτων τους, είναι από τις βασικές λειτουργίες για την αναπαραγωγή του έθνους-κράτους σαν θεσμός, τόσο σε υλικό όσο και σε φαντασιακό/συγκροτητικό επίπεδο. Και πάνω σε αυτόν τον διαχωρισμό βασίζεται ένας από τους πιο ισχυρούς μύθους που έχει χτίσει η κυριαρχία για να χρυσώσει το χάπι της επιβολής της πάνω στους καταπιεσμένους και τις καταπιεσμένες: το έθνος σαν ενοποιητικός παράγοντας των ομοεθνών, το περίφημο «οι Έλληνες δεν έχουμε τίποτα να χωρίσουμε μεταξύ μας». Με λίγα λόγια η φυσικοποίηση των ταξικών, αλλή και των έμφυλων διαφορών, και των αντίστοιχων ανταγωνισμών και συγκρούσεων.

Η εν μέρη ή καθόλου αναγνώριση δικαιωμάτων στους ξένους είναι το πρώτο βήμα για την εγκληματοποίηση τους. Από μία συνοπτικότερη σκοπιά, η έννοια του εγκλήματος, και κατά συνέπεια η εγκληματοποίηση, δηλαδή ο χαρακτηρισμός ενός ατόμου, ενός κοινωνικού συνόλου, ή ακόμα και συγκεκριμένων κοινωνικών πρακτικών, ως εγκληματικές, είναι ένα από τα βασικά εργαλεία στα χέρια του

κράτους για να διατηρεί τις κοινωνικές συνθήκες που επιτρέπουν την αναπαραγωγή του. Μία από αυτές τις συνθήκες, η οποία αποτελεί θεμέλιο λίθο του καπιταλισμού, είναι αυτή της ιδιοκτησίας, του «ιερού» αυτού δικαιώματος. Δεν είναι τυχαίο ότι στον καπιταλισμό η έννοια του εγκλήματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτήν της ιδιοκτησίας, άρα και με κάθε είδους κοινωνικές ανισότητες που αυτή συνεπάγεται, καθώς και τις συγκρούσεις τους που εκφράζονται στο κοινωνικό πεδίο. Οι ηπαστείες, οι κλοπές και ποηηές ανθρωποκτονίες, που απασχολούν τόσο ποηύ τις στατιστικές του κράτους, είναι «εγκλήματα» που περιστρέφονται γύρω από την προστασία της ιδιοκτησίας.

Από την πλευρά του το κράτος, από τα πρώτα χρόνια της συγκρότησης του, είναι ο βασικός προστάτης της ιδιοκτησίας. Μέσω των νόμων του, αηηά κυρίως της εκτελεστικής εξουσίας που εγγυάται την εφαρμογή των νόμων, το κράτος εγγυάται ότι η συσσώρευση της ιδιοκτησίας δεν θα αηηιάξει ποτέ με τρόπο τόσο ριζικό ώστε να απειλήσει τα θεμέλια του καπιταλιστικού και του πατριαρχικού συστήματος και συνοηικότερα της καθεστηκυίας τάξης. Αηηά κι από την άηηηη, η ιδιοκτησία εμφανίζεται σαν απαραίτητη προϋπόθεση για να σε αναγνωρίσει το κράτος σαν ποηίτη του, εφόσον για ποηηά χρόνια, στις πρώτες αστικές δημοκρατίες, δικαίωμα ψήφου είχαν μόνο όσοι άνδρες είχαν μία κάποια ιδιοκτησία στην κατοχή τους. Παρατηρούμε ηοιπόν ότι στις δυτικές αστικές δημοκρατίες, η ιδιοκτησία ορίστηκε μέσω των νόμων με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να εκφράζει μια καθοηικότητα, με την έννοια ότι είναι δικαίωμα όλων – όσων είναι αναγνωρισμένοι ποηίτες ενός κράτους. Έτσι δημιουργεί μια αίσθηση δικαίου και ταυτόχρονα ένα αυστηρό όριο προστασίας. Αυτό που προϋποθέτει και υπερασπίζεται όμως αυτό το δικαίωμα, είναι η ανάγκη για ανεμπόδιστη ηειτουργία και εξέλιξη των κυρίαρχων σχέσεων εκμετάηηευσης και εξουσίας.

Όντας ηοιπόν η έννοια της ιδιοκτησίας θεμελιώδης για τη συγκρότηση του κράτους, νομιμοποιείται κανείς να δει και το έθνος-κράτος ως μια μεγάλη ιδιοκτησία, όπου νόμιμοι ιδιοκτήτες του είναι αυτοί που κατέχουν – στην καλύτερη περίπτωση – την ίδια εθνηκή ταυτότητα. Στα καθ' ημάς, αυτό σημαίνει ότι εφόσον «η Εηηάδα ανήκει στους Εηηηνες», κατά την περίφημη ρήση, τότε οι αηβανοί που περνάνε τα σύνορα, εισβάηηοντας στο μεγάλο σπίτι των εηηηνων, γίνονται αντιηηητοί και αντιμετωπίζονται ως παραβάτες, κηέφτες, αποηίτιστοι και

επικίνδυνοι. Γίνονται μια εθνική απειλή, και ως τέτοια, η πιο προφανής αντιμετώπισή τους είναι μέσα από εκφράσεις του τύπου «να πάνε πίσω στη χώρα τους», ή το πιο συγκαταβατικό «τι να κάνουμε, αφού δεν χωράμε όλοι». Με αυτό τον τρόπο η υποτίμηση των μεταναστών (που φέρει έμφυλα, πολιτισμικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά) διαπερνά την εργασία και επεκτείνεται σε όλες τις κοινωνικές σχέσεις.

Έγκλημα και νόμος: πέρα από τις νοηματοδοτήσεις της κυριαρχίας

Όπως είδαμε η έννοια του εγκλήματος είναι ένα από τα εργαλεία που έχει στα χέρια του το κράτος για να εξασφαλίζει την αναπαραγωγή του. Είναι εργαλείο στα χέρια του κράτους με την έννοια ότι το έγκλημα σαν τέτοιο δεν υπάρχει αυθύπαρκτα, δεν υπάρχει εκεί έξω καθ'εαυτό, σαν ξεχωριστή σφαίρα. Είναι δηλαδή μία έννοια που η ίδια δημιουργεί την πραγματικότητα έγκλημα. Πρέπει να το ορίσει κάποιος σαν τέτοιο, και μετά η κοινωνία να συμμορφωθεί (ή όχι) με αυτόν τον ορισμό. Σαν γνήσιο τέκνο της κοινωνικής πραγματικότητας, το έγκλημα εμπεριέχει μέσα του όλες τις κοινωνικές και ταξικές αντιθέσεις της εκάστοτε εποχής. Και όσο και αν τον τελευταίο λόγο στον ορισμό του τον έχει το κράτος και τα συστήματα κυριαρχίας που εκπροσωπεί, η ίδια η διαδικασία του ορισμού ήταν και θα είναι πάντα ένα πεδίο ανταγωνισμού. Είναι άπειρα τα παραδείγματα κοινωνικών πρακτικών που η κυριαρχία ορίζει ως παράνομες, «εγκληματικές», οι οποίες όμως είναι τόσο ευρέως διαδεδομένες που τα εκτελεστικά όργανα της εξουσίας αδυνατούν να τις καταστείλουν, κι έτσι καταλήγουν να αδιαφορούν απέναντί τους. Όπως αντίθετα πολλές κοινωνικές πρακτικές, οι οποίες συχνά γεννιούνται αυθόρμητα από την κοινωνική βάση, και η διάδοση των οποίων μπορεί να γίνει απειλητική σε κάποιον τομέα για την εξουσία, γίνονται εξ ολοκλήρου παράνομες ή οριοθετούνται σε κάποια πλαίσια νομιμότητας, έτσι ώστε να μπορούν να ελεγχθούν.

Συνεπώς, καθώς όλες οι κοινωνικές σχέσεις είναι δυναμικές, έτσι και το έγκλημα δεν μπορεί να οριστεί μονοδιάστατα. Όσο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο ελέγχου, καταστολής και περιθωριοποίησης, άλλο τόσο μπορεί να γίνει σύμβολο αντίστασης και συσπείρωσης. Όσο μπορεί να λειτουργεί σαν εργαλείο διαίρεσης των

από τα κάτω και κοινωνικού κανιβαλισμού, άλλο τόσο μπορεί να λειτουργήσει και σαν τρόπος επανοικειοποίησης και αναδιανομής του πλούτου που παράγουν οι από τα κάτω. Όσο η εξουσία θα εγκληματοποιεί πρακτικές αντίστασης, άλλο τόσο οι καταπιεσμένοι/ες θα οικειοποιούνται την έννοια του εγκλήματος και τη μορφή του εγκληματία, όπως γίνεται με τους άπειρους «*Ρομπέν των δασών*» στους θρύλους των καταπιεσμένων ολόκληρου του κόσμου, ή με τους σύγχρονους πειρατές στη σομαλία, που αυτοχαρακτηρίζονταν «*προστάτες των ακτών*», πριν οικειοποιηθούν με περηφάνια τον χαρακτηρισμό του πειρατή που τους «φόρεσαν» οι δυτικοί, ή ακόμα και με την κοινωνική ληστεία με τη μακρά ιστορία της στον τόπο μας. Όπως αντίστοιχα έγινε και με πολλούς αλβανούς ληστές, οι οποίοι έγιναν θρύλοι στην πατρίδα τους, συμβολίζοντας μία μορφή αντίστασης στην καταπίεση που δέχονταν οι αλβανοί και οι αλβανίδες μετανάστριες στην Ελλάδα, καθώς κατάφεραν να κλέψουν έστω και ένα απειροελάχιστο μέρος του πλούτου που παράγει οι ίδιοι/ες, και τον οποίο, μένοντας στα πλαίσια της νομιμότητας, δεν υπήρχε περίπτωση να αγγίξουν ποτέ.

Έτσι λοιπόν, το έγκλημα είναι μία κοινωνική μεταβλητή που η μορφή της εξαρτάται άμεσα από τις κοινωνικές ισορροπίες. Η αντίθετη όψη του εγκλήματος είναι ο νόμος, δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο το κράτος προσπαθεί να οργανώσει την κοινωνία ώστε να διατηρηθούν και να αναπαράγονται οι κυρίαρχες μορφές καταπίεσης, και μαζί με αυτές τα προνόμια των κυρίαρχων τάξεων. Είναι δηλαδή μία κανονιστική προσταγή, η οποία έχει σαν στόχο να επιβάλλει τους σωστούς τρόπους συμπεριφοράς μέσα στην κοινωνία. Σωστούς βέβαια πάντα με βάση τους αξιακούς κώδικες και τα συμφέροντα των κυρίαρχων συστημάτων εξουσίας, δηλαδή στην εποχή μας του καπιταλισμού, του ρατσισμού και της πατριαρχίας.

Όπως και στην περίπτωση του εγκλήματος, έτσι και ο νόμος είναι πεδίο κοινωνικών ανταγωνισμών, οι οποίοι εγγράφονται τόσο στο επίπεδο της διατύπωσής του, όσο και στο επίπεδο της εφαρμογής του. Στο επίπεδο της διατύπωσης του, υπάρχουν οι εσωτερικοί ανταγωνισμοί της κυριαρχίας, άλλοτε πραγματικοί, αλλά πιο συχνά ψευδεπίγραφοι, που εκφράζονται μέσω της αντιπολίτευσης και κάθε είδους διακομματικές συζητήσεις και παρεμβάσεις της λεγόμενης «κοινωνίας των πολιτών». Και υπάρχουν και οι ευρύτεροι κοινωνικοί ανταγωνισμοί, που εκφρά-

ζονται με τις κάθε είδους κινητοποιήσεις ενάντια στην ψήφιση νόμων, οι οποίες αλλιώς επηρεάζουν την τελική διατύπωση του νόμου, και αλλιώς, πιο σπάνια, πετυχαίνουν την πλήρη ακύρωσή του.

Ως προς το επίπεδο της εφαρμογής, ισχύουν λίγο πολύ όσα ισχύουν και για το έγκλημα, με την έννοια ότι η εφαρμογή του εκάστοτε νόμου είναι άμεσα συνδεδεμένη με διάφορους κοινωνικούς συσχετισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι διάφοροι νόμοι που κατά καιρούς ξεθάβονται από το παρελθόν, συνήθως από εποχές απολυταρχικών καθεστώτων, οι οποίοι εφαρμόζονται εκ νέου σε νεότερες εποχές, επειδή το επιτρέπει, ή πιο συχνά το επιβάλλει, το επίπεδο του κοινωνικού ανταγωνισμού. Αντίστοιχα, και η εφαρμογή του νόμου δεν είναι σχεδόν ποτέ η ίδια για διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Όποιος/α έχει μία ελάχιστη εμπειρία από δικαστικές αίθουσες, θα ξέρει ότι μια οποιαδήποτε παράβαση, όπως για παράδειγμα η κλοπή, δεν θα επιφέρει την ίδια ποινή για έναν λευκό έλληνα με κάποιο μορφωτικό επίπεδο, και για έναν μετανάστη ή έναν τσιγγάνο. Τέλος, στο πεδίο των κοινωνικών ανταγωνισμών για την εφαρμογή ενός νόμου, εντάσσονται και τα πάμπολλα παραδείγματα συλλογικής ή ατομικής ανυπακοής, όπως για παράδειγμα οι αρνήσεις πληρωμών ή η ανυποταξία από τον στρατό και άλλα υποχρεωτικά καθήκοντα.

Από την πλευρά του ανταγωνιστικού κινήματος, κρίνουμε σημαντικό να έχουμε συνείδηση ότι και για τις δύο αυτές έννοιες, το έγκλημα και τον νόμο, την τελική μορφή και νοηματοδότηση την δίνει η εξουσία, παρότι και τα δύο είναι πάντα αποτέλεσμα του κοινωνικού ανταγωνισμού. Είναι λοιπόν σημαντικό σαν καταπιεσμένες/οι να βλέπουμε πάντα πιο μακριά από αυτές τις νοηματοδοτήσεις, και να βρίσκουμε και να αναδεικνύουμε και στα δύο τα νοήματα που ταιριάζουν με τους δικούς μας αξιακούς κώδικες, αυτόνομα και συνήθως ενάντια στις κυρίαρχες νοηματοδοτήσεις. Δεν είναι αλλιώς τυχαίο το γεγονός ότι η παρανομία και το έγκλημα, όπως τα ορίζει η κυριαρχία, είναι συχνά πεδίο συνάντησης πρακτικών αντίστασης διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, όπως για παράδειγμα αντιεξουσιαστών και μεταναστών. Με ποιο μαζικό πρόσφατο παράδειγμα αυτό της εξέγερσης του Δεκέμβρη του 2008, όπου μετανάστες και ντόπιοι συναντήθηκαν στα οδοφράγματα και τις απαλλοτριώσεις. Είναι λοιπόν σημαντικό να εξερευνήσουμε και να αναδείξουμε διαύλους επικοινωνίας και πι-

θανές συνδέσεις ανάμεσα σε διαφορετικά αντιστεκόμενα υποκείμενα (και) μέσα από πρακτικές που ορίζονται ως παράνομες.

Η λειτουργία της εγκληματοποίησης

Με τον όρο εγκληματοποίηση εννοούμε τη διαδικασία μετατροπής ενός υποκειμένου, ατομικού ή συλλογικού, σε εγκληματία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το υποκείμενο είναι οι αλβανοί και οι αλβανίδες μετανάστριες, κι αυτός που κινεί «τη διαδικασία» είναι αυτό το σύμπλεγμα που ονομάζουμε «κυριαρχία». Απαραίτητος όρος για την επιτυχημένη ολοκλήρωση της εγκληματοποίησης είναι η ευρεία κοινωνική αποδοχή ότι το συγκεκριμένο υποκείμενο είναι εγκληματίας. Ουσιαστικά, η ευρεία κοινωνική αποδοχή της έννοιας του εγκλήματος όπως την ορίζει η κυριαρχία. Άμεσο αποτέλεσμα των παραπάνω είναι το να συνταχθεί ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας με τα συμφέροντα της εκάστοτε εξουσίας. Δηλαδή το να προστεθεί στο μάτι του κράτους, των μπάτσων και των αφεντικών το μάτι του γείτονα, του κατοίκου... στο σφυρί του δικαστή, η καραμπίνα αυτού που αυτοδικεί.

Έτσι, μία από τις πρώτες και βασικές λειτουργίες της εγκληματοποίησης είναι ο διαχωρισμός ανάμεσα στο «υγιές» κομμάτι της κοινωνίας, όπως θα το όριζε η εξουσία, και αυτό που «νοσεί», το εγκληματικό, για το οποίο πρέπει να υπάρξει κάποιου τύπου «ειδική διαχείριση». Ο διαχωρισμός αυτός έχει διπλή λειτουργία: αφενός, συσπειρώνει μία κρίσιμη μάζα και κατοχυρώνει μία γενικότερη κοινωνική αποδοχή, και με τον τρόπο αυτό ανοίγει διάπλατα τις πόρτες για κάθε είδους διαχείριση του εγκληματικού υποκειμένου. Από τα επίσημα σωματικά και ψυχολογικά βασανιστήρια, μέχρι τα αυθόρμητα θιψαρίσματα και τους κάθε είδους αυτόκλητους δικαστές-εκδικητές. Αφετέρου, απομονώνει τα εγκληματοποιημένα υποκείμενα, και τα κάνει έτσι πολύ πιο εύκολα διαχειρίσιμα, θέλοντας να διατηρήσει για την εξουσία τον απόλυτο έλεγχο της κοινωνικής ενσωμάτωσης, η οποία δεν είναι τίποτα άλλο από μία πιστοποίηση της υποταγής.

Μέσω λοιπόν της εγκληματοποίησης εδραιώνεται μία διπλή επιτήρηση στα σώματα των μεταναστών και των μεταναστριών. Μία «εξωτερική», «αντικειμενική», που προέρχεται από το κράτος και την κοινωνία, και όπως είπαμε διαπερνά την εργασιακή σχέση και διαχέε-

ται σε ολόκληρη την κοινωνική ζωή. Είναι η επιτήρηση του να πρέπει μονίμως να δικαιολογήσεις την ύπαρξή σου σε αυτόν τον τόπο. Είναι η επιτήρηση του να ταυτίζεται η ύπαρξη σου με το έγκλημα, και άρα ο μοναδικός τρόπος για να παραμείνεις «αθώος», είναι το να μην υπάρχεις, να μην γίνεσαι αντιληπτός/η. Η επιτήρηση της μόνιμης εξάρτησης από έναν ρατσιστικό και εκδικητικό γραφειοκρατικό μηχανισμό. Η επιτήρηση του αν έμαθες καλά πως πρέπει να συμπεριφέρεσαι, πως να σε λένε, πως, σε ποιους και πότε να μιλάς, του να πρέπει μονίμως να αποδείξεις την αξία σου. Η επιτήρηση της μόνιμης απειλής του εγκλεισμού, των βασανιστηρίων και τελικά της απέλασης. Είναι εν τέλει η επιτήρηση που εξασφαλίζει ότι δεν θα σηκωθείς από τη θέση σου, αυτή του αόρατου αυτής της κοινωνίας.

Η δεύτερη μορφή επιτήρησης είναι αυτή που εσωτερικεύουν οι ίδιοι οι μετανάστες και οι μετανάστριες. Αυτή από την οποία πηγάζει η εσωτερική της πειθάρχησης, της ενοχληκότητας και της υποταγής. Αυτή που θέλει να τους κάνει να ντρέπονται για την καταγωγή τους, τις συνήθειές τους και τους τρόπους συμπεριφοράς τους. Που θέλει να τους κάνει να υιοθετούν «πρόθυμα» τα ελληνικά ονόματα, την ελληνική θρησκεία, την ελληνική γλώσσα, την «ανώτερη» ελληνική κουλτούρα. Που θέλει να τους κάνει να υπομένουν σιωπηλά την άγλη, την «εξωτερική» επιτήρηση.

Μέσα από την εγκληματοποίηση κατοχυρώνεται επίσης και η συνοδική υποτίμηση της ζωής των αλβανών και αλβανίδων μεταναστριών, που συμπυκνώνεται στην πλήρη απογύμνωση τους από κάθε αστικό δικαίωμα. Ή, όπως λένε οι ίδιες και οι ίδιοι στο πρώτο μέρος του κειμένου, στο ότι το μοναδικό τους δικαίωμα είναι αυτό της σιωπής και της επιείκειας. Εύκολα καταλαβαίνει κανείς ότι ένας άνθρωπος χωρίς δικαιώματα, ο οποίος έχει απέναντί του έναν ολόκληρο κρατικό μηχανισμό, τα αφεντικά και έναν διάχυτο κοινωνικό ρατσισμό, είναι πολύ πιο ευάλωτος, καθώς η παραμικρή διαφωνία, πόσο μάλλον διεκδίκηση, μπορεί άμεσα να μετατραπεί σε τιμωρία. Έτσι γίνονται το τέλειο εργατικό δυναμικό, πλήρως αναλώσιμο για όσους δεν το χρειάζονται σε μόνιμη βάση· υποβιβασμένο στο επίπεδο της απλής επιβίωσης, χωρίς να ξεπερνά ποτέ το ελάχιστο όριο που επιτρέπει την κοινωνική του αναπαραγωγή, για όσους ντόπιους χρειάζονται μία σταθερή σχέση εκμετάλλευσης. Στερημένοι/ες λοιπόν από κάθε δικαί-

ωμα, αποκομμένοι/ες από την κοινωνία, αλλά κυρίως αποκομμένοι/ες από το παρελθόν τους, από τις συνήθειές τους, από όλα αυτά πάνω στα οποία συγκροτούταν μέχρι τότε η εμπειρία τους, το μόνο που μένει στους μετανάστες και τις μετανάστριες μέσα σε αυτή τη γύμνια είναι το σώμα τους, η εργασιακή τους δύναμη, και η θέληση για ζωή.

Μέσα από αυτό το πρίσμα, δεν είναι καθόλου αντιφατικό το γεγονός ότι την ίδια στιγμή που μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας ήξει «έξω οι ξένοι», την ίδια στιγμή τα ίδια άτομα εκμεταλλεύονται ποικιλοτρόπως τους μετανάστες. Είναι μια λογική υποτίμησης που συμβαδίζει με την κρατική πολιτική που θεωρεί απαραίτητους και αναγκαίους τους μετανάστες όσο αναγκαίες και τις απελάσεις. Εκφράζει μια ιδανική σχέση εκμετάλλευσης για το κεφάλαιο και τη δυνατότητά του να αναπαράγεται με όσο το δυνατόν χαμηλότερο κόστος. Εκφράζει μία ιδανική σχέση για μία κοινωνία που για να συσπειρωθεί γύρω από την εθνική ιδέα, πρέπει να επικρατήσει συνοδικά επί του «Άλλου» και της «Άλλης», του «Ξένου» και της «Ξένης».

Η εγκληματοποίηση των αλβανών και των αλβανίδων συνοδικά σαν κοινωνική ομάδα, έχει σαν αποτέλεσμα η μόνη παρουσία που τους επιτρέπεται στη δημόσια σφαίρα να περνά μέσα από το φίλτρο της παραβατικότητας. Έχει σαν αποτέλεσμα τα δικά τους βιώματα, η δική τους ιστορία και ο δικός τους λόγος να μην υπάρχουν πουθενά στην κοινωνική ζωή, παρά μόνο ίσως όταν είναι να απολογηθούν. Έτσι η εγκληματοποίηση, όπως είπαμε παραπάνω, γίνεται συνώνυμο με την αορατοποίηση. Και κάπου εκεί έρχεται η εικόνα του «καλού Αλβανού», της «καλής Αλβανίδας», που ενώ διατείνεται ότι δίνει ένα βήμα ύπαρξης στους μετανάστες, το μόνο που επιδιώκει να κάνει είναι να επισφραγίσει την υποταγή τους. Γιατί «καλός Αλβανός» είναι ο φιλότιμος, αυτός που θα δουλέψει μία βδομάδα παραπάνω χωρίς να ζητήσει λεφτά, γιατί «πρέπει να βγει η δουλειά», είναι αυτή που θα ζητήσει συγγνώμη πριν καν ακούσει γιατί την κατηγορούν, είναι αυτή που θα είναι καλή μαθήτρια, χωρίς όμως να ξεπερνάει τους έλληνες συμμαθητές της, είναι αυτός που θα μάθει τόσο καλά ελληνικά που «δεν θα του φαίνεται». Είναι εν τέλει ο αλβανός και η αλβανίδα που υπάρχουν μόνο ως παράδειγμα αυτού που θέλουν από αυτούς οι έλληνες.

Εν τέλει, η συνοδικότερη υποτίμηση τους έχει σαν αποτέλεσμα να υποτιμούνται και οι αντιστάσεις τους. Εφόσον οποιαδήποτε πράξη

των αλβανών μεταναστών που αμφισβητεί τη συνθήκη στην οποία έχουν καταδικαστεί βαφτίζεται αυτόματα έγκλημα, οι αντιστάσεις τους αποπολιτικοποιούνται, γίνονται αμέσως απεχθείς και αντικοινωνικές πράξεις. Χάνουν τον δημόσιο χαρακτήρα που θα τους επέτρεπε να γίνουν επικοινωνήσιμες, να συνδεθούν με τις αντιστάσεις άλλων υποκειμένων, να συγκροτήσουν δημόσια τα υποκείμενα στη βάση μίας άλλης ταυτότητας πέραν αυτής του εγκληματία. Έτσι επιβιώνουν πολλές φορές σαν μύθοι και κρυφή γνώση μεταξύ των ίδιων των μεταναστών και των μεταναστριών, σαν υπόγεια υπενθύμιση ότι είναι ακόμα άνθρωποι, γιατί έχουν ακόμα αξιοπρέπεια... την αξιοπρέπεια του να αντισταθούν με τον τρόπο τους και τα μέσα που διαθέτουν στις άθλιες συνθήκες που τους επιφυλάσσει μία ολόκληρη κοινωνία.

Το βίωμα, η σημασία του και τα όρια του

Η επιλογή του να μιλήσουμε για την αορατοποίηση και την υποτίμηση των αλβανών και αλβανίδων μεταναστριών μέσα από τα ίδια τους τα λόγια προφανώς δεν είναι τυχαία. Δανειζόμαστε τη σημασία του βιώματος από τις φεμινιστικές ομάδες του ηλεγόμενου δεύτερου κύματος, οι οποίες το ανέδειξαν σαν ένα από τα βασικά εργαλεία που βοήθησαν να βγουν από την αφάνεια της κοινωνικής, αλλά και της πολιτικής ζωής, μορφές καταπίεσης που είχαν φυσικοποιηθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε συχνά να μην γίνονται πλέον αντιληπτές σαν τέτοιες. Από την άλλη, έχουμε συνείδηση ότι η χρήση του βιώματος από κινηματική σκοπιά είναι μια πολυσύνθετη υπόθεση που θα απαιτούσε μία εις βάθος ανάλυση, την οποία όμως δεν έχουμε τη δυνατότητα και τον χώρο να κάνουμε στα πλαίσια αυτής της έκδοσης. Θα αρκεστούμε λοιπόν στο να αναφέρουμε επιγραμματικά κάποια σημεία που μας φαίνονται σημαντικά και που αναδεικνύουν τη σημασία του βιώματος από τη σκοπιά των καταπιεσμένων.

Θεωρούμε ότι ένα από τα βασικά πράγματα τα οποία στερούνται οι μετανάστες/ριες, αλλά και συνοηλικότερα οι καταπιεσμένοι/ες, είναι το να μπορούν να μιλήσουν οι ίδιοι και οι ίδιες για τα βιώματά τους δημόσια και με τους δικούς τους όρους. Φέρνοντας στο προσκήνιο τον λόγο των ίδιων των καταπιεσμένων υποκειμένων, γίνεται ένα πρώτο βήμα ώστε να αντιστραφεί η κυρίαρχη τάση που θέλει το γράψιμο της

Ιστορίας να είναι αποκλειστική υπόθεση των ισχυρών. Με τον τρόπο αυτό αντιπαράβηλονται οι δικές μας, προσωπικές εμπειρίες, με μία γνώση που θέλει να ονομάζεται αντικειμενική, απλά και μόνο επειδή έχει τα μέσα να επιβάλλεται ως η αληθινή. Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό πως όταν μιλάμε για ισχυρούς/ες και καταπιεσμένους/ες δεν μιλάμε για δύο κλειστά κοινωνικά σύνολα με παγιωμένους ιστορικούς ρόλους τους οποίους πρέπει να επιτελέσουν. Αντίθετα μιλάμε για δυναμικούς κοινωνικούς ρόλους οι οποίοι εναλλάσσονται, κι οι οποίοι διατρέχουν τον καθένα και την καθεμία από εμάς, και κατά συνέπεια και τις δικές μας, κινηματικές δομές.

Η παραπάνω παραδοχή μας οδηγεί σε ένα δεύτερο σημαντικό σημείο. Όπως ήδη αναφέραμε, πολλές μορφές καταπίεσης είναι σε τέτοιο βαθμό φυσικοποιημένες, που συχνά τα ίδια τα υποκείμενα δεν καταφέρνουν να τις αντιληφθούν ως τέτοιες. Πιστεύουμε πως μέσω της έκφρασης και του λόγου, κινούνται εσωτερικές διαδικασίες μέσα στα ίδια τα υποκείμενα. Οι διαδικασίες αυτές βοηθάνε στη συνειδητοποίηση πως συγκεκριμένες κοινωνικές πρακτικές, που έχουν πάρει τη θέση της «φυσικής τάξης των πραγμάτων», βρίσκονται στις ρίζες εμπειριών καταπίεσης που είτε έμεναν ανεξήγητες, είτε αποδίδονταν αληθού. Πολύ δε περισσότερο, όταν αυτή η έκφραση γίνεται με συλλογικούς όρους, αναδεικνύοντας έτσι πως πολλές εμπειρίες καταπίεσης δεν είναι προσωπική υπόθεση, και κυρίως προσωπικό λάθος των ίδιων των καταπιεσμένων. Μέσω του μοιράσματος και της συνειδητοποίησης ότι μία μορφή καταπίεσης έχει συλλογικό χαρακτήρα, αναδεικνύεται ο δομικός ρόλος που έχει αυτή η μορφή καταπίεσης στην κοινωνία μας και ταυτόχρονα σπάει η διαμεσολήβηση του βιώματος αυτού από την κυριαρχία, και άρα και η νοσηματοδότησή του όπως επιβάλλεται από τα πάνω. Με τον τρόπο αυτό το βίωμα πολιτικοποιείται, κι έτσι ανοίγει ο δρόμος για τη συλλογική αντίσταση σε μορφές καταπίεσης που συνδέονται με αυτό.

Τέλος, η συλλογικοποίηση του βιώματος και η ανάδειξη των διαφορετικών εμπειριών του καθένα και της καθεμίας μας, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση της θέσης του αλλήλου ή της άλλης. Η κατανόηση αυτή είναι ο μοναδικός τρόπος για να χτιστούν σχέσεις ισότητας ανάμεσά μας, για να αναδειχθεί ότι δεν είμαστε όλοι/ες οι καταπιεσμένοι/ες το ίδιο καταπιεσμένοι/ες, και ότι οι περισσότε-

ρες μορφές καταπίεσης, πάνω στις οποίες χτίζονται οι ανισότητες, δεν εξαφανίζονται διά μαγείας, επειδή το γράψαμε σε ένα κομμάτι χαρτί.

Από την άληη, θεωρούμε ότι το βίωμα σαν προσέγγιση έχει συγκεκριμένα όρια, τουλάχιστον όσον αφορά την κινηματική και πολιτική του χρήση. Για παράδειγμα, σίγουρα μας προβληματίζει το γεγονός ότι στην εποχή μας το βίωμα έχει αναδειχθεί από την ίδια την κυριαρχία, και κυρίως τη νεοφιλελεύθερη εκδοχή της, σαν εργαλείο που εξυπηρετεί τους σκοπούς της. Πιστεύουμε πως η ανάδειξη του βιώματος, για να αποκτήσει απελευθερωτικό χαρακτήρα, πρέπει να γίνεται μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια.

Πρώτον, πρέπει να γίνεται με όρους αυτονομίας των υποκειμένων, χωρίς να επιβάλλεται ή να «προσφέρεται» από τα πάνω, από κάποια «στοργική» και «φροντιστική» ανώτερη δύναμη. Στη συνθήκη αυτή, όπως έχει δείξει η εμπειρία, σημαντικό ρόλο παίζει η δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος, όπου τα καταπιεσμένα υποκείμενα να μπορούν να εκφραστούν χωρίς τον φόβο ο λόγος τους να απαξιωθεί, να χλευαστεί, ή ακόμα και να αφομοιωθεί από άτομα που δεν υπόκεινται τις ίδιες μορφές καταπίεσης, αντίθετα μάλιστα ορισμένες φορές τις ασκούν.

Δεύτερον, πρέπει η ίδια η χρήση του βιώματος να έχει σαν σκοπό να ενδυναμώσει διαδικασίες που στοχεύουν στη συνοηλικότερη κοινωνική απελευθέρωση. Είναι σαφές ότι το ίδιο βίωμα, για παράδειγμα αυτό των προσφύγων, μπορεί να πάρει τελείως διαφορετική χροιά, αλλιά και χρήση, όταν αναδεικνύεται στα πλαίσια μίας κινηματικής αυτό-οργανωμένης διαδικασίας, ή στα πλαίσια μίας φιλανθρωπικής δομής τύπου *μκο*, ή μίας *lifestyle* εφημερίδας τύπου *lifo*, που θέλει, για τους δικούς της λόγους, να προωθήσει ένα φιλανθρωπικό προφίλ.

Τέλος, ακόμα και στα πλαίσια του ίδιου του κινήματος, θεωρούμε ότι το βίωμα είναι ένα πρώτο εργαλείο για να αναδειχθούν πολλαπλές και αόρατες μορφές καταπίεσης και εκμετάλλευσης. Από μόνο του όμως δεν μπορεί να δώσει απαντήσεις, οι οποίες είναι ούτως ή άλλως δύσκολο να δοθούν. Είναι σαφές ότι η χάραξη στρατηγικής είναι λειψή όταν γίνεται από τα πάνω, αγνοώντας τα πραγματικά βιώματα των υποκειμένων. Αντίστοιχα όμως, το βίωμα μπορεί να περιγράψει μία κατάσταση, αλλιά δεν αρκεί για να την τοποθετήσει σε ένα συνοηλικότερο πλέγμα εξουσιαστικών σχέσεων, και άρα να χαράξει στρατηγική

για τη συνολική ανατροπή τους. Για να γίνει ανατρεπτικό χρειάζεται να συμπληρωθεί από την κριτική ανάληψη, την αφαιρετική σκέψη και τη συλλογική διαχείρισή του. Να ακονίζεται μέσα από την κριτική σκέψη για να αναδειχθούν οι πλευρές του που το κάνουν αιχμηρό, έτσι ώστε η χρήση του να γίνει επικίνδυνη και ανατρεπτική για την κυρίαρχη τάξη των πραγμάτων.

Ο σκοπός αυτής της έκδοσης

Όντας αορατοποιημένοι/ες, μακριά από τα κυρίαρχα κανάλια επικοινωνίας της κοινωνίας, οι μετανάστες και οι μετανάστριες έρχονται στο πολιτικό-κοινωνικό προσκήνιο μόνο όταν και με τους όρους που συμφέρει την κυριαρχία. Δηλαδή, όπως είδαμε, είτε ως αχάριστοι, εγκληματίες, πόρνες, αντικείμενα χλευασμού και υποτίμησης, είτε ως υπόδειγμα υποταγής, ως απόδειξη ότι «*μπορούν κι αυτοί*», ότι υπάρχει και ο «*καλός Αλβανός*», κυρίως βέβαια όταν η εκάστοτε εξουσία θέλει, για τους δικούς της λόγους, να μακιγιαριστεί με λίγη φιλανθρωπία.

Βασικός σκοπός αυτής της έκδοσης είναι, στο μέτρο των δυνατοτήτων μας, να συμβάλουμε στην διάνοιξη του χώρου όπου θα ακούγεται όλο και περισσότερο η φωνή των ίδιων των υποκειμένων που δέχονται όλα αυτά τα χρόνια κάθε μορφής καταπίεση. Με τον τρόπο αυτό επιχειρούμε να σπάσουμε το μονοπώλιο που έχει η εξουσία πάνω στο χτίσιμο της δημόσιας εικόνας του μετανάστη, εικόνα που υιοθέτησε και υιοθετεί με χαρακτηριστική ευκοηλία η μεγάλη πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας. Να συμβάλουμε στο να αναδυθεί στην επιφάνεια της κοινωνικής ζωής αυτό το «σταθερό και συλλογικό μοτίβο που περιγράφει συναισθήματα και σκέψεις της μεταναστευτικής μας εμπειρίας», όπως αναφέρουν οι ίδιες και οι ίδιοι στο πρώτο μέρος αυτής της έκδοσης. Να καταγραφεί αυτή η συλλογική μνήμη που έχει καταδικαστεί στην αφάνεια, να γίνει δημόσια και άρα να πολιτικοποιηθεί.

Είναι σαφές ότι στα πλαίσια της περιορισμένης αυτής προσπάθειας δεν μπορούσαμε να αναφερθούμε σε όλες τις μορφές καταπίεσης τις οποίες υπέστησαν και υπόκεινται οι αλβανοί και οι αλβανίδες, όπως και όλοι οι μετανάστες και οι μετανάστριες. Έτσι αποφασίσαμε να εστιάσουμε στις πτυχές της εγκληματοποίησης, η οποία ήταν κυρίαρχη στη διαχείριση των πρώτων αυτών μεταναστευτικών κυμάτων

που δέχτηκε η Ελλάδα στη σύγχρονη ιστορία της. Αφενός αναδεικνύοντας την ή ξαναθυμίζοντας τη, μέσα από τον τύπο και δημόσιες τοποθετήσεις σημαινόντων προσώπων της εποχής, αλλή και καταδεικνύοντας τη χρησιμότητά της για το ελληνικό κεφάλαιο. Αφετέρου, και ίσως κυρίως, δημοσιοποιώντας τα λόγια αλβανίδων και αλβανών μεταναστών πάνω στο ζήτημα, πως οι ίδιες και οι ίδιοι βίωσαν την εγκληματοποίηση και την υποτίμηση, τι σήμαινε να μεγαλώνουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον. Ανασύροντας αυτές τις μνήμες, στοχεύουμε στο να αναδειχθούν τα βιώματα, μέσα από τα τραύματα αλλή και τις αντιστάσεις, τα οποία χάθηκαν κάτω από το πέπλο της αορατότητας ή της θυματοποίησης τους.

Εστιάζοντας στην εγκληματοποίηση, θέλουμε ταυτόχρονα να αναδειχθεί συγκεκριμένα το έγκλημα σαν άλλη μία από τις άπειρες μοριακές μορφές αντίστασης που αορατοποιούνται από το σύστημα και καταστέλλονται χωρίς να γίνονται καν αντιληπτές σαν τέτοιες. Δυστυχώς, παρατηρούμε ότι αυτές τις μορφές αντίστασης συχνά τις αγνοεί και μεγάλο μέρος του ανταγωνιστικού κινήματος, που έχει μάθει να αντιλαμβάνεται σαν αντίσταση μόνο ότι χωράει στους δικούς του αξιακούς κανόνες, και άρα εν πολλοίς ότι γεννιέται μέσα από τη δική του κοινωνική κατάσταση.

Έτσι βλέπουμε ότι η αριστερά, σε όλο της το φάσμα (μαζί βέβαια και με τα επίσημα συνδικάτα) αντιμετωπίζει τους/τις μετανάστες/ριες με όρους θυματοποίησης. Με τον τρόπο αυτό αφενός παίζει αναπόφευκτα το παιχνίδι του διαχωρισμού ανάμεσα σε καλούς και κακούς μετανάστες, αφού ένας κακός, εγκληματίας μετανάστης, δεν χωράει στο προφίλ το θύματος. Έτσι, αορατοποιείται, ή όταν γίνεται ορατό απαξιώνεται, ένα μεγάλο μέρος των αντιστάσεων των μεταναστών, που αναγκαστικά περνάει μέσα από παράνομες πράξεις. Αφετέρου υποβιβάζει το όλο μεταναστευτικό ζήτημα στο επίπεδο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ότι δηλαδή κάποιοι κακόμοιροι άνθρωποι ζητούν από έναν ανώτερο οργανισμό να τους αναγνωρίσει ως θύματα μιας κάποιας κακοτυχίας. Με αποτέλεσμα οι μετανάστες και οι μετανάστριες να γίνονται αντιληπτοί/ες σαν παθητικά υποκείμενα, και άρα να αορατοποιούνται εκ νέου οι αντιστάσεις τους. Αντίστοιχα, μεγάλο μέρος του αντιεξουσιαστικού χώρου, ίσως επηρεασμένο από τη συνολικότερη υποτίμηση των μεταναστών και των μεταναστριών σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής,

συχνά αδυνατεί να αντιληφθεί πράξεις αντίστασης σαν τέτοιες.

Αντίθετα από τα παραπάνω, από τη σκοπιά μας πιστεύουμε ότι ο αγώνας για να γίνουν οι μετανάστες και οι μετανάστριες ορατές, περνάει απαραίτητα από το να γίνουν ορατές οι πρακτικές αντίστασης που οι ίδιοι/ες αναπτύσσουν απέναντι στην υποτίμηση και την εκμετάλλευση τους.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε ότι δεν γράφουμε μία μπροσούρα για το έγκλημα. Γράφουμε μια μπροσούρα για τους μετανάστες και τις μετανάστριες, πως βίωσαν την εγκληματοποίηση, πως αυτή χρησιμοποιήθηκε από την κυριαρχία, αλλιά και πως αντιστράφηκε η χρήση αυτή από ενεργά υποκείμενα που, όποτε μπόρεσαν, επέστρεψαν λίγη από τη βία που ζούσαν καθημερινά. Σκοπός μας δεν είναι ούτε το να ψάξουμε αν οι αλβανοί μετανάστες ήταν ή δεν ήταν εγκληματίες, και αν αυτό είναι «καλό» ή «κακό». Θεωρούμε ότι το έγκλημα, όπως και κάθε μορφή κοινωνικής πρακτικής, και άρα και αντίστασης, δεν έχει καθαρές μορφές και ούτε έχει νόημα να ψάχνει κανείς για τέτοιες. Δεν μας ενδιαφέρει ούτε να εκθειάσουμε ούτε να δαιμονοποιήσουμε το έγκλημα. Πιστεύουμε ότι το έγκλημα μπορεί την ίδια στιγμή να είναι πράξη αντίστασης σε μία μορφή καταπίεσης και να αναπαράγει μία άλλη μορφή καταπίεσης. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να αναδείξουμε το πρώτο.

Αυτό όμως που κυρίως μας ενδιαφέρει, που βρίσκεται στον πυρήνα αυτής της έκδοσης, είναι το να συμβάλλουμε στο χτίσιμο σχέσεων ισότητας και αλληλοσεβασμού ανάμεσα σε ντόπιους και ξένους εντός και εκτός του ανταγωνιστικού κινήματος. Προσπάθεια που προϋποθέτει το να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες και οι διαφορές της συνθήκης του καθενός και της καθεμίας, αρχίζοντας από αυτές των πιο καταπιεσμένων. Καθώς και το να γίνει κατανοητό ότι μέσα από διαφορετικές συνθήκες διαβίωσης γεννιούνται διαφορετικές μορφές αντίστασης. Και όταν γίνουν ορατές οι αντιστάσεις που οι ίδιοι και οι ίδιες οι μετανάστριες επιλέγουν, σαν ενεργά και αυτόνομα υποκείμενα, τότε ίσως δημιουργηθεί και το έδαφος πάνω στο οποίο μπορούν να συγκλίνουν οι πρακτικές μας και να βρεθούμε σε κοινούς αγώνες ισότητας, με αλληλοσεβασμό, και όχι από τη θέση ανωτερότητας που μας εξασφαλίζει η ελληνική ταυτότητα με όλα τα βιώματα που αυτή συμπεριλαμβάνει.

MOSMIRËNJOHËS

Emigrimi si krim, krimi si rezistencë

Përjetimi i emigrantëve shqiptarë, nevojat e kapitalit - shtetit grek për punë dhe disa ide rreth krijimit të rezistencave të përbashkëta

Mosmirënjohës

Emigrimi si krim,
krimi si rezistencë

Kjo broshurë u printua për herë të parë në anglisht, në Shtator 2018,
dhe u prezantua në 12th Balkan Anarchist Bookfair në Novi Sad
të Serbisë. Në vazhdim, u printuan në Athinë, në Maj 2019,
1,000 kopje në greqisht dhe shqip.

Shpërndarja e broshurës bëhet me kotribut ekonomik mbështetës.

Kopjimi dhe përdorimi i kësaj broshure është i lirë për qëllimet e lëvizjes
antagoniste – antiautoritare dhe kundër çdo lloj komercializimi.

Falënderojmë shumë të gjithë ato dhe ata që ndihmuan
për përkthimin dhe faqosjen e saj.

kontakt:
ungrateful@espiv.net dhe takim@espiv.net

Përmbajtja

- 7 Disa fjalë mbi këtë broshurë
- 11 Përjetimi i kriminalizimit
- 31 Shteti-kapital grek dhe emigracioni i viteve '90
- 49 Shteti-komb, funksionimi i kriminalizimit dhe disa ide rreth rezistencave

Disa fjalë mbi këtë broshurë

Si një projekt kolektiv, atë që mundohemi të bëjmë që nga fillimi është të formohemi me dy mënyra. Nga njëra anë duke diskutuar për nevojat dhe mungesat e lëvizjes në greqi. Nga ana tjetër duke marr pjesë në aksione, ngjarje dhe demonstrata në mënyrë që të ndërtojmë një përvojë kolektive. Kjo broshurë është një përpjekje për t'iu përgjigjur dy mangësive kryesore që kemi ndjekur gjatë diskutimit rreth politikës së migrimit të shtetit dhe marrëdhënieve midis lëvizjes antagoniste shoqërore dhe emigrantëve.

Mungesa e parë ka të bëjë me disa forma të rezistencës që përdoren nga emigrantët, por nuk njihen si të tilla. Ne besojmë se kjo është rezultat i një politike afatgjatë shtetërore që synon të minojë dhe shfrytëzojë emigrantët. Një nga mjetet e përdorura nga shteti për këtë qëllim është kriminalizimi i rezistencës së tyre, për t'i hequr ato nga karakteristikat e tyre politike. Sa i përket lëvizjes shoqërore antagoniste, ajo shumë shpesh nuk arrin të perceptojë forma të ndryshme të rezistencës të adoptuara nga emigrantët, sepse ato nuk janë gjithmonë pjesë e praktikave të zakonshme të rezistencës së lëvizjes (për shembull sulmimi i një banke ose një grevë urie). Nga këndvështrimi ynë, ne e konsiderojmë të rëndësishme të jemi në gjendje të njohim refuzimet dhe format e rezistencës që emigrantët zgjedhin për veten e tyre, të cilat janë "të çuditshme" për ne dhe t'i nxjerrim në pah.

Mungesa e dytë ka të bëjë me pabarazitë në marrëdhëniet midis vendasve dhe emigrantëve, brenda dhe jashtë lëvizjes sociale në greqi. Brenda lëvizjes, perceptimi dominues është se barazia konsiderohet një fakt, vetëm për shkak se dikush merr pjesë në një grup të organizuar horizontalisht. Përkundrazi, ne besojmë se barazia nuk është një fakt, por një qëllim dhe se mund të arrihet vetëm duke vënë në dukje veçoritë tona, dallimet tona dhe përvojat tona personale, duke filluar me ato të më të shtypurve. Për këtë arsye, në pjesën e parë të kësaj broshure, ne zgjedhëm të paraqesim përvojat jetësore të emigrantëve

nga shqipëria. Nga njëra anë, për t'i bërë këto përvoja më të dukshme në dialogun publik dhe nga ana tjetër në një përpjekje për të kapërcyer pabarazitë mes nesh dhe për të qenë në gjendje të mbështesim njëri-tjetrin në drejtim të respektit të ndërsjellë dhe solidaritetit.

Në ç' mënyrë e realizuam?

Duke marrë si të dhënë pabarazinë strukturore midis vendasve dhe migrantëve dhe duke e ditur se sa e vështirë është që dikush të ndajë përvojat e tij ose të saj si një emigrant, ne vendosëm të nxisim një diskutim në të cilin do të merrnin pjesë vetëm emigrantë shqiptarë nga grupi ynë. Një diskutim i cili do të zhvillohej pa praninë e grekëve dhe që do të regjistrohej nga vetë grupi i diskutimit. Pjesa e parë e kësaj broshure është rezultat i këtij diskutimi. Është rezultat i diskutimit midis emigrantëve nga shqipëria. Prandaj, kjo broshurë është praktikisht produkt i dy procedurave paralele: grupi ynë politik dhe grupi i diskutimit të përjetimeve që lidhen me kriminalizimin e emigrantëve.

Ne nuk kishim një recetë magjike për këtë procedurë, dhe ende nuk kemi përgjigje për të gjitha pyetjet që u ngritën gjatë kësaj procedure. Mënyra se si e realizuam është një lloj eksperimenti dhe një provë se si duhet të përballemi me këto lloj pyetjesh dhe se si mund të ndërtojmë marrëdhënie të barabarta nëpërmjet gjërave që bëjmë. Që nga fillimi, kur erdhi ideja e parë, por edhe gjatë gjithë zhvillimit të projektit, u krijuan shumë pyetje të cilat i konsiderojmë të frytëshme për ti ndarë: Për shembull, cila është marrëdhënia midis një grupi politik dhe një grup diskutimi për përjetimet e këtyre të fundit? Si mund të bashkë-ekzistojnë diskutimet e këtyre dy procedurave, pa krijuar apo pa riprodhuar një marrëdhënie të shfrytëzimit politik, pasi që broshura mund të mbrohet në tërësinë e saj nga grupi politik, për qëllimet dhe nevojat e veta, ndërsa grupi i diskutimit merr pjesë vetëm në pjesën e parë? Ndoshta, më mirë do të ishte që të dy grupet të bashkë-autorizojnë të gjithë kontekstin e broshurës, por kjo do të kërkonte së pari të jepeshin

përgjigje për të gjitha pyetjet e tjera. Përfundimisht, cila është marrëdhënia midis dy grupeve gjatë procedurës së shkrimit apo pas asaj? Ne vendosëm ti lemë këto pyetje të hapura për diskutim të mëtejshëm.

Përmbajta

Kjo broshurë përbëhet nga tre pjesë. Në pjesën e parë, paraqiten përjetimet që janë regjistruar nga emigrantët nga shqipëria, lidhur (mes të tjerash) me kriminalizimin e tyre nga shteti grek dhe shoqëria greke, në kundërvënie me ideologjinë dominante gjatë së njëjtës periudhë. Në pjesën e dytë të broshurës ne përpiqemi të theksojmë nevojat e shtetit dhe kapitalit grek për punë të lirë emigrante, menaxhimin e saj dhe pasojat e saj për zhvillimin e ekonomisë greke. Megjithatë, ky kapitull u shkrua pa pasur një perceptim të mëparshëm të përbashkët ose metodë mbi mënyrat që funksionon shteti dhe kapitali. Prandaj, u qëndruam në paraqitjen e momenteve dhe fakteve të sakta që formojnë historinë e kapitalit grek, të cilat i konsiderojmë si tregues të strategjisë së shtetit, përpara se të fillonte emigrimi nga shqipëria në fillim të viteve '90. Përfundimisht, në pjesën e tretë, përqëndrohemi në funksionimin e kriminalizimit, krimin si një formë e rezistencës dhe pozicionit tonë mbi këto tema, me qëllim që të kontribuojmë në kapërcimin e mungesave të përmendura më parë (njohja e formave të tjera të rezistencës, ndërtimi i marrëdhënieve të mbështetura në barazi).

kolektivi takim, athinë, shtator 2018

Përjetimi i kriminalizimit

I «Kam kaluar kufijtë me këmbë dy herë. Ata që ishin më të këqinj të kur të kapnin ishin ushtarët. Ata të torturonin me lloj-lloj mënyrash. Vinin grykën e pushkës në zjarr, e nxehnin dhe pastaj ta ngulnin në trup. Kështu ja bënë dhe një djalit përpara se ta deportojnë në Shqipëri. Por ai nuk harroi. Pas një kohe ai merr përsëri rrugën për në Greqi dhe qëndron në qytetin X. Atje, një ditë, ai sheh në rrugë një fytyrë të njohur. Pasi vërteton që ajo fytyrë ishte e njërit prej ushtarëve që e kishin torturuar, hakmerret.»

I «Kisha bërë plan të shkoj në Rodho në verë për të takuar një shok. Isha 16 vjeç. Kur arrita tek porti, dhe duke zbritur bashkë me njerëz të tjerë, disa policë me armë në dorë më ndalojnë në mes të skelës dhe më tërheqin që të shkoj mbas tyre. Më çojnë në një anë që të mos shqetësojmë lëvizjen e pasagjerëve. Aty hapin valixhen që kisha plot me rroba dhe i hedhin ato të gjitha poshtë. Brënda rrobave kisha dhe një celular, nga ato të

vjetërat fare që i quanim “shapka”. Sa e sheh njeri nga policët, më pyet ku e ke vjedhur këtë ore «alvane» dhe më godet me shpullë. Më thojnë të mbledh rrobat që kishin shpërndarë në tokë dhe pastaj më vënë prangat bashkë me një shqiptar tjetër, duke drejtuar armët në kokat tona dhe duke u tallur me ne. Të gjitha këto ndodhën në publik.»

I «Prindërit e mi kishin leje qëndrimi dhe duhej shpeshherë të paraqiteshin me atë në stacionin e policisë. Një herë policia u tha atyre që letrat ishin fallco dhe i mbajtën tek stacioni i policisë bashkë me vëllain tim 2-vjecar. Brënda disa ditësh i futën në një aeroplan dhe i dërguan për paraburgim në Athinë dhe pastaj i deportuan.»

Dita e mirë duket që në mëngjes

Vështirë të bisedosh me emigrantë/e nga shqiperia dhe të mos kenë të na tregojnë përjetime të tyre, ose e të afërmve të tyre, të cilat nuk lidhin identitetin etnik me krimin dhe shtypjen. Kjo është një nga arsyet kryesore që shumë shqiptarë/e emigrantë dhe emigrante detyroheshim, në mënyrë direkte ose indirekte, të fshihnim origjinën tonë dhe karakteristikat që mund ta zbulonin atë (si për shëmbull, të flasim gjuhën shqipe në publik ose të përdorim emrat tonë të pa-grekëzuar).

Nga ana tjetër, në masë që ajo nuk ishte e mundshme, ne ishim detyruar vazhdimisht të ndjeheshim fajtorë/e për identitetin tonë etnik. Kjo mbikqyrje konstante, në mënyrë të gjerë dhe të dhunshme, duke na treguar gjithmonë me gisht, dhe e cila qëndron pranë një shfrytëzimi me karakteristika skllavore, do të luajë një rol të rëndësishëm në përzgjedhjet tona.

Megjithëse përjetimet tona personale, që mbartim me vehte, përcaktohen nga shumë faktorë që kanë të bëjnë me kohën dhe vendin e emigrimit, nuk mundemi të mos përmëndim që pas hijeve dhe tensioneve të ndryshme të përjetimeve personale, mbetet një motiv qëndror dhe kolektiv i cili përshkruan ndjenjat dhe mendimet e përjetimit tonë në emigrim.

Lidhja jonë me krimin fillon me ardhjen e shqiptarëve dhe shqiptareve të parë në greqi. Sipërmarrjen e zhvillimit dhe konsolidimit të kësaj lidhje raciste do ta marrin mediat, kisha ortodokse dhe politikanët. Do ta justifikojë shkenca dhe do ta përqeshi arti: ne shqiptarët, vjedhim dhe vrasim. Jemi të pazhvilluar dhe të paqytetëruar. Vendi ynë është në rangun e fundit të shoqërise greke.

ΚΑΝΕ ΤΟ ΚΑΛΟ ΚΑΙ...

ΑΛΒΑΝΟΙ

Μπαινοβγαίνουν με το... «πάσο» τους

ΡΙΣΤΟΥΣ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

Ανοιχτή απειλή για τα σύνορα και την κοινωνία μας

Κάθε μέρα και ένα έγκλημα

Φόδος μέρα νύχτα

Ο φόδος είναι η κατάσταση που επικρατεί στα σύνορα της Ελλάδας με την Αλβανία. Οι αλβανοί εισβάλλουν στην Ελλάδα με τα αυτοκίνητά τους, φορτωμένα με κλεμμένα αυτοκίνητα, χρυσάφι, ναρκωτικά και άλλα αντικείμενα. Η κατάσταση είναι πολύ επικίνδυνη και απαιτείται άμεση δράση από τις αρχές.

«ΧΡΥΣΑ» ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ

Ενός κυκλώματος που δραστηριοποιείται στην περιοχή της Αλβανίας και της Ελλάδας. Ο κύκλος αφορά στην κλοπή και την εξαγωγή χρυσού από την Αλβανία. Το χρυσό μεταφέρεται στην Ελλάδα και πωλείται στην αγορά. Η κατάσταση είναι πολύ επικίνδυνη και απαιτείται άμεση δράση από τις αρχές.

(Shiptarët: Kërcënim i hapur për kufijtë dhe shoqërinë tonë. Çdo ditë bëjnë dhe nga një krim, Apogjevmatini, 5 Janar i 1992)

Brenda një periudhe shumë të shkurtër, figura e emigrantit shqiptar që bredh në gjithë territorin e greqisë dhe kërcënon popullsinë vendase do të bëhet një gjë normale. Kjo figurë do të shfaqet shpesh si një njoftim i nevojshëm, e një situatë emergjente e cila të sjell ndërmënd gjëndje lufte. Kufijtë, që mbanin jashtë rrezikun, janë dëmtuar dhe greqia gjëndet nën pushtimin shqiptar. Burrat janë kriminelat, kurse gratë kurva. Fjala «alvanos» pasurohet shpesh nga kodi penal dhe gjuha mjekësore, në mënyrë të tillë që origjina jonë të konsiderohet dhe të kuptohet si një vepër penale dhe si sëmundje. Emigrantët/et shqipëtarë dhe shqiptare paraqitemi si një murtajë që duhet të përballohet direkt me vendosmëri mbarkombëtare.

«Ankthi dhe frika ka pushtuar banorët e fshatrave greke afër zonës kufitare, sepse kufijët janë të rrethuara me shqiptarë të aratisur dhe të uritur. Ushtria ka dhënë urdhëra speciale tek banorët e zonës fushore se si ti përballen kësaj situate...»

«Me frikën e pushtuesve shqiptarë jetojnë çdo natë banorët grekë të fshatrave afër Shqipërisë. Mbrapa këtyre maleve gjendet Shqipëria dhe çdo natë ushtria dhe policia patrullojnë me qëllim që të dekurajojnë hajdutët shqiptar...»

Disa pjesë nga lajmet qendrore e kanalit televizor Mega në vitin 1992

(Greqia nën pushtimin shqiptar... Na vrasin brënda në shtëpitë tona, Eleftheros Tipos, 24 Maj i 1993)

Dhe kjo situatë duhet të përballohet menjëherë ose nga dhuna shtetërore, ose nga vendasit që nuk kanë asnjë problem të marrin vetë situatën në duart e tyre. Përnjëherësh ekranet e televizorëve tregojnë ushtarë që patrullojnë pyjet, policë që futen në autobuza, në trena dhe nëpër shtëpi, si dhe qytetarë të indinjuar që marshojnë përpara ekraneve me pushkë në duar duke ndjekur kriminelë shqiptarë, duke i rrahur dhe duke i deportuar ata. Diku atje në mes, do të shfaqet dhe patrioti i dëshpëruar i cili do të deklarojë: «nuk kemi më durim, u bëmë të huajë në vendin tonë»

Mesazhi që dërgohet menjëherë nga gjykata do përsëritet vazhdimisht: vrasjet e shqipëtarëve janë të nevojshme dhe mbajnë vulën e shtetit grek si dhe miratimin e gjërë të shoqërisë greke."Shpërthi-

Τραγικό τέλος για τρεις Αλβανούς

✓ Ένας νεκρός από βφαίρα φρουρού
✓ Δύο κατακρεουργημένοι στο Αγρίνιο
✓ Κι άλλος ένας πνίγηκε σε ποτάμι

ΑΕΝ είχε πρόθεση να δώσει κατά τον Αλβανό φονιά ο Έλληνας στρατιώτης. Αυτό τονίζεται σε ανακοίνωση του υπουργείου Αμυνας σχετικά με το θάνατο γιγαντός που αποκάλυπτε το δράμα των Αλβανών φυγάδων που απεζητούν καλύτερη ζωή στη χώρα μας.

Φονιά τρεις φορές άλλα δύο στρατιώτες του στο Αγρίνιο, και θρόνον κατακρεουργημένοι, στη θέση Αλβανός λαθρομετανάστη, στην παραλία του να πλωσει στη χώρα μας, περιφέρθηκε από...

400 ΑΛΦΟΡΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΟΥΝ ΟΚΛΗΡΟ ΧΩΡΙΟ 3.500 ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Αλβανικό ... μέτωπο στο Κριεκούκι

... πηγάδι του, ενώ «στρατούτες» οι αλληλεπιδρώντες Αλβανοί μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο. Για το θάνατο του θύτη διατηρούνται προαναρκύτως.

Ο «παλιός» στρατιώτης, που απήχθη από τη Κίερα, πήγε αρχικά στην Ελλάδα και έμεινε στο 628 Τ.Π.

«Όσοι αποκαταστάθηκαν από το «πρωτότυπο» έβγαζαν «αγνούς» -σε συνάντηση «έξω» στην ελληνική αεροπορία με τους Αλβανούς στην Ελλάδα, αλλά τα στοιχεία αυτά θα παραδοθούν ή τους να φροντίσουν».

• ΑΠΡΙΛΙΟΣ 4

ΦΡΕΣΤΟ τρεις για δύο νεκρούς Αλβανούς στο Αγρίνιο. Εξήχθησαν κατακρεουργημένοι σε στρατοπέδο ασύλου των καταστράτων Αλβανών, και 5 νεκρούς, από την εθνική οδό Αγρίνιο - Ιωαννίνων.

Τρεις δύο Αλβανούς, ηλικίας 25 και 30...

(Fund tragjik për 3 Shqipëtarë. Një i vdekur me plumb, dy të therur në Agrinio dhe një tjetër i mbytur në lumë. Gazeta Ta Nea, Data 4/11/1991)

(Front kundër Shqipëtarve në Kriekuqi. 400 emigrantë të paligjshëm terrorizojnë një fshat me 3,500 banorë. Gazeta Eleftheros Tipos, Data 21/5/1993)

« Αλλωστε ήταν κι Αλβανοί » ...

Αμετανόητος και παβολογικά κυνικός ο δράστης

ΠΡΕΒΕΖΑ

ΣΤΗ σφαίρα της ψευδολογίας αναζητούνται πλέον τα αίτια της αποτρόπαιης εγκληματικής δράσης του 25χρονου στρατη Γεωργίου Τζαριζόπουλου από την Αγία Τριάδα Ηλείας. Ο Γ. Τζαριζόπουλος σκότωσε με καρμάνια δύο Αλβανούς αγνώστων μέχρι στιγμής στοιχείων, δύο μήνες πριν από την Πρωτοχρονιά.

Ρεπορτάζ: Γ. ΓΚΟΝΤΖΟΣ

Αρσενικό: «Δεν μετανιώνω», λέει ο δράστης Γ. Τζαριζόπουλος (στο δεξιό μέρος της φωτογραφίας) στον ανταποκριτή μας Γ. Γκόντζο. Πάνω: η μητέρα του δράστη. «Πώς μπορούσε και ήταν τόσο ήμερος όλα αυτά τα διάστημα, έχοντας κάνει όλα αυτά».

Αρσενικό: «Δεν μετανιώνω», λέει ο δράστης Γ. Τζαριζόπουλος (στο δεξιό μέρος της φωτογραφίας) στον ανταποκριτή μας Γ. Γκόντζο. Πάνω: η μητέρα του δράστη. «Πώς μπορούσε και ήταν τόσο ήμερος όλα αυτά τα διάστημα, έχοντας κάνει όλα αυτά».

Τους πυροδόλησαν έχοντας μόνο υποψίες...

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Γραφείο Βορ. Ελλάδας.

ΥΠΟΠΤΕΥΟΤΑΝ ότι τρεις Αλβανοί λαθρομετανάστες πραγματοποιούσαν κλοπές στον στίβλο του και χίτες τα εμπορεύματα τους πυροδόλησε και τους τραυματίσε την ώρα που κοιμόνταν.

Με τις κατηγορίες της επικίνδυνη συμπεριφοράς διείσδυσε, παράνομος αεροπλοΐας και απολαχθέντας συνελήφθη και παραπέμπεται στο δικαστήριο ο 37χρονος μηχανοκίνητος Θωμάς Ουζούγλου, από το Μπαρζογιάν Ηλείας, ενώ για συνταξιακή στα παρανόμια κατηγορούνται οι συγγαμικοί του Μιχαήλ Καλούδης, 38 χρόνων και Ιωάννης Κοσιλέρας, 54 χρόνων.

«Όσοι είχα στους αστυνομικούς ο κατηγορούμενος υποπτεύονταν ότι οι Αλβανοί έκαιναν τις νίχες στο στάβλο του και έκλεβαν διάφορα αντικείμενα, καθώς επίσης και μικρά ζώα. Έτσι, χίτες τα εμπορεύματα, αρνακτοκτόνος όπως δήλωσε, πήρε την καρμάνια του Καλούδη και οι τρεις φίλοι πήραν στην κλίμα όπου κοιμόνταν οι Αλβανοί λαθρομετανάστες Φιλόμορ Παμάλια, 18 χρόνων, Πρεκ Νιλιάν, 30 χρόνων και Αλή Χίρα, 20 χρόνων, από το Μπαρζογιάν της Ηλείας.

Εκεί ο κατηγορούμενος πυροδόλησε τους Αλβανούς στα πόδια, τραυματίζοντας ο-

Βυθίστηκε πλοίο με Αλβανούς

ΤΡΑΝΑ.

ΕΝΑΣ άνθρωπος τσίγγι και τουλάχιστον άλλοι τρεις πιστεύεται πως έζησαν τη ζωή τους χίτες, όταν βυθίστηκε το πλοίο με το οποίο προσπαθούσαν να φτάσουν στην Κίερα.

Σύμφωνα με την αλβανική τηλεόραση, το πλοίο με άγνωστο αριθμό επιβατών αναχώρησε από τη μικρή πόλη Κοκιά, 30 χιλιόμετρα νοτίως των...

(«Në fund të fundit ishin shqiptarë...» Gazeta Ta Nea, Data 6 Shkurt 1993)
Autori i vrasjes së dy shqiptarëve prezantohet si një njeri me probleme psikologjike, i cili ka një urrejtje të pashpjeguar kundër shqiptarëve. Kurse nga nje artikull tjetër i gazetës, informohemi që një blegtor mori pushkën dhe qëlloi 3 shqiptarë që flinin gjumë në një kasolle, duke patur dyshim që ata vidhnin.

met” e panumërta të armëve mbi kokat shqiptare, linçimet vdekjeprurëse, operacionet “Aretis” dhe qortimet publike, do të kenë si arsyetim logjik origjinën kriminale. Rrezikun kombëtar.

Nënkuptohet që shfrytëzimi ynë është aq i nevojshëm aq sa është dhe ndëshkimi ynë. Çdo veprim kundër nesh mbahet në heshtje. Zëri ynë nuk dëgjohej asgjëkund. Është gjë e dukëshme që jemi të gjithë dhe të gjitha fajtorë/e dhe e vetmja e drejtë që kemi është të mos flasim dhe të n’a trajtojnë me vetëpërmbajtje, gjë që quhet mikëpritje (filoksenia). Nëse konsiderohemi dhe ne njerëz, kjo shpjegohet nga mundësia të bëhemi të shfrytëzueshëm për diçka. Ankesa «mos qëlloni me plumba shqiptarët» nuk është veçse një motivim që do të thotë «merrni një shqiptarë t’ju bëjë punën»

I «Më kujtohet një ditë që babai kishte vajtur bashkë me vël-lain e tij të blinte cigare në një kioskë afër shtëpisë tonë. Pas gjysëm ore bie dera dhe futen brënda në shtëpi pronari i kioskës bashkë me policat. Dikush kishte vjedhur pronarin e kioskës dhe gjëja më “normale” për ata ishte të vinin dhe të kërkonin hajdutët në shtëpinë shqiptare më të afërt»

I «Njëherë që na vodhën shtëpinë, pronarja thërriti policinë dhe kërkoi që të bëjmë padi. Ata u përgjigjën se ne nuk kemi të drejtë të bëjmë diçka të tillë sepse jemi shqipëtarë. »

Mësime disiplinore

«Ç’ është ky emër ore, shko zëvendësoje me ndonjë normal»

Të pagëzohemi të krishterë ortodoks dhe të ndryshojmë emrat tona. Të veshim rroba normale. Të mësojmë të ecim normalisht. Të bëjmë kryqin. Të flasim vetëm greqisht dhe saktë. Të kemi marrëdhënie vetëm me ata që janë njësoj si ne. Të mos qarkullojmë pas një ore të caktuar. Të lypim për një copë buke dhe të themi faleminderit. Dhe të punojmë. Kryesisht kjo. Një mijë e një urdhra dhe kufizime që përcaktojnë secilën prej zgjedhjeve tona.

Devijimi më i vogël nga këto terma është një kërcënim dhe dënimet janë të ndryshme. Çdo herë që do flasim shqipen, do na

bëhet vërejtja se nuk është e drejtë të flasësh në një gjuhë që vendosit as e pëlqejnë dhe as e kuptojnë. Kur do kërkojmë pagat tona, pronarët do tallen me ne dhe në të njëjtën kohë do gjejmë policët jashtë banesave tona. Kur dalim në sheshe, kur ecim nëpër lagje, gjithçka do të jetë një sfidë nga ana jonë.

«Na u sos durimi. Në javën e fundit, brenda dy ditëve, kishim shtatë vjedhje në shtëpitë dhe dyqanet e fshatit», tregon në "Ta Nea" kryetari i komunës së Paleo Keramidhit, Vasilios Kurkutas, duke shpjeguar arsyet nën të cilat morën vendimin unanimit nga Këshilli i Komunës për «Krijimin i një shërbimi vullnetar dhe sekret për të mbrojtur komunitetin në bazë 24-orëshe», me qëllim "ndalimin e lëvizjes të të huajve, kryesisht shqiptarëve, pas perëndimit të diellit brenda vëndbanimit».

(Komuna nxorri patrullë kundër shqiptarëve, Ta Nea 26/03/1998)

Miti i shqiptarit të mirë

«Shoqëria greke, në shumicën dërrmuese, herët a vonë do ti pranojë të mirët dhe të drejtët, si anëtarë të barabartë. Kjo është përgjigja e bazuar në precedente historike madje edhe në vendin tonë...»

(Të Huajt... Grekë, To Vima 26/10/2003)

I «Shpesh herë i dëgjonim që thoshin se : në rregull, mund të rrijnë ata që janë të mirë dhe punëtorë dhe të ikin kriminelët. Ose: s' kam problem me të gjithë shqiptarët por me ata që vjedhin dhe vrasin.»

I «Në '93-shin, kur arritëm në Patra, meqenëse prindërit e mi i dinin të dyja gjuhët (greqisht – shqip) policët i drejtoheshin babait tim vazhdimisht dhe në mënyrë shumë kërcënuese se donin të bëhej spiun i tyre dhe t'u japi informacione për të sapoardhurit. Po aq sa babai im nuk pranonte, aq edhe më e dhunshme dhe kërcënuese (kërcënime ndaj familjes) bëhej mënyra që ata i afroreshin përsëri. Me të njëjtën këmbëngulje na kontaktuan edhe nga organizata të krishtere me atë bami-

rësinë borgjeze për të na bërë njerëz, për të na gjetur punë, për të na pagëzuar të krishterë, etj.»

Kriminalizimi i origjinës sonë, që është baza mbi të cilën repressioni shtetëror jo vetëm është i justifikuar por edhe i mirëpritur, fillon nga vrasjet që ndodhin në kufi dhe përhapet në fshatra dhe qytete. Në qendrat e paraburgimit, torturat s'kanë mbarim, ndërsa masakrat dhe praktikat e panumërta raciste janë rutina e përditshme e emigrantëve. Kur fqinjët nuk i pëlqen fytyra e fqinjëve të tij shqiptarë, ai gjithashtu mund të thërrasë policinë. Kur mësuesi nuk dëshiron të shohë "*alvanakiat që e kundërshtojnë*" mund dhe ai ti kërcënojë, ose të thërrasë policinë. Kërcënimi dhe praktika e deportimit është një mjet mbarkombëtar për çdo përdorim. Kjo ka të bëjë me korigjimin tonë, ose me zgjidhjen e menjëhershme të problemit që dëgjon në emërin "*alvanos*".

Në këtë jetë të përditshme ndërluftuese, ekzistenca e «shqiptarit të mirë» nuk është asgjë më shumë se një manifestim i kënaqësisë që marrin nga disiplinimi ynë. Shqiptari i mirë nuk është ai që nuk vjedh, por ai që ndryshon emrin e tij. Ai që zgjohet dhe fle në ndërtimet ose në ara. Ai që nuk ankohet kur nuk e paguajnë dhe ai që kthen edhe faqen tjetër. Shqiptarja e mirë është ajo që punon e pasiguruar dhe nuk kërkon shumë lek, që lan bythët e pleqve sikur të ishin prindërit e saj, që u shërben orekseve seksuale të vendasve dhe kupton problemet e pronares së saj, që lan dhe hekuros të gjitha rrobat e familjes greke me durim. Ai dhe ajo që pranon dhunën dhe nuk reagon, që e poshtërojnë dhe nuk flet, që duhet të përgjigjet vazhdimisht dhe kudo me një ndjenjë faji për çfarëdo krimi që po ndodh, jo vetëm si i dyshuari i zakonshëm por tashmë si bashkëfajtor. Që kupton se grekët i ofrojnë punë dhe bukë nga mirësia e tyre dhe nga ndjenja e mikpritjes dhe prandaj duhet të jetë përjetësisht mirënjohës ndaj tyre. Shqiptari i mirë dhe shqiptarja e mirë është perspektiva e vetme që i'u ofron shteti grek dhe pjesa dërrmuese e shoqërisë greke. S' është veçse një mit.

«Kur kemi një numër mbi 500,000 shqipëtarë që janë të pakontrolluar dhe lëvizin në të gjithë territorin, me përvoja dhe pa pengesa

morale siç mund të kuptoni gjëndja është shumë e vështirë...Pavarësisht se do të donim të thoshim se ka edhe vendas kriminelë, kemi parë se më shumë se 60 për qind e kriminalitetit vjen në veçanti nga shqiptarët dhe duhet të fokusojmë atje.»

28/6/1999, Dhimitris Kyriazidhis, Kryetar i Federatës së Punonjësve të Policisë në konferencën e parë të SKAI-it me titull "Në mëshirë të bandave"

«Ekziston problemi i pasigurisë, kjo është absolutisht e justifikuar, ky shpërthim i kriminalitetit krijon këtë ndjenjë pasigurie. Dhe në mënyrë që të përballohet ky problem i bie përgjegjësia...institucioneve, qeverisë, shtetit. Kjo do të thotë polici moderne dhe efektive, ruajtje efektive të kufijve, regjistrim dhe kontroll të emigrantëve të paligjshëm.»

Dhimitris Papadimulis, përfaqësues i Sinaspismos

(Ethnos, 8 Janar 1997)

Dhuna ndaj emigrantëve shqiptarë nga policët dhe banorët si në një film me aksion. "Treqind hëngrën dhe" shkroi gazeta, ndërsa na informon se çdo objekt në duart e shqiptarëve konsiderohet e vjedhur.

Dhe kur kjo nuk ndodh, domethënë kur kjo perspektivë unike vihet në pikëpyetje, kur dhuna kthehet mbrapsht, përkthehet si mosmirënjohje kundrejt mikpritjes. Që në fund të fundit shqiptarët nuk janë të besueshëm, se janë race e poshtër. Se këta njerëz e kanë në gjak. Dhe prindërit nxitojnë për të mbrojtur "elinopulat" nga "alvanakiat", kryefamiljarët vrapojnë të blejnë armë dhe të sigurojnë dyert e tyre. Fillojnë patrullimet dhe gjuetinë e shqiptarëve, me ndalime, linçime dhe tortura. Mbushin burgjet greke me shqiptarë. Mesazhi është i qartë: emigrantët duhet "të mos kafshojnë dorën që i ushqen" dhe të vërtetojnë se e meritojnë mikpritjen. Një mikpritje që përmban vetëm nënshtrimin e mysafirit dhe asnjë të drejtë. Një mikpritje e mbytur nga njëra anë në tjetrën me gjak dhe përbuzje.

I «Kisha shkuar në shtëpinë e një fëmije ku punonte nëna ime për tu takuar me ca shokë. Unë i kisha parë biçikletat e shokëve para shtëpisë... por më thanë të iki se nuk ishte asnjëri brënda. Më vonë mësova se ata akuzonin nënën time për vjedhje dhe prandajë s'më lejonin të hyja brënda.»

I «E di se shumë herë nëna ime vidhte gjëra nga furra në të cilat punonte. Nga që e paguanin aq pak dhe në këtë mënyrë ndjente se merrte mbrapa ato që meritonte pavarësisht çfarë mendonin pronarët.»

I «Më kanë përshkruar historinë e dy personave që kishin punuar në arat e dikujt për një kohë të gjatë. Pronari po shtynte vazhdimisht pagesën e tyre. Një ditë policia i vizitoi ata dhe pasi i arrestoi, i deportoi. Ata ishin të bindur se pronari kishte lajmëruar policinë dhe pas një kohe që ata u rikthyen në Greqi, e gjetën dhe morën hakmarrje.»

I «Ishte një djalë në lagje që godiste fëmijë nga Shqipëria. Një ditë disa nga ne e kapën atë dhe e prenë me thikë në duar, pastaj i lidhën plagët. I thanë atij se herën tjetër që do ta ngrinte dorën, nuk do t'ja pushonin hemoragjinë.»

I «Dy nga miqtë e mi që punonin në ndërtim kishin marrë për-sipër të lyenin një shtëpi. Kur ishte koha për ti paguar, pronarët refuzuan ti paguanin në qoftë se nuk lyenin dhe dyert e dritaret. Por marrëveshja nuk ishte kështu. Prandajë njëri prej tyre kapi pronarin dhe e mbajti varur jashtë ballkonit dhe ai më në fund i pagoi.»

Në kriminalitet që fëmijë (ose dardha nën dardhë bie)

«Tre nxënëse nga Athina e liceut të 15-të... do të tregojnë: "Shqiptarët vijnë dhe na zaptojnë gjithë vendin, mblidhen së bashku në grupe dhe mendojnë se diçka bënë. Kujtojnë se janë trima. "Frika nga nxënësit shqiptarë është një temë delikate dhe e vërtetë. Maria, Elina dhe Antigoni e bëjnë të qartë se ato s'kanë asnjë problem me të huajt që përmbysin shkollat e Kipselit. "Ata kanë problem me ne. Janë me fiksime. Mblidhen së bashku në grupe 15-30 vetësh dhe n'a shajnë në Shqip. Ç'e pyet sa trima.»

(Bandat e nxënësve, To Vima 31/10/1999)

I «Një ditë, motra ime e vogël erdhi e tmerruar të më pyesi nëse kisha goditur dikë me thikë.»

I «Kur mbaruam programin e mësimëve, para se të përfundojë viti shkollor ne klasën e gjashtë, kishim vajtur një ditë të gjithë fëmijët në oborrin e shkollës për të festuar dhe për të grisur librat tanë. Të nesërmen, drejtori më thirri në zyrën e tij. Unë isha 12 vjeç. Ishim vetëm. Atje më tregoi një faqe të grisur që kishte emrin tim dhe filloi të më thoshte se këto libra janë pronë publike, se shteti i ka huazuar te prindërit e mi. Se policia mund të hyjë në shtëpinë tonë për ti kërkuar dhe po si gjeti do detyrojë prindërit ti paguajnë ose do ti përzejë nga greqia. Dhe përfundimisht më tha se silleshin mirë me mua, sepse isha një nxënëse e mirë, por në të vërtetë nuk e meritoja...»

Mësimi i parë që bënim në shkollë ishte i turpit. Turp për emrat tanë të çuditshëm, rrobat tona, fytyrat tona. E gjithë kjo ndjenjë turpi përqendrohet në faktin se kemi ardhur nga një vend tjetër inferior me njerëz të mjerë, nëse jo të këqinj. Gjuha shqipe që po flasim është gjithashtu e keqe, aq të keqe janë dhe përpjekjet tona fillimore të mësojmë greqishten. Këto janë gjëra që na i kujtojnë të gjithë. Mësuesit ose nxënësit e tjerë, njëlloj si prindërit e tyre që thonë se jemi hajdutë ose të pistë dhe se mund të ngjitin ndonjë sëmundje.

I «Në klasën e dytë në gjimnaz, një djalë kishte qëndruar në derën e klasës dhe nuk më lejonte të kaloj në qoftë se nuk i tregoja dokumentat e mija.»

Dhe kështu n'a bëhet e qartë se cili është vendi ynë: në bankat e fundit, në pushimet midis mësimeve që ngeleshim vetëm, në bami-rësinë, në faktin se sa të rralla ishin rastet që na lejonin të flasim. Dhe kur na lejonin ishte për të kërkuar falje për diçka që kishte të bënte me origjinën tonë ose për të marrë një qëndrim për ndjenjat tona.

I «Që kur ishim të vegjël mësuam se të jesh nga Shqipëria ishte turp. Përballimi i këtij turpi nuk ishte i lehtë. Shumë herë, durimi ynë ndaj komenteve raciste si dhe sulmimeve fizike sosej, dhe pastaj nuk ishim më fëmijë të mirë.»

I «Më kujtohet se në shkollë kisha vetëm një shoqe angleze. Dhe në vallet që bënim, më vinin në fund se thoshin që kisha morra dhe kështu nuk do të ngjisja të tjerët.»

I «Zënkat në shkollë ishin të zakonshme. Më kujtohet një fëmijë që i thoshte nëna e tij të mos bëhet shoku im sepse isha "alvanos". Në një moment unë e dëgjova që po i thoshte një shokut të tij të vijnë të më godasin. Pra, kërciti druri.»

Këto janë histori që ndajmë me njëri-tjetrin që fëmijë, herë duke folur hapur dhe herë thjesht si një ndjenjë të përbashkët, dhe

kështu ndërtojmë miqësitë tona duke u përpjekur të gjejmë mënyra për t'ju përgjigjur talljes dhe dhunës me drejtësi, gjë që do të thotë edhe dhunshëm. Tani s' jemi më të mjerët, por bëhemi rrugaçë dhe kurva. I përgjigjemi drurit me më shumë dru, dhe kërkojmë të formojmë miqësi dhe lidhje që prishin miqësitë e pastra të vendasve. Ndërkohë që nënat tona po punojnë te "shkallët" dhe te "zonjat", baballarët tanë në ndërtim dhe në ara, ne po krijojmë kushtet tona të mbijetesës. Kundërshtojmë pozicionin në të cilin na kanë vendosur dhe kërkojmë hapësirë dhe respekt. Dhe çdo herë që gjejmë një mundësi, i mbushim çantat e shkollës me gjëra nga supermarketi, këpusim kumbulla nga fqinji ynë, ose vjedhim nga pronarët e prindërve tanë.

I «Babai im kishte zakon, pas punës në ndërtim, të shkojë për një birrë në një kafene të vogël në lagjen tonë. Në kafene uleshim në një qoshe me shqiptarë të tjerë dhe në distancë nga tavolinat e tjera. Megjithëse isha i vogël, kuptoja se ekzistonte një klimë e keqe kundër nesh. Kjo ishte e qartë në sytë e atyre që po na shikonin dhe na komentonin. Një ditë babai im nuk duroi më dhe tha diçka te njëri prej tyre duke bërë një gjest. Menjëherë ata që ishin në kafene, rreth 8-10 burra, u ngritën dhe na nxorën jashtë me dhunë. Pastaj, vazhduan të na ndjekin në rrugë, duke e rrëzuar babanë dhe duke e goditur të gjithë së bashku. Isha 10 vjeç dhe vështirë mund të kujtoj fytyrat e tyre. I kisha dhënë fjalën vetes time se kur të rritem do të hakmerrem. Nëse do të mundja të mbaja mënd fytyrat e tyre mbase do të doja ti takoja.»

«Nga je ti ore?»

«Qindra minoritarë grekë jetojnë në kushte shumë të vështira. Jetojnë të nënshtruar në fatkeqsinë e tyre e cila nuk i jep as të drejtën të kenë një kishë, as të kenë të drejtat elementare të cilat i kanë të gjithë njerëzit sot në Evropë. Akoma dhe në Bashkimin Sovietik, deri atje ku sheh syri i njeriut, ka të drejta elementare që atje mungojnë.»

Andonis Samaras, ministri i brendshëm. Deklarim në mediat greke pas vizitës së tij në vitin 1990 në Shqipërinë e Jugut.

*«Kur flasim për emigrantët e paligjshëm shqiptarë, të cilët kanë arritur numrin e 200,000 vetëve në Greqi, nuk e kemi fjalën për Vorioepirotët. Shumë pak nga këta të fundit u bënë kriminelë, mbase ngaqë janë njerëz nga soj tjetër, ndoshta ata e ndjenë këtu atdheun e tyre»
(Gazeta Apogjevmatini, Data 28 Shtator e vitit 1992)*

I «Shumë herë kur kërkonim për shtëpi me qera, na pyesnin nëse jemi Shqiptarë sepse nuk donin t'ua jepnin shtëpine e tyre Shqiptarëve»

(Boshohet Vorio Epiri, nga faqja e parë e gazetës Eleftherotipia, 2/1/1991)

Vorioepiroti është konstrukt i një figure tjetër, i një figure të dhimbsur, e cila në këtë rast shërben interesat e shtetit grek në shqipërine jugore, vjen si kundërshebull e figurës shiptare. Ndryshon nga ajo e shqiptarit jo vetëm nga ana e karakteristikave por

edhe nga ajo e perspektivës. Vorioepiroti prezantohet si një njeri që ka probleme, kurse shqiptari si një njeri që krijon probleme ose është vetë një problem.

Kjo ndarje, e cila siç thamë ofron teorikisht perspektiva të ndryshme, në kohë që praktikisht dhunimi dhe shfrytëzimi nuk bëjnë dallime, do funksionoj në mënyrë të tillë që shumë nga ne do detyrohemi t'a asimilojmë. Nëse të jesh vorioepirot, do të thotë të mos hash dru nga policia, të kesh mundësi të marrësh me qera një shtëpi, të mos diskriminohesh vazhdimisht e të kesh një jetë me kushte më të mira, atëherë bëhemi dhe vorioepirotë. Ashtu si nga të pafe, bëhemi të krishterë ortodoksë. Nga Erjon, Enkeleda, Arben, Mimoza, bëhemi Janis, Maria, Nikos, Katerina.

*(Ramiz Alia boshon vendin nga Vorioepirotët,
nga faqja e parë e gazetës Ethnos, 2/1/1991)*

Është fakt ironik që gjatë kësaj periudhe të gjatë të shfrytëzimit tonë të egër, ku çdo shtëpi greke është "pajisur" me shqiptarin dhe shqiptaren e saj, shteti grek prezanton veten dhe shoqërinë greke si viktimë të emigracionit. Ai ka dhëmbisuri për hallet e vorioepirotit dhe çirret për të drejtat e tij ne shqipëri, kur në të njëjtën kohë nuk bëhet fjalë as për shaka për të drejtat e «vëllezërve grekë» brënda në greqi. Këtu, të drejtat e emigrantëve janë të caktuara dhe kanë të bëjnë veç me shfrytëzimin, racizmin dhe deportimin.

Nuk të duket fare (që je shqiptar/e)

«Siç po duket, më të vështirat për «pritjen» e emigrantëve, sidomos atë të shqiptarëve, kaluan. Tani ndodhemi në periudhën e integritit të tyre, një procedurë e cila nuk erdhi nga një politikë emigratore, por nga forcat që u zhvilluan brënda shoqërisë greke.»

(Çdo familje ka «Hasanin» e saj, Gazeta Kathimerini 18/1/2003)

Kështu kalon koha, me shfrytëzim por dhe me mohim, me kontrolle dhe dhunë nga policët, duke qëndruar në radhën e Petru Ralit me trajtime poshtëruese, në vajte-ardhjet tek stacionet e policisë dhe tek shërbimet publike për një copë letër, dhe dalngadalë nuk na duket fare – nuk na duket fare që jemi të aftë dhe të afta të mësojmë një gjuhë, të arrijmë të çohemi në këmbë, ndërkohë që jemi gjysëm të ligjshëm, dhe të kërkojmë kushte të barabarta me ato të vendasve: që nga shkolla dhe puna, deri tek hapësirat publike.

Shprehja «nuk të duket fare», nuk është veçse një kujtesë që ekzistenca jonë është e lidhur me një pozicion të veçantë: e atij të njeriut inferior dhe e figurës që i takon atij. Kjo, do të thotë se diçka tjetër na duket. E cila nuk është veçse ajo që njihet si e njëllotjtë, domethënë greke, prandaj dhe e pranueshëme. Në këtë mënyrë dukshmëria jonë në shkollë, për shembull, njihet si një devijim nga normalja e cila duhet të riparohet nga një ndërhyrje që thotë: «Grek lind, nuk bëhesh».

«E pranoj pa asnjë dyshim që ai djal i ri, si dhe shumë shqiptarë të tjerë që njoh, të lindur këtu dhe që flasin gjuhën greke, ka dëshirë të bëhet pjesë, plotësisht, e shoqërisë që ai jeton – dhe ai, thjesht, kërkoi një mënyrë të drejtë, e cila përputhet me mentalitetin e përhapur (ajo do konfirmojë integritin e tij), të cilën e adoptoi deri në thelbin e zemrës së tij: tani nuk kam asnjë arsye të dyshoj që Odisea është një i krishter i singertë.»

(E mohon Shqiptarin? E mohoj!, Gazeta Kathimerini, 8/7/2001)

I «Në vitin 2001 isha në klasën e gjashtë me notat më të mira dhe prandaj më thanë të ngrej flamurin në parakalimin skol-

lor. Të dytët në radhë me notat më të mira ishin një vajzë dhe një djalë. Grekë që të dy. Ata, bashkë me prindërit e tyre, bënë namin për disa kohë duke thënë që “sigurisht është bërë ndonjë gabim” dhe duke pyetur nëse i “ka dokumentat të ligjshme?”. Unë nuk desha ta ngrej flamurin, po më inatoste shumë kundërveprimi i tyre. Pasi e mendova gjatë, vendosa që ndërsa të gjithë ata donin që të mos e marr, unë do bëja të kundërtën. Mbas parakalimit, i cili ishte e neveritshëm fare, fillova të kujdesem shumë që të mos jem prapë në treshen e nxënseve më të mirë.»

I «Në vitin 2004 kisha lidhje me një vajzë. Kur fillova të ndjej një afërsi, mu krijua nevoja që të them gjëra që nuk gjëja hapësirë ti thoja diku tjetër. Gjëra që kishin të bënin me origjinën dhe emrin tim të vërtetë. Me kujtime nga fëmijëria ime në Shqipëri. Ajo nuk e dinte që isha nga Shqipëria, sidoqoftë gjuhën greke e flisja mjaft mirë dhe tashmë kisha emër grek. Kur i thashë nga e kisha origjinën, ajo u trondit dhe më tha qartë që është raciste ndaj Shqiptarëve dhe kështu mori fund kjo romancë.»

I «Kohët e fundit vëllai im kishte njohur një vajzë me të cilën bënin shoqëri. Kur ajo morri vesh origjinën e vëllait, nuk i foli më.»

Në momente të tilla provohet përsëri distanca që kemi përshkuar duke u munduar të ekzistojmë në kushte të barabarta me vendasit. Në momente, që ato pyetjet “e pafajshme”, nëse e ndjejmë veten më shumë grekë ose shqiptarë, shprehin vetëm një shqetësim të thellë rreth disiplinës dhe kujtesës tonë migratore. Dhe kjo është një nga arsyet kryesore që dukshmëria jonë çdo herë, në çdo aspekt të jetës tonë të përditshme, perceptohet thjesht si diçka e rrezikshme që duhet të rivendosë kufizimin aty ku ishte që nga fillimi. Për të ripërcaktuar një marrëdhënie superiore dhe inferiore. Pronare dhe skllavore. E lëshoshës dhe e mosmirënjohjes.

I «Kur Greqia fitoi Euro-n 2004 unë kisha zbritur në qendër me

vëllain, dhëndrin tim dhe vëllain e tij, të cilët janë Grekë. Meqënëse njerëzit ishin mbledhur për të festuar në Omonia ishte gjë normale të kishte dhe shumë emigrantë. Ajo që më tronditi është se një nga sloganet që kjo turmë bërtiste në rrugë ishte: «Dhen tha gjinis elinas pote Alvane» («Nuk do bëhesh kurrë Grek, o Shqiptar»). Ishte sikur më vuri në vendin që më takonte»

I «Një ditë kishim dalë me biçikleta bashkë me shokë nga Univerisiteti për të ngjitur postera. Në rrugë na ndaluan policat. Ne i kundërshtuam dhe ata na thanë se do të na çonin në stacionin e policisë për identifikim. Unë i thash atyre që kjo nuk është e mundshme sepse kishim dhe biçikletat me vete. Por meqënëse policat i kishin parë dokumentat e mia, më thanë të mos kem frikë sepse e vetmja gjë e keqe që mund të më ndodhte ishte të më vidhte biçikletën ndonjë shqiptar.»

I «Kohët e fundit, në ishullin ku jetoj, disa banorë filluan të mbledhin firma kundër mikpritjes së emigrantëve. Ata kaluan edhe nga shtëpia jonë. Unë nuk pranova të nënshkruaj dhe i thashë atyre se edhe unë vetë jam një emigrante. Ti je e jona, m'u përgjigjën, ke lindur këtu.»

Disa mendime mbi rëndësinë e përjetimit dhe për kujtesën tonë.

Kur filluam të bisedojmë për përjetimet tona, erdhëm shpejt me afër njëra – tjetrit, duke kuptuar se përjetimi i dikujt ose e njerës prej nesh nuk është një çështje personale të cilën secili nga ne s'e ka për-punuar mjaftueshëm ose nuk e ka heshtuar mjaft gjatë. Kuptuam që kjo nuk ka të bëjë me një përgjigje që vjen nga fusha e psikologjisë dhe me mënyrën që mund t'a përballojë secili/a individualisht. Ne e dimë që ka emigrantë dhe emigrante që e mohojnë dhe e kanë të vështirë të flasin për përjetimet e tyre, madje edhe te fëmijët e tyre. Akoma dhe kur fëmijët e tyre, të lindur këtu, përjetojnë drejtpërdrejt se çfarë do të thotë diskriminimi dhe racizmi. Shpjegimi se këto

gjëra i përkasin së kaluarës është gjysma e së vërtetës, gjysma tjetër është se hapësira për të shprehur përjetime të tilla është një luftë e vazhdueshme kundër integritetit që na kërkon të harrojmë.

Flasim për një gjendje të strukturuar mbi zhvlerësimin dhe mbi pabarazinë që na rëndon si emigrante dhe emigrantë, e cila përsëritet vazhdimisht duke përdorur teknikat e njëjta ose të përmirësuara. Një gjendje strukturore që del në sipërfaqe dhe ripërcaktohet sa herë që ekuilibri shoqëror tronditet. Çdo herë që zgjedhim të bëjmë të dukshme dhe të mbrojmë kujtesën tonë, jetën tonë. Sa herë që strukturat shtetërore dhe fashistët zgjedhin të na tregojnë me gisht dhe kthehen kundër nesh. Jo vetëm si shqiptarë dhe shqiptare, por edhe si pakistanezë dhe marokene. Si algjerianë dhe siriane. Si emigrante dhe emigrantë.

Pikërisht vëzhgime të tilla nuk i japin përjetimit një karakter statik, por përhapin dhe formojnë pa pushim nocionet e tij. Siç i takon edhe kujtesës së gjallë, të shkëmbehet dhe të marri qëndrim. Të bëhet e rrezikshme dhe të kthej jo vetëm gishtin, por edhe grushtin atje ku duhet.

Shteti-kapital grek dhe emigracioni i viteve '90

Fillimi i viteve '90 e gjen shtetin grek në një moment ku i cili nuk e humb rastin të vetëparaqitet si «kolonë qëndrore për stabilizimin» e ballkanit jug-perëndimor ,duke shfrytëzuar shëmbjen e regjimeve në jugosllavi, trazirat dhe ndryshimet e përgjithshme në ballkan. Kjo është një nga armët themelore ideologjike që ka përdorur deri më sot ky shtet në përpjekjen e tij të garantojë unitetin kombëtar të grekëve. Klasa politike gjithashtu gjëndet në një pështjellim të madh, përderisa aleanca mes te djathtës dhe të majtës bëhet realitet, duke marrë shkas nga një skandal i rëndomtë për një shtet kapitalist (skandali Koskota), me qëllim kryesor përshpejtimin e ndryshimeve në marrëdhëniet e punës.

Në të njëjtën kohë, manifestime të shumta për «maqedoninë» zhvillohen në mbarë greqinë. Këto manifestime, që ishin organizuar dhe kordinuar kryesisht nga shteti (i cili, për shëmbull, dha urdhër të mbyllen shkollat që të marrin pjesë në manifestime) do japin një shans të shkëlqyer për të rritur ndërgjegjen dhe unitetin nacional-patriotik.

Si vazhdim, në pjesën e parë të këtij kapitulli do të prezantojmë disa momente historike të shtetit-kapital grek të cilat mendojmë se na informojnë, qoftë edhe pjesërisht, mbi nevojat e këtij shteti-kapital të cilat kishin si pasojë nënvlerësimin politik të emigrantëve/eve në fillimin e viteve '90. Në pjesën e dytë prezantojmë shkurtimisht administrimin ligjor të lëvizjes emigratore, funksionimin e punësimit emigrator në ekonominë greke, qëndrimin e mbajtur nga burokracia sindikaliste, si dhe rëndësinë që mori ky punësim në konsolidimin e atij që do të quajmë “komuniteti i kombit”.

Historiku dhe nevojat e kapitalit grek

Meqë nuk kemi – deri tani – një metodologji, ose një perceptim të saktë për funksionimin e shtetit-kapital, do prezantojmë disa momente dhe të dhëna, nga historia e kapitalit grek, të cilat na duken interesante. Janë disa momente dhe të dhëna të cilat besojmë se tregojnë pjesërisht nevojat e tij – të cilat shërbeu puna masive e emigrantëve mbas vitit 1990. Gjithashtu, përdorim të dhëna statistikore, të cilat vijnë nga studime akademike dhe institucione shtetërore, sepse kjo është mënyra sipas të cilës shteti mendon dhe merr vendime. E dimë shumë mirë që statistika si shkencë, vetëm neutrale nuk është. Për më tepër, referencat literaturale që përdorim nuk nënkuptojnë ndonjë përputhje me këto studime akademike/politike. I përdorim (pjesërisht ose plotësisht) vetëm nëse i konsiderojmë të domosdoshme për nevojat tona.

Kundër logjikës që prezanton shtetin grek si një shtet të pazhvilluar dhe të prapambetur, i varur tërësisht nga shtetet më të fuqishme – një logjikë e cila mbizotëron në pjesën dërrmuese të së majtës në greqi - ka rëndësi të madhe të shohim në formë të pavarur mënyrat me të cilat zhvillohet dhe vepron shteti grek. Historia e kapitalizmit në greqi na jep shumicë të dhënash, të cilat tani për tani nuk kemi mundësinë ti prezantojmë. Për shëmbull, mund të na ndihmojë të shohim ndarjen e punës në greqi në krahasim me shtete kapitaliste të zhvilluara. Megjithëse prodhimi industrial në greqi nuk kishte arritur të konkurojë ato të shtetave të mëdha, fakti është që në vitin 1907 përqindja e punëtorve në industri/artizanat (prodhim

dytësor) është 25.6% - pothuajse të njëjtën përqindje me francën (26.7%) dhe sh.b. të amerikës (24.4%). Megjithëse kjo përqindje është më e ulët nga ajo e anglisë (59.4%) dhe e gjermanisë (36%) mund të kuptojmë se shteti grek nuk është një shtet i pazhvilluar, por, nga njëra anë është një shtet rajonal dhe nga ana tjetër pretendon që të ngjitet në hierarkinë e konkurrencës kapitaliste.¹

Me *luftat ballkanike* dhe *luftën e parë botërore* territori i greqisë zmadhohet dhe prodhimi industrial përshpejtohet. Ndërsa me të ashtuquajturën *katastrofë e azisë së vogël*, strategjia e shtetit grek për zgjerimin e territorit të tij arrin në një fund dhe kapitali grek gjëndet me tregun e brëndshëm të zmadhuar dhe me rritjen e fuqisë punëtore të lirë/nënvlerësuar por dhe të kualifikuar. Pronarët grekë të *perandorisë osmane* do bëjnë investime të reja dhe kështu krijohen ato kushte për akumulimin e kapitalit. Kështu, në periudhën 1928-1931 prodhimi industrial rritet prej 80%. Akoma dhe në periudhën e falimentimit (1932) dhe të krizës globale financiare të vitit '30 «prodhimi industrial në periudhën 1928-38 rritet prej 68%, arrin normat më të larta në botë, renditur pas ekonomisë së bashkimit sovjetik (norma e rritjes ekonomike për të njëjtën periudhë është 87%) dhe ekonomisë japoneze (73%)».²

Pas *luftës së dytë botërore*, është e rëndësishme të fokusohemi në «epokën e artë të kapitalizmit grek», domethënë periudhën 1960-1973. Shfrytëzimi i emigracionit të brëndshëm në atë kohë (shkaktuar nga luftërat, varfëria dhe dominimi i të djathtës ekstreme/fashiste), si ashtu edhe të krahut të lirë të punës, por edhe zhvillimi i viteve '50 – i mbrojtur nga shteti - bashkë me zgjedhjen e kapitalit grek të lidhet me *komunitetin ekonomik europian (k.e.e, 1962)*, rritën investimet dhe eksportet në mënyrë që shteti grek u gjënd me një nga indekset më të larta në prodhimin industrial dhe investimet midis shteteve të *organizatës për bashkëpunim dhe zhvillim ekonomik (oecd)* dhe *kee (komuniteti ekonomik europian)*.³

1 «Ekonomia Greke në shekullin 20», G. Milios, f. 4

2 Ibid, f. 13

3 Një "ekonomi që degradohet"? D. Kacoridhas, Gazeta Postime, Botimi 52, 1995
«...ndërsa në vitin 1960 eksportet e produkteve industriale përbënin vetëm 3,7% të vlerës totale të eksporteve, në vitin 1969 pjesëmarrja e tyre u rrit në 34,5%.»

Shkalla e rritjes ekonomike e periudhës 1961-1970 ishte 7.5%, më e larta midis shtetëve të *eec* (për shëmbull gjermania kishte 4.6% dhe italia 5.7%). Nuk duhet të harrojmë këtu përpjekjet e punëtorëve të viteve '60 që kundërshtuan – goftë dhe përkohësish – atë zhvillim si dhe shtetin grek që imponoi "rendin dhe sigurinë" e nevojshme me administrimin ushtarak të punës dhe riprodhimin social (*junta 1967-1974*). Pa hyrë në detaje për dekadën 1970-80 dhe zgjedhjen e shtetit grek të ndryshojë strategjinë e tij, e cila kishte të bënte me lidhjen e kapitalit grek me atë ndërkombëtar si dhe me menaxhimin e rezistencave - që ishin zhvilluar mbas diktaturës ushtarake nga social-demokratët, rezistenca që ishin zhvilluar përtej sindikatave burokratike, do flasim për periudhën e fundit përpara se të futemi në dekadën e '90.

Dekada e viteve 80-të është një periudhë krize për kapitalizmin grek. Për shëmbull, në periudhën 1980-85 rritja e pagave për çdo orë është 22% kurse produktiviteti fiton vetëm 1%.⁴ Rritja me e shpejtë e pagave reale, krahasuar me produktivitetin e punës, është në fakt reduktim i shfrytëzimit. Është pikërisht një krizë e vërtetë për pronarët, një ankth i vërtetë për ata. Kështu, që nga viti 1985, një politikë e re varfëruese është miratuar për të ndryshuar situatën, për të reduktuar pjesën e punës dhe për të rritur pjesën e fitimeve. Ajo ishte një politikë që kishte sukses, të paktën, deri në vitin 2008⁵ (më mirë të mos përmëndim se çfarë ka ndodhur nga viti 2008 e deri më sot). Që nga ajo kohë kapitali grek futet në një periudhë modernizimi, e cila përqendrohet në ndryshimin e pajisjeve mekanike dhe në prodhimin dytësor, i cili mund të bëhet konkures edhe në tregjet ndërkombëtare. Kjo zgjedhje strategjike, nga një pjesë e kapitalit grek, krijon një industri "me dy shpejtësi". Njëra pjesë modernizohet dhe tjetra mbetet e palëvizshme. Në të njëjtën mënyrë, ky dualizëm shprehet edhe në tregun e punës i cili tenton të ndahet në dy segmente kryesore:

a) Një pjesë e punës së specializuar që përfshin kryesisht burra të shtetësisë greke që punojnë në industrinë e rëndë. Pagat janë mbi

4 «Qëndrime për borgjëzinë e ulët dhe anti-kulturën në Greqi/3 » Fëmijët e Tunelit, nr 5, 1995, f.4p.

5 «Ekonomia Greke në shekullin 20-të», G. Milios

mesataren kombëtare dhe punësimi i tyre mbështet nga një kontekst i gjërë institucional, i përcaktuar qartë përse i përket rregullimit të marrëdhënieve të punës dhe përforcimin e stabilizimit në punësim.

b) Një pjesë e punës së pakualifikuar, në të cilën përfshihen një pjesë e konsiderueshme e të rinjve, grave, emigrantëve, etj. e cila kryesisht ka të bëjë me industrinë e lehtë, shërbimet, ndërtimin dhe punën bujqësore». ⁶

Siç mund të kuptojmë, kemi aritur në vitet '90-të, në një kohë që bëhen gjithnjë e më të qarta nevojat e kapitalizmit grek. Përpara se të vazhdojmë, le të theksojmë edhe diçka tjetër.

Çështja e punës me mëditje

Nga pikëpamja jonë, nuk adoptojmë një analizë deterministe të lëvizjes së kapitalit, në të cilën kapitali pushton një hapësirë boshe dhe imponon strategjitë në përputhje absolute me nevojat dhe dëshirat e tij. Përkundrazi, kapitali ndërton strategjinë e tij sipas rezistencave dhe reagimeve të klasave të nënshtruara, të punëtorëve dhe të atyre që s'janë punëtorë/e. Sjelljet e klasave të nënshtruarve mund të jenë të vetëdijshme dhe të organizuara politikisht. Por, ato mund të jenë dhe sjellje shoqërore, që konsiderohen praktika të përhapura që paraqesin pengesa objektive për zhvillimin e kapitalit - pavarësisht nga synimet e tyre.

Në vitin 1961, përqindja e të punësuarve në greqi është 33.6%. Të vetëpunësuarit janë 31.8% dhe ata që punojnë në biznese familjare (që padyshim janë anëtarë të familjes) janë 28.6%. Kjo ndodh në fillimin e një prej periudhave më të mira të kapitalit grek. Shumica e punëtorëve në vitet 1960 dhe 1970 përpiqen në mënyrë sistematike të largohen nga pozita e punëtorit dhe të bëhen bosa ose bosat e vetvetes. Shumë i'a arritën qëllimit dhe shumë akoma blenë prona (shtëpi, makinë, vilë/shtëpi në fshat) duke shmangur pozitën e proletarit. Siç mund të kuptojmë, këto marrëdhënie pune kufizojnë në mënyrë objektive mundësitë për rritjen e fitimeve kapitale.

Historikisht, një nga synimet e shtetit grek është të ndryshojë

6. «Një "ekonomi e degraduar»? D. Katsoridas, Gazeta Postime, Botimi 52, 1995

marrëdhëniet e punës në mënyrë të tillë që mund të rris shfrytëzimin e klasave të nënshtruara. Shpeshherë nëpër vite, shteti grek fillon një fushatë për ti arritur atij synimi dhe zakonisht i'a jep emrin «modernizim». Vitet e memorandumëve ishin kryesisht një përpjekje për të ndryshuar rrënjësisht marrëdhëniet e punës. Kjo është diçka që duhet të kemi në mendje kur do shikojmë punën migratore që bëhet masive në vitet 1990, sepse pikërisht – ndryshimet e reja në marrëdhëniet e punës të cilat janë bërë normë sot - vendosen për herë të parë me kaq forcë të madhe në një pjesë të klasës punëtore.

Për të kuptuar procesin e ristrukturimit të marrëdhënieve të punës gjatë dekadave, le të shohim tabelën në vijim⁷.

Popullsia aktive sipas profesionit (1961-2001)					
	1961	1971	1981	1991	2001
Punëdhënësit	3,2	3,8	2,9	6,8	11
Të vetëpunësuarit	31,8	31,9	32,7	28,2	16.2
Të punësuarit	33,6	39,2	48,8	51,8	62.7
Anëtarët e familjes	28,6	24,4	11,1	6	4.8
Pa aftësi	2,8	0,7	4,5	7,2	5.3
Totale	100	100	100	100	100

Siç mund të shohim, 10 vjet më vonë, në vitin 1971, pagat u rriten 5.6%. Një rritje që nuk ndikohet nga numri i të vetëpunësuarve, por më tepër nga rënia e bizneseve familjare dhe nga emigracioni i vazhdueshëm brenda vendit. E njëjta prirje vazhdon pa ndryshime deri në vitin 1981. Në vitet 1980, siç mund të shohim, shkalla e rritjes e të punësuarve zvogëlohet në mënyrë dramatike (nga 10% në dekadën 1971-81, arrin 3% deri në vitin 1991). Mund të supozojmë në mënyrë të arsyeshme, se rënia e normës së rritjes së punonjësve, njëkohësisht me rritjen e pagave reale që nuk përputhet me produktivitetin e punës, përbëjnë një dhimbje koke të fortë për kapitalizmin grek - meqenëse puna me mëditje është investimi më fitimprurës.

7 «Një pamje statistikore të zhvillimit të klasës punëtore në Greqi», G. Petrakis: <https://tinyurl.com/hlu3ot9>

Këtë dhimbje koke për kapitalizmin grek vjen për ta «shëruar» emigracioni i viteve 1990. Mund të shohim, në tabelën e mësipërme, se në vitet 1990 rritja e të punësuarve është më e lartë se kurrë (10.9%) - të paktën nga *lufta e dytë botërore* dhe më tej. Kjo rritje ndodhi njëkohësisht me uljen e përqindjes të vetëpunësimit (prej 12%). Ky ndryshim në marrëdhëniet e punës, pa dyshim pasqyron punën migratore që është përdorur me shumicë dërrmuese (këtë do ta shohim më poshtë). Duhet të marrim parasysh se shumica e punës në mëditje së emigrantëve nuk regjistrohet në këto numra të inventarit, kjo do të thotë që numri real është sigurisht më i madh. Le të theksojmë këtu se sipas *elstat-it*, për tremujorin e parë të vitit 2018, të vetëpunësuarit (me staf dhe pa staf) janë pak më shumë se 30% të totalit të popullsisë aktive, përqindja e anëtarëve të familjes arrin 3.9% dhe të punësuarëve në 65.6%.

Nga sa thamë më lart mund të konkludojmë se ndryshimi në marrëdhëniet e punës që u zhvillua në vitet 1990, me kulmin e punës migratore, ishte një transformim strukturor i marrëdhënieve të punës në greqi që vazhdon deri më sot. Nevoja e shtetit / kapitalizmit grek për punë me mëditje dhe të lirë, e kombinuar me ristrukturimin e përbërjes teknike të kapitalit (përmirësim dhe investim në pajisje mekanike dhe kështu nevoja për njohuri dhe aftësi të reja nga ana e punëtorve), dhe të tregut të punës, siç thamë më lart, mund të shpjegojnë në mënyrë më specifike historinë e viteve 1990 po ashtu dhe trajtimin e emigrantëve nga shteti grek dhe shoqëria greke. Si përfundim është nevoja për forcë punëtore të lirë, e cila do punojë në sektore ku klasa punëtore vendase duhet t'i braktisë për të kontribuar në sektoret që janë duke u zhvilluar dhe qaka nevojë kapitali. Le të shohim tani karakteristikat kryesore të këtyre zhvillimeve historike.

Emigracioni i viteve 1990

Në 26 Dhjetor 1991, shpërbërja formale e *bashkimit sovjetik* shënon dekompozimin që kishte ndodhur tashmë në vitet e mëparshme. Në kujtesën kolektive të shoqërive perëndimore fillimi i fundit të saj është lidhur, jo rastësisht, me rënien e *murit të Berlinit* në 9 Nëntor

të vitit 1989. Ky ndryshim në hartën gjeopolitike ka pasur pasoja të jashtëzakonshme në raportin e fuqive në mbarë botën. Fundi i *luftës së ftohtë*, gjithëpushtetshmëria e shba-së dhe hegjemonia ideologjike e neoliberalizmit ndryshuan një herë e përgjithmonë botën siç ishte deri atëherë. Këto ngjarje ndryshuan raportin e forcave dhe në ballkan. Në janar të vitit 1990 shpërbëhet *bashkimi i komunistëve jugosllav* dhe në të njëjtin vit shpallen zgjedhje. Që nga viti në vijim, një nga një republikat federale shpallen shtete autonome dhe lufta fillon të përhapet në ballkan. Shteti shqiptar, duke pasur marrëdhënie të ngushta me *jugosllavinë* dhe duke ndjekur përkeqësimin e *bashkimit sovjetik*, filloi reformat që nga viti 1989 për të liberalizuar regjimin në mënyrë që gradualisht të kthehet në një demokraci liberale. Një nga masat që u morën në Qershor të vitit 1990 ishte lejimi i shqiptareve dhe shiptarëve për emigrim jashtë shtetit. Këtë vit fillon emigracioni masiv, me destinacion kryesor italianë dhe greqinë. Pas zgjedhjeve të para «të lira» në vitin 1991, emigracioni masiv stabilizohet (deri në vitin 1996) dhe do fillojë të rritet përsëri vertikalisht pas revoltës së armatosur dhe kaosit e vitit 1997. Këto janë momentet më të rëndësishme të emigrimit nga shqipëria në greqi. Në vitet e tjera emigrimi stabilizohet relativisht.⁸

Shteti grek, siç kemi treguar në pjesën e mëparshme, kishte nevojë për një forcë punëtore të lirë/të nënvlerësuar dhe të pakualifikuar, e cila do punësohet në sektore pune që klasa punëtore vendase duhej të braktiste. Në të njëjtën kohë, duke lidhur ekzistencën e tij me shtetet perëndimore (anëtare të *nato-s*, *kee*, etj) dhe tregjet ndërkombëtare, destabilizimi i shteteve të saj fqinje – një dëshirë që ka çdo shtet kapitalist i ndershëm - i dha atij mundësinë për t'u ngjitur në hierarkinë e shteteve të ballkanit dhe të bëhet garantues i interesave të perëndimit në rajonin e ballkanit. Një punë që shteti grek kryen mirë deri më sot.

Kjo situatë krijoi një lëvizje paralele. Nga një anë, një pjesë e kapitalit grek gjeti mundësinë për tu zgjeruar në ballkan duke shfrytëzuar liberalizimin e dhunshëm të tregut në këto vende dhe, nga ana tjetër, duke gjetur punë të lirë/nënvlerësuar brenda kap-

.....
8 «Albanian migration and development: state of the art review», Julie Vullnetari, 2007, f. 31-35

italit grek. Lëvizja e kapitalit kishte një drejtim të dyfishtë. Dhe përfitime të dyfishta.

Menaxhimi ligjor

Shteti grek me ligjin 1975 të vitit 1991 përcakton mënyrën e kontrollit të emigrimit. Me këtë ligj, emigracioni konsiderohet pjesë e *rendit publik* dhe prandaj gjëndet në juridiksionin e policisë. Kështu, që në fillim, për menaxhimin e emigracionit vihet në veprim praktika e kriminalizimit të emigrantëve. Domethënë, kushdo që kalon kufirin pa dokumente është kriminel. Është kriminel jo për diçka që ka bërë, por për diçka që nuk ka: dokumentacion.

Në vitin 1997, me dy dekrete presidenciale dhe pa anuluar ligjin e vitit 1991, u bë «përpjekja e parë për të legjitimuar» emigrantët. Është e rëndësishme të shohim se çfarë ka ndodhur saktësisht. Dekretet përcaktuan dy faza. Në fazën e parë, emigrantët që nuk kishin letra (leje qëndrimi dhe pune) mund të shkonin për të marrë kartën e bardhë - një kartë që vepronte si leje e përkohshme për qëndrim dhe punë. Në fazën e dytë, ata që kishin marrë kartën e bardhë (aspri karta) - përmes një procesi jashtëzakonisht burokratik - mund të kërkonin kartën jeshile (prasini karta), e cila funksiononte si një leje qëndrimi me një kohëzgjatje të kufizuar nga 1 deri në 3 vjet (por praktikisht leja jepej kryesisht për 1 vit).

Ndërhyrjet legjislative vazhdojnë në vitin 2001 me ligjin 2910, duke ndjekur të njëjtën motiv për regjistrimin e emigrantëve dhe lidhjen e qëndrimit të tyre në varësi me punën. Në fakt, shuma e parave (paravolo) që duhej paguar, varej nga kohëzgjatja e qëndrimit për të cilin bëhej aplikimi. Një diskriminim klasor vjen me këtë ligj. Në rast se dikush nuk mund të vërtetonte qëndrimin e tij për vitin e kaluar – ashtu si zbatimi i ligjit kërkonte – atëherë një mënyrë tjetër ishte të paguajë kontributet e sigurimeve për një vit. Një masë që funksiononte si një burim që merr më tepër nga të ardhurat e emigrantëve dhe akoma më shumë funksiononte për forcimin e *fondit të sigurimeve shëndetësore*. Në të njëjtën kohë, vuajtet dhe burokracia e kërkuar nga këto procese, së bashku me racizmin e zyrtarëve në shërbimet shtetërore si dhe të policëve, detyruan shumë

emigrantë/e që të mos marrin pjesë në këtë procedurë. Prandaj dhe pjesëmarrja nga emigrantët/et ishte rreth 377,000 kurse të regjistruarit ishin 800,000.⁹

Shteti grek lidh drejtpërdrejtë qëndrimin e emigrantëve në greqi në varësi me punën. Kjo nga ana e shtetit grek do të thotë se emigrantët konsiderohen veç si punëtorë. Nëse ata nuk punojnë, nuk mund të jetojnë në këtë vend. Në fazën e parë shteti grek përpiqet të regjistrojë emigrantët me qëllim që të qartësojë situatën dhe në fazën e dytë i përzgjedh. Me ligjin e vitit 2001, ai përpiqet të zgjedhë midis atyre që jetojnë tashmë në greqi dhe punojnë, duke vendosur kriteret përkatëse - që kanë të bëjnë me qëndrimin dhe punën - e vitit të fundit.

Funksionimi aktual i punës së emigrantëve

Mijëra tortura dhe poshtërime në rrugë, në fusha dhe në stacionet e policisë. Mijëra deportime dhe mbajtje të paligjshme ishin jeta e përditshme për emigrantet dhe emigrantët që kalonin kufirin nga fillimi i viteve 1990. Qëllimi i tyre ishte të bëjnë të qartë në trupat dhe mendjet e emigrantëve synimet e shtetit grek. Ky trajtim kishte një ndikim të dyfishtë. Nga njëra anë, emigrantet dhe emigrantët që përpiqeshin masivisht të hyjnë në greqi dhe nga ana tjetër shtetasit grekë. Ndaj të parëve ai tregonte dhunën e tij, grushtin dhe shkopin për t'i bërë ata që kalojnë kufijtë, të kalojnë me kokë të përkulur, dhe në të njëjtën kohë përpiqej të bindi shtetasit grek se shteti grek është «sulmuar». Të bindë ata që ai mbron kombin grek duke kufizuar shqiptarët. Bashkë me propagandën e mediave që flasin për «pushtuesët» dhe «kriminelët» shqiptarë, shteti grek arriti të krijojë konceptin e mëposhtëm - mjaft i përhapur dhe krejtësisht në kundërshtim me përvojën e përditshme: se emigrantët shqiptarë ishin të panevojshëm për ekonominë greke, se grekët «i bëjnë nder atyre» që i pranojnë dhe madje «i japin atyre punë» dhe akoma që shqipëtarët «vjedhin punët e grekëve».

Ky koncept arriti të mbizotëroj ideologjikisht dhe të ndërtoj një

9 «Emigracioni i grave në Greqi» L. Maratou-Alipradou, 2007, f. 57-60

qëndrim të përhershëm racist nga shumica e shtetasve grekë ndaj shqiptarëve, sado që nuk kishte të bënte fare me realitetin. Deri tani pamë realitetin e nevojave që kishte ekonomia greke, para emigrimit masiv, kurse më poshtë do të shohim realitetin e rezultateve të punës së emigrantëve.

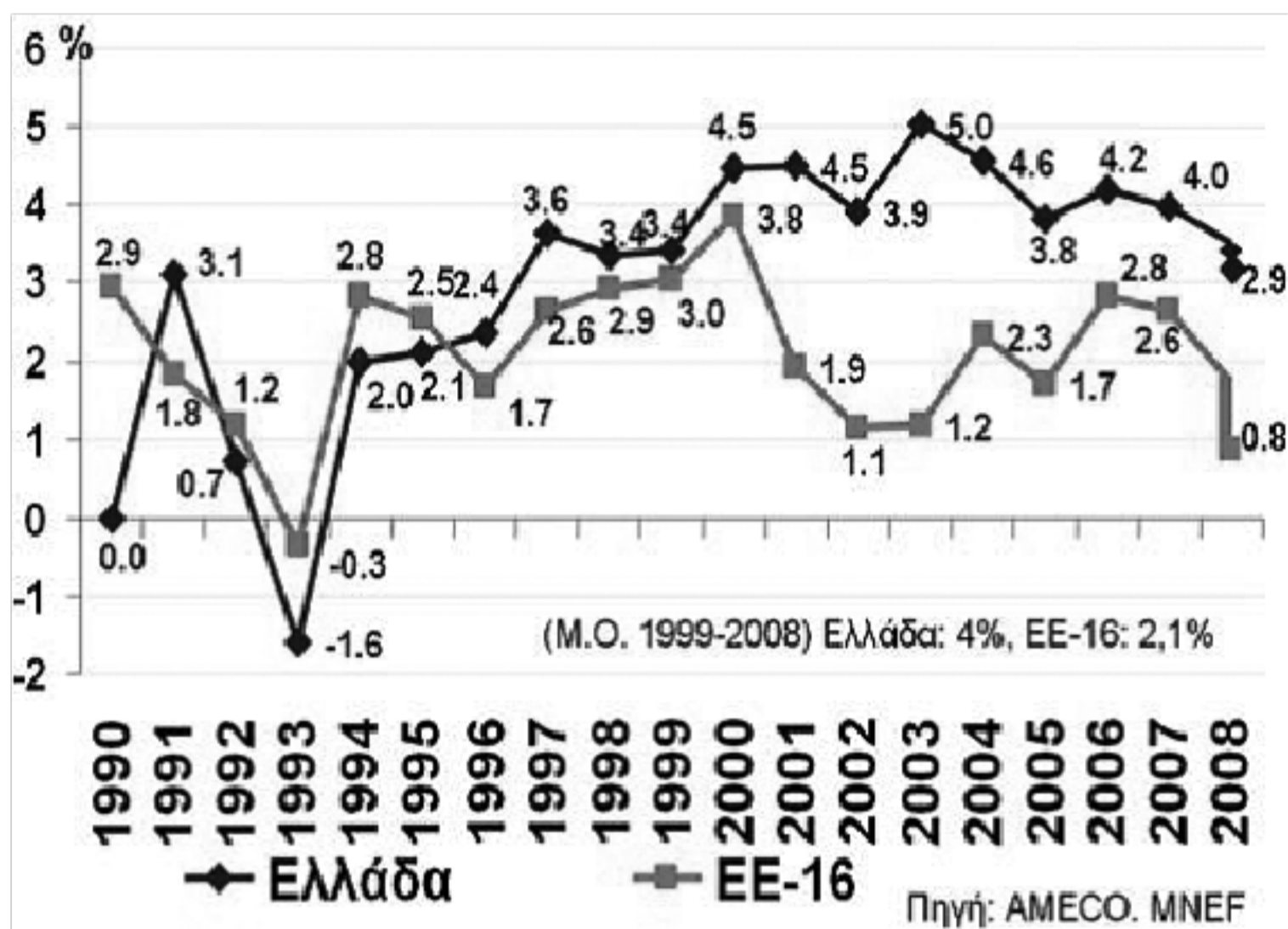
«Në vitin 2008, 35% të emigrantëve punësohen në industrinë e ndërtimit, 14.2% në prodhimtari, 5.4% në bujqësi, 29.7% në shërbime publike dhe 15.3% në shërbime shtëpiake. Shumica dërrmuese e emigrantëve punësohen në vendin tonë me marrëdhënie të punës me mëditje (92.7%). 69.7% të punëtorëve kanë marrëdhënie pune të përhershme ose me afat të pacaktuar, dhe pjesa tjetër (30.3%) ofron shërbime të përcaktuara dhe punë të rastit.»¹⁰

Puna emigratore është në shumicën dërrmuese e pakualifikuar dhe me mëditje, pavarësisht se shumica e emigrantëve ishte specializuar në vendin e tyre, duke arritur në greqi ata u detyruan të despecializohen. Puna emigratore erdhi të mbuloj vende pune të caktuara. Nga puna në ndërtim, bujqësia, blegtoria dhe turizmi, si dhe në pastrim, në shërbime dhe në çdo lloj pune shtëpiake - të cilat janë kryesisht punë për femra, që do të thotë lloje punësh akoma më të nënvlerësuara në aspektin e kushteve dhe të pagës. Është pranuar gjerësisht (nga studimet e nënpunësve civilë) se puna e emigrantëve dhe rritja e kërkesës së saj kanë ndikuar pozitivisht në ekonominë e përgjithshme. Nga rritja e *pbb-së* deri në rritjen e pagave (në disa sektorë të punësimit) dhe nga krijimi i vendeve të reja të punës si dhe në kontributet e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore.¹¹

Ky kontribut reflektohet - siç mund të shohim në diagramën e mëposhtëm - dhe në shkallën e rritjes së ekonomisë greke, e cila nga viti 1993 ka qenë vazhdimisht në rritje konstante mbi mesataren e *be-së*.

10 «Ekonomia Greke dhe emigrantët: Dje... sot... nesër», S. Zografakis, K. Kasimis

11 Disa studime që mund të gjënden në internet dhe përpilojnë literaturë për këto çështje: «Hetimi i integritetit të emigrantëve ekonomikë në zonat rurale», Konstantinos Pappas, 2014 «Implikimet e Instalimit dhe Punësimit të Fuqisë Punëtore të Huaj në Greqinë rurale», Universiteti i Patrës-Universiteti i Janinës, 2002. «Kontributi i emigrantëve në ekonominë Greke», Theodoros Mitrakos, Banka e Greqisë, Kohezioni Social dhe Zhvillimi, 2013, 8 (2), f. 87-106

Puna e tyre jo vetëm që nuk është konkurruese për vendasit, por ka funksionuar në mënyrë katalitike për prosperitetin e mëtejshëm të vendasve. Me fjalët e pronarëve:

*«Për ndikimin e emigrantëve në punësimin e shtetasve, rezultatet tregojnë se ka një marrëdhënie pozitive dhe të rëndësishme, duke konfirmuar studimet e mëparshme të cilat prezantojnë një ndikim pozitiv të emigrantëve në punësim. Sa i përket grekëve që kërkojnë punë, emigrantët nuk ndikojnë në mënyrë sistematike në perspektivat e tyre për të gjetur punë. Me fjalë të tjera, kundër dyshimeve, asnjë lidhje konkurruese nuk u gjet».*¹²

Klasa emigratore jo vetëm që kontribon pothuajse në të gjitha nivelet e ekonomisë greke (në fitimet e pronarve, në përparimin klasor të grekëve, në kontributet në fondet e sigurimeve, në rritjen e pagave dhe në madhësin e *pbb-së*) por kryesisht bëhet pikënisja për aplikimin e formave të reja të punës, fleksibile, elastike dhe të rastësishme (në punë të zezë ose jo). Në të njëjtën kohë, që nga fundi i viteve 1990, kontrata dhe nënkontraktimi hyjnë në ekonomi.

12 «Tregu i punës në Greqi: karakteristikat, zhvillimet dhe sfidat», Banka e Greqisë, 2010, f. 53-54

farëdo që sot është rregull për shumicën e punëtorëve me mëditje, ka qënë prej fillimit rregull për emigrantët.

Qëndrimi i së majtës dhe sindikalizmit

Shumica e së majtës (që në vitet 90 dhe deri sot) ka mbrojtur gjatë gjithë kohës pikëpamjen se kapitalizmi grek është i pazhvilluar dhe i varur. Ky perceptim shoqërohet nga pikëpamja marksiste ortodokse e *kke-së* për zhvillimin e nevojshëm të forcave prodhuese në mënyre që socializmi të ketë mundësinë të vijë.¹³

Sipas kësaj logjike, së pari duhet të ekzistojë një kapitalizëm 'normal' dhe i zhvilluar dhe pastaj klasa punëtore duhet të bëjë revolucionin. Ky perceptim ka funksionuar objektivisht si ana e majtë e kapitalit, si integrimi i majtë i politikës shtetërore. Kështu, e majta - duke fshehur kontrastin kapital/ punë - mbrojti zhvillimin e ekonomisë kombëtare, modernizimin dhe meritokracinë, prioritetin për qëndrueshmërinë e biznesit, etj. Pozitat e të majtës dhe të sindikatave për emigracionin ishin gjithashtu një rezultat i këtyre tezave.

Sindikatat në atë kohë u konsideruan nga shteti dhe e konsideronin veten si partner social. Domethënë bashkë-menaxherët dhe këshilltarët e politikës shtetërore. Për emigracionin, e vetmja gjë që donin ishte të ndërhynin, dhe të kontrollonin punën emigratore. Për shembull, në vitin 1991 *eka* (*bashkimi i punëtorëve të athinës, që i përkasin gsee-së - konfederata e përgjithshme e punëtorëve të greqisë*) paraqiti një memorandum për emigrantët me këto propozime: brënda 6 muajsh pas publikimit të ligjit, «qytetarët e huaj jozyrtarë duhet të prezantohen në degën më të afërt të OAED-it». dhe ata që nuk do bindeshin «do konsiderohen të klandestinë dhe do të deportohen.»¹⁴ Në debatin e njëjtë mbi ligjin, *gsee-ja, eka-ja, sindikata dhe federata*

13 Një shembull tregues nga historia greke nga vitet 1940, ishte intelektu i *kke-së*, dhe konkretisht D. Bacis (i cili u ekzekutua së bashku me N. Belojanis) propozoi zhvillimin e industrisë së rëndë në greqi në librin e tij: «Industria e rëndë në Greqi», botuar nga Kedhros në vitin 1947

14 «Punësimi i padeklaruar dhe legjitimiteti i emigrantëve, sfida e politikës emigratore», Instituti i punës të GSEE – ADEDY-së , 2007, f. 272

e ndërtuesve (e kke-se) propozojnë formimin e një komiteti kombëtar në të cilin "do marrin pjesë përfaqësues nga partitë e parlamentit, të GSEE-së, të Ministrisë së punës dhe një përfaqësues i punëdhënësve. Komisioni do studioj, në nivel kombëtar, situatën dhe *nevojat e tregjeve të punës dhe të prodhimit* dhe do vendosë nëse do të lejojë hyrjen - dhe numrin - e punëtorëve të huaj. Në tekstin e GSEE-së, theksohet gjithashtu se Komisioni, pasi ka regjistruar *mungesën e forcës të punës vendase*, mund të propozojë në parlament të *bëhen marrëveshje* me shtetet e origjinës së punëtorëve."¹⁵

Siç mund të shohim, lëvizja e sindikatave kërkon të ketë një rol bashkëmenaxhues dhe të kontribuojë në zhvillimin e kapitalizmit grek. Mendon në të njëjtën mënyrë ashtu si dhe shteti. Vë prioritet kryesor nevojat për punë në ekonominë dhe në bazë të kësaj kërkon të vendoset numri i emigrantëve që mund të pranohet nga shteti grek. Propozon që kontrolli i punës emigratore të bëhet së bashku nga shteti (përmes *oaed-it*), shoqatat e punëdhënësve dhe sindikatat. Gjithashtu propozon dhe marrëveshje midis shteteve (siç ndodhi me emigracionin e grekëve në gjermani në vitet 1950 dhe 1960). Madje, *gsee-ja* shprehu zhgënjimin e saj në atë kohë duke thënë se "shtetit nuk ka patur ndonjë qëllim për të bërë bashkëbisedime dhe konsultime me partnerët socialë për politikën e emigracionit"¹⁶ Megjithatë, në të njëjtën mënyrë u vendos ligji i parë mbi legalizimin e emigrantëve (1998). Parlamenti grek ngriti një komision në të cilin kërkoi konsultime nga punëdhënësit, të vetëpunësuarit dhe punëtorët.

Ndoshta është e dobishme të përmendim një fakt që tregon lidhjen e sindikatave me interesat e shtetit / kapitalit grek mbi shpërbërjen e ballkanit. Në vitin 1993 - në fillimin e luftës në ballkan - kisha e greqisë organizon një mbledhje të hapur në *stadiumin e paqes dhe miqësisë* në nder të Radovan Karaxhiçit¹⁷ (i cili u dënua për masakrën e Srebrenicës në vitin 1995, ku nacionalistët serbë vranë 8,000 boshnjakë). Në një kohë që gjithë klasa politike (nga

15 Ibid, f. 277

16 Ibid, f. 280

17 I cili nga një mikrofon tha frazën: «Jo, ne nuk jemi vetëm. Kemi Perëndinë dhe Grekët përkrah nesh»

e majta deri tek fashistët) shikonte me sy të mirë shpërbërjen e Ballkanit dhe bënte aleancë me shtetin serb bashkë-ideator. Në këtë ngjarje ishin prezent përfaqësues nga partitë e *nd-së*, *pasok-ut*, *kkesë* dhe *syn-it*. Bashkëorganizatorë të kësaj mbledhje ishin *gsee-ja*, *adedy-ja* (nëpunësit civil) dhe *paseges-ja* (bujqit).¹⁸

Komuniteti i kombit dhe emigracioni

Pamë se emigrimi masiv i viteve 1990 i shërbeu nevojave të shtetit grek për të punësuar një fuqi punëtore të lirë/nënvlersuar dhe me kualifikim të ulët (kryesisht në sektorin e ndërtimit, turizmit, bujqësisë, pastërtisë dhe e punës shtëpiake) dhe "të shtyjë" një fuqi tjetër punëtore vendase më të specializuar dhe të trajnuar në sektorë të tjerë që i takonin ristrukturimit të kapitalit pas vitit 1985. Pamë se përqindja e të vetëpunësuarve në greqi ishte dhe është mjaft e lartë. Kështu mund të themi se të vetëpunësuarit kanë një ndikim të fortë mbi funksionimin ekonomik dhe gjithashtu mbi sjelljet, qëndrimet dhe marrëdhëniet shoqërore - atë që ne e quajmë kulturë e borgjezisë së vogël. Pjesa më e madhe e emigrantëve punonin me mëditje për klasën e vetëpunësuarve dhe për shtresën e pronarëve të vegjël.

Racizmi masiv ndaj emigrantëve nuk është një histeri e përgjithshme ndaj të «Huajit», por një sjellje që i përgjigjet interesave të vendasve (klasës të mesme ose dhe punëtore) mbi shfrytëzimin e punës emigratore. Tregues i kësaj marrëdhënie janë shumë incidente me emigrantë-punëtorë sezonalë që nuk paguheshin dhe spiunoheshin nga pronarët tek policia për deportim. Kështu, në fillim të viteve 1990, kur urrejtja nacionaliste është në rritje, kombi grek ristrukturohet mbi bazën e punës emigratore. Kombi grek, klasa e mesme, e të vetëpunësuarve dhe një pjesë e klasës punëtore kanë interesa materiale të cilat mbështeten mbi shfrytëzimin e emigrantëve të sapoardhur. Racizmi sjell një rritje në të ardhurat e tyre.

Kombi i grekëve, në këtë kuptim, nuk është thjesht një komu-

.....
18 «Greqia dhe dënimi i Karaxhiç», artikull nga K. Papaioannou nga Efimeridha ton Sindakton: <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ellada-kai-i-katadiki-toy-karatzits>

• Emigrimi si krim, krimi si rezistencë

nitet imagjinar, por një bashkësi interesash që përfiton vërtet nga shfrytëzimi i të huajve. Siç treguan dhe studimet që kemi cituar, puna e nënvlerësuar emigratore ka pasur efekte pozitive në të gjitha nivelet. Në vend që të qëndrojmë vetëm në nivelin e ideve dhe besimeve të vendasve, është e rëndësishme të shohim bazën materiale të racizmit dhe strukturën e kombit.

Shteti-komb, funksionimi i kriminalizimit dhe disa ide rreth rezistencave

Shteti-komb dhe përalla e familjes së madhe kombëtare

Sipas *unesco-s*, shteti-komb është një entitet "në të cilën pjesa më e madhe [e popullsisë] është në dijeni të një identiteti të përbashkët dhe ndanë të njëjtën kulturë [...] Idealja e shtetit-komb është popullsia e shtetit të përfshij individë vetëm nga një grup kombëtar me tradita të përbashkëta kulturore". Natyrisht ky përkufizim, si shumica e përkufizimeve që rrjedhin nga pushteti autoritar, fsheh më shumë se sa sqaron. Fsheh të gjithë dhunën dhe shtypjen që u rekrutua për të imponuar unifikimin kombëtar të identitetit dhe ndërgjegjies, duke përdorur dy mjete kryesore: së pari imponimin e fesë dhe e një gjuhe të përbashkët. Së dyti rishkrimin e një historie të përbashkët "kombëtare", të përshtatur sipas kufijëve që u ndërtuan me luftëra, shekuj pas "fillimit" të kësaj "historie të përbashkët kombëtare". Në thelb, shteti-komb është një mekanizëm që synon të organizojë shoqërinë. Dhe si i tillë, është e qartë se nuk është neu-

tral. Përkundrazi, kristalizon dhe materializon mënyrat e imponimit dhe riprodhimit e sistemeve më të rëndësishme të pushtetit autoritar të kohës sonë: kapitalizmit, patriarkisë dhe racizmit.

Nga ana tjetër, atë që nuk fsheh përkufizimi i mësipërm është se shteti-komb, nga momenti i parë i lindjes së tij dhe në thelbin e formimit të tij, është një konstrukt racist, i cili njih vetëm të drejta për ata që janë shtetas, pra teorikisht për ata që i përkasin të njëjtit grup kombëtar. Është domethënë një konstrukt që bazohet në idenë e përjashtimit të "Tjetrit", "të huajit" atij që vjen nga "jashtë". Kjo marrëdhënie me "të jashtmen" është rregulluar, me kalimin e kohës, në bazë të interesave ekonomike dhe të riprodhimit e klasave përkatëse dominante lokale. Megjithatë, thelbi mbetet: ndarja e të huajit dhe të huajës nga "familja e madhe kombëtare" dhe njohja e të drejtave të tyre vetëm pjesërisht dhe kushtimisht, është një nga funksionet themelore për riprodhimin e shtetit-komb, si një institucion, në nivelin material por edhe në nivelin imagjinar / konstitutiv. Dhe në këtë ndarje është bazuar një nga mitet më të fuqishme që pushteti autoritar ka ndërtuar për të "zbukuruar" mbizotërimin e tij mbi të shtypurit dhe të shtypurat: kombi si një faktor unifikues i bashkëatdhetarëve, shprehja e famshme "Grekët nuk kemi asgjë për të ndarë mes nesh". Shkurtimisht, normalizimi i dallimeve klasore dhe gjinore dhe i konkurrencave dhe konflikteve përkatëse.

Mosnjohja e të drejtave e të huajve ose njohja e atyre vetëm pjesërisht, është hapi i parë për kriminalizimin e tyre. Nga një këndvështrim më të përgjithshëm, koncepti i krimit, dhe rrjedhimisht kriminalizimi, domethënë karakterizimi i një personi, ose një entiteti social, ose madje edhe praktikave specifike sociale, si kriminele, është një nga mjetet themelore në duart e shtetit për të ruajtur kushtet sociale që lejojnë riprodhimin e tij. Një nga këto kushte, që është guri themelor i kapitalizmit, është ai i pronësisë, që konsiderohet si një e drejtë "e shenjtë". Nuk është rastësi që në kapitalizëm koncepti i krimit është i lidhur pazgjidhshmërisht me pronën, prandaj dhe me pabarazitë sociale që ajo përfshin, si ashtu dhe me konfliktet që ato shfaqin në fushën sociale. Grabitjet, vjedhjet dhe shumë vrasje, për të cilat interesohen kaq shumë statistikat shtetërore, janë "krime" që rrotullohen rreth mbrojtjes së pronës.

Nga ana e tij, shteti, që nga vitet e para të formimit të tij, është mbrojtësi kryesor i pronës. Përmes ligjeve të tij, por sidomos me fuqinë ekzekutive që garanton zbatimin e ligjeve, shteti garanton se akumulimi i pronës nuk do të ndryshojë kurrë në një mënyrë aq radikale sa të kërcënojë themelet e sistemit kapitalist dhe të patriarkisë, si dhe në përgjithësi status quo ekzistuese. Por, nga ana tjetër, prona duket si një parakusht për njohjen e dikujt nga shteti si qytetar, meqënëse për shumë vite në republikat e para borgjeze, vetëm ata burra që kishin pronë në emrin e tyre kishin të drejtë të votonin. Prandaj, shikojmë se në demokracitë urbane perëndimore, prona është përcaktuar përmes ligjeve në mënyrë të tillë që të mund të shprehë një universalitet në kuptimin që është e drejta e të gjithëve - atyre që njihen si qytetarë të një shteti. Kjo krijon një ndjenjë drejtësie dhe në të njëjtën kohë një kufi të rreptë mbrojtje. Megjithatë, kjo e drejtë presupozon dhe mbron nevojën për funksionimin e papenguar dhe zhvillimin e marrëdhënieve dominuese të shfrytëzimit dhe të pushtetit. Meqë koncepti i pronës është thelbësor për krijimin e shtetit, është e ligjshme të shihet shteti-komb si një pronë e madhe, ku pronarë të ligjshëm janë ata që kanë - në rastin më të mirë - të njëjtin identitet kombëtar. Në rastin tonë, kjo do të thotë se meqë "Greqia i përket Grekëve", sipas fjalëve të famshme, atëherë shqiptarët që kalojnë kufirin, duke pushtuar shtëpinë e madhe të grekëve, perceptohen dhe trajtohen si shkelës, hajdutë, të pa kulturuar dhe të rrezikshëm. Ata bëhen një kërcënim kombëtar dhe si i tillë, trajtimi i tyre më i natyrshëm shprehet me fjalë të llojit: "Të kthehen në vendin e tyre", ose më të moderuara "Si t'ia bëjmë, pasi ska vënd për të gjithë". Në këtë mënyrë, zhvlerësimi i emigrantëve (që mbart karakteristika gjinore, kulturore dhe fetare) përshkon punën dhe shtrihet në të gjitha marrëdhëniet shoqërore.

Krimi dhe Ligji: Përtej sinjifikacioneve të sovranitet

Siç kemi parë, koncepti i krimit është një nga mjetet që shteti ka në duart e veta për të siguruar riprodhimin e tij. Është një mjet në duart e shtetit në kuptimin që krimi nuk është natyral ose vetë-ekzistent,

nuk ekziston në vetvete atje jashtë si një sferë e veçantë, por është një koncept i cili vetë e krijon krimin si një realitet. Duhet fillimisht t'a definojë dikush, dhe pastaj shoqëria të përputhet (ose jo) me këtë përkufizim. Si një prodhim i vërtetë i realitetit social, krimi përmban brenda tij të gjitha kontradiktat shoqërore dhe klasore e çdo periudhe historike. Procesi i definimit të krimit është dhe do të jetë gjithmonë një fushë konkurrence, për aq kohë sa që fjalën e fundit në përkufizimin e tij e ka shteti dhe sistemi sundues të cilin ai përfaqëson. Ekzistojnë, pafund, shëmbuj të praktikave shoqërore që sovraniteti i definon si ilegale, "kriminale", por që janë aq të përhapura në mënyrë që organet ekzekutive të pushtetit nuk janë në gjendje t'i shtypin dhe kështu përfundojnë duke mbajtur një qëndrim indiferent ndaj tyre. Por edhe përkundrazi, shumë praktika shoqërore, të cilat shpesh lindin spontanisht nga baza shoqërore dhe shpërndarja e të cilave mund të bëhet kërcënuese në disa sektorë për pushtetin, bëhen tërësisht të paligjshme ose kufizohen brenda një kuadri legjitimiteti në mënyrë që ato të bëhen të kontrollueshme.

Rrjedhimisht, meqenëse të gjitha marrëdhëniet shoqërore janë dinamike, krimi nuk mund të përcaktohet njëdimensionalisht. Në të njëjtën kohë që mund të përdoret si një mjet për kontroll, shtypje dhe marginalizim, mund gjithashtu të bëhet simbol rezistence dhe bashkimi. Siç mund të funksionoj si një mjet për ndarjen e shtresave të poshtme sociale dhe për kanibalizmin social, gjithashtu mund të veprojë si një mënyrë për të përvetësuar përsëri pasurinë që ata prodhojnë dhe t'a rishpërndajnë. Aq sa pushteti kriminalizon praktikat e rezistencës, aq dhe të shtypurit/at do të asimilojnë konceptin e krimit dhe figurën e kriminelit, ashtu siç ndodh me "robin hood-ët" të pafund në legjendat e të shtypërve të gjithë botës, ose me piratët e sotëm në somali që përshkruanin veten si "mbrojtës të brigjeve", para se ta përvetësojnë me krenari karakterizmin si piratë që j'u dhanë perëndimorët, apo edhe me grabitjen sociale që ka histori të gjatë në këtë vend. Siç është rasti me shumë banditë shqiptare, të cilët u bënë legjenda në atdheun e tyre, duke simbolizuar një formë të rezistencës ndaj shtypjes së shqiptarëve/shqipëtareve në greqi, pasi ata/ato arritën të vjedhin madje një pjesë shumë të vogël të pasurisë që prodhonin, dhe të cilën, duke mbetur brenda kornizës

së ligjshmërisë, nuk do mund ta kishin prekur kurrë. Prandaj, krimi është një variabël social forma e të cilit varet drejtpërdrejt nga ekuilibrat shoqërore. Fytyra e kundërt e krimit është ligji, që është mënyra me të cilën shteti përpiqet të organizojë shoqërinë kështu që të ruajë dhe të riprodhojë formën dominuese të shtypjes, dhe bashkë me atë, privilegjet e klasave sunduese. Është një urdhër rregullator, i cili ka për qëllim të imponojë sjelljet korrekte në shoqëri. Korrekte, sigurisht, gjithmonë duke u bazuar në kodin e vlerave dhe në interesat e sistemeve dominante të pushtetit, domethënë në kohën tonë, të kapitalizmit, racizmit dhe patriarkisë.

Ashtu si në rastin e krimit, kështu dhe ligji është fushë konkurrence sociale, të cilat janë të regjistruara jo vetëm në nivelin e formulimit të tij, por edhe në atë e zbatimit të tij. Në nivelin e formulimit të tij, ka antagonizme të brendshme të pushtetit autoritar, ndonjëherë të vërteta, por më shpesh të falsifikuara, të shprehura nëpërmjet opozitës dhe të gjitha llojet e diskutimeve ndër-partiake dhe ndërhyrjeve të të ashtuquajturës "shoqëri civile". Dhe ka gjithashtu konkurrenca më të gjera sociale, të shprehura në të gjitha llojet e protestave kundër kalimit të ligjeve, të cilat ndonjëherë ndikojnë në formulimin përfundimtar të ligjit dhe ndonjëherë, më rrallë, arrijnë ta anullojnë atë plotësisht.

Përsa i përket nivelit të zbatimit, funksionojnë pak a shumë të gjitha sa funksionojnë edhe në rastin e krimit, në kuptimin që zbatimi i ligjit lidhet drejtpërdrejt me korrelacionet sociale. Një shembull karakteristik janë ligjet e ndryshme që herë pas herë 'zhvarrosen' nga e kaluara, zakonisht në periudhat e regjimeve autoritare, të cilat zbatohen përsëri në kohët e mëvonshme, sepse e lejon, ose më shpesh e imponon, niveli i konkurrencës sociale. Përkatesisht, dhe zbatimi i ligjit nuk është pothuajse kurrë i njëjtë për grupe të ndryshme sociale. Kushdo që është ndodhur në sallat e gjyqit dhe ka pak përvojë, mund të kuptojë se në çdo shkelje ligji, si për shembull vjedhja, dënimi nuk do jetë i njëjti për një grek të bardhë me një nivel të caktuar arsimit, dhe për një emigrant ose një cigan. Së fundmi, në fushën e konkurrencës sociale për zbatimin e ligjit, ekzistojnë shumë shembuj të mosbindjes kolektive ose individuale, si për shembull mohimi i pagimit të borxheve ndaj shtetit, refuzimi

i shërbimit ushtarak ose detyrimeve të tjera.

Nga perspektiva e lëvizjes antagoniste-antiautoritare, ne e konsiderojmë të rëndësishme të jemi të vetëdijshëm se për të dyja këto koncepte, krimin dhe ligjin, forma dhe kuptimi përfundimtar jepet nga autoriteti, megjithëse të dyja janë gjithmonë rezultat i konkurrencës sociale. Prandaj është e rëndësishme, si të shtypurit/at, të shikojmë gjithmonë përtej këtyre nocioneve dhe të gjejmë dhe të theksojmë në të dyja ato, kuptimet që i përshtaten kodit tonë të vlerave, në mënyrë autonome dhe zakonisht kundër nocioneve mbizotëruese. Nuk është rastësi që ilegaliteti dhe krimi, siç përcaktohen nga sovraniteti, janë shpesh një fushë ku takohen praktikat e rezistencës së grupeve të ndryshme sociale, si për shembull të anti-autoritareve dhe emigranteve. Si në shembullin e fundit masiv të revoltës së dhjetorit 2008, ku emigrantët dhe vendasit u takuan nëpërbarrikada dhe përvetsime prone. Prandaj është e rëndësishme të eksplorojmë dhe të nxjerrim në pah kanalet e komunikimit dhe lidhjet e mundshme midis subjekteve të ndryshme rezistente (edhe) përmes praktikave që janë definuara si të paligjshme.

Funksionimi i kriminalizimit

Kriminalizimi nënkupton procesin e konvertimit të një subjekti, individual ose kolektiv, në një kriminel. Në këtë rast, subjekti është emigranti shqiptarë/e, dhe ai që drejton "procesin" është ky kompleks që ne e quajmë "pushtet autoritar". Një parakusht që procesi i kriminalizimit të jetë efektiv është pranimi i përhapur social që ky subjekt i caktuar është kriminel. Në thelb, është pranimi i gjerë social i konceptit të kriminit siç përcaktohet nga sovraniteti. Një rezultat i drejtpërdrejtë i këtij pranimi është se një pjesë e madhe e shoqërisë do përbashkohet me interesat e ç'do pushteti. Kjo domethënë që në syrin e shtetit, policëve dhe pronarëve do shtohet syri i fqinjit, i banorit... mbi vendimeve të gjyqtarit, do shtohet karabina e atij që "merr ligjin në duart e veta".

Kështu, një nga funksionet e para dhe më të rëndësishme të kriminalizimit është ndarja e shoqërisë në një pjesë tjetër "të shëndetshme", siç përcaktohet nga pushteti dhe në një pjesë që quhet

"e sëmurë", domethënë kriminele, e cila duhet të përballohet me një lloj "menaxhimi të veçantë". Kjo ndarje ka një funksion të dyfishtë: nga njëra anë, sjell sëbashku një masë kritike dhe krijon një pranim të përgjithshëm shoqëror, dhe në këtë mënyrë hap rrugën për të gjitha llojet e menaxhimit të subjektit kriminal.

Nga torturat shtetërore fizike dhe psikologjike, deri te linçimet spontane që bëhen nga çdo lloj gjyqtarë-hakmarrës të vetë-emëruar. Nga ana tjetër, kjo ndarje izolon subjektet e kriminalizuara, dhe ashtu menaxhimi i tyre bëhet më i lehtë, me qëllim që pushteti të ruajë kontrollin absolut të integritetit social, i cili nuk është veçse një konfirmim i nënshtrimit të tyre.

Kështu, nëpërmjet kriminalizimit, vendoset një mbikëqyrje e dyfishtë ndaj trupave të emigrantëve dhe emigranteve. Një anë e mbikëqyrjes është "e jashtme", "objektive", që vjen nga shteti dhe shoqëria, dhe siç kemi përmendur, depërton në marrëdhënien e punës dhe shpërndahet në të gjithë jetën shoqërore. Është ajo mbikëqyrje që të detyron vazhdimisht të justifikosh ekzistencën tënde në këtë vend. Të jetosh në një gjendje në të cilën qenia jote lidhet absolutisht me krimin, kështu që mënyra e vetme për të mbetur "e pafajshme" është të mos ekzistosh, të mos jesh e dukshme. Mbikëqyrja e varësisë të përhershme nga një mekanizëm burokratik, racist dhe hakmarrës. Mbikëqyrja që kontrollon, nëse ke mësuar të sillesh ashtu siç duhet, se çfarë emri përdor, kur, me kë dhe si të flasësh, dhe të detyron të tregosh vazhdimisht vlerën tënde. Mbikëqyrja e kërcënimit të përhershëm të burgimit, torturës dhe përfundimisht të deportimit. Është në fund të fundit, mbikëqyrja që siguron se nuk do të ngrihesh nga pozicioni yt, pozicioni i të padukshmëve të kësaj shoqërie.

Forma e dytë e mbikëqyrjes është ajo që internalizojnë vetë emigrantët dhe emigrantet. Nga ajo formë buron internalizimi i disiplinës, i ndërgjegjes fajtores dhe i nënshtrimit. Ajo që kërkon nga emigrantet dhe emigrantët të ndjejnë turp për origjinën, zakonet dhe sjelljet e tyre. Që kërkon nga ato dhe ata të pranojnë "me gatishmëri" emrat, gjuhën, fenë dhe kulturën greke "superiore". Të durojnë duke heshtur mbikëqyrjen "e jashtme".

Kriminalizimi gjithashtu garanton nënvlerësimin total të emi-

grantëve/eve shqiptarë, i cili përqëndrohet në heqjen e plotë të ç'do të drejte civile. Ose, siç thonë vetë emigrantet dhe emigrantët në pjesën e parë të tekstit, e vetmja e drejtë e tyre është heshtja dhe ndjenja e mëshirës. Është e lehtë të kuptojmë se një person pa të drejta, i cili ka përballë gjithë aparatit shtetëror, pronarët dhe një racizëm të përhapur social është më i pafuqishëm, pasi çdo mosmarrveshje e vogël, aq më tepër një kërkesë, mund të shndërrohet menjëherë në dënim. Kështu, ata/ato bëhen fuqia punëtore ideale për fitimet e pronarëve dhe plotësisht të disponueshëm për ata që i përdorin në mënyrë të përkohshme, duke i detyruar ata/ato të jetojnë nën nivelin e mbijetesës, pa tejkaluar kufirin e riprodhimit të saj social me qëllim të shfrytëzohen vazhdimisht nga vendasit. Prandaj, të privuar nga çdo të drejtë, të mënjanuar nga shoqëria, por kryesisht të shkëputur nga e kaluara e tyre, nga zakonet e tyre, nga të gjitha gjërat që deri tani kanë formuar përvojën e tyre, e vetmja gjë që u mbetet emigrantëve dhe emigranteve brenda kësaj "lakuriqësie" është trupi i tyre, fuqia e punës së tyre dhe vullneti për të jetuar.

Nga kjo pikëpamje, nuk është aspak kontradiktore që në kohë që shumica e shoqërisë greke thotë "jashtë të huajt", në të njëjtën kohë ajo shfrytëzon emigrantët në mënyra të ndryshme. Është logjika e zhvlerësimit që shkon krah për krah me politikën e shtetit që i konsideron emigrantët të domosdoshëm dhe të nevojshëm aq sa i nevojshëm është dhe deportimi i tyre. Ajo shpreh një marrëdhënie shfrytëzimi ideale për kapitalin dhe aftësinë e tij të vetë-riprodhohet me kosto më të ulta për ekonominë. Shpreh një marrëdhënie ideale për një shoqëri e cila, me qëllim që të unifikohet rreth idesë kombëtare, duhet të mbizotërojë krejt mbi "Tjetrin" dhe "Tjetrën", mbi "Të huajin" dhe "Të huajën".

Kriminalizimi i shqiptarëve dhe shqiptareve në tërësi si një grup shoqëror ka si efekt që në sferën publike, prania e tyre të lejohet vetëm përmes filtrit të iligjimitetit. Ky trajtim ka si rezultat që përjetimet, historia dhe fjala e tyre nuk ekzistojnë në asnjë aspekt të jetës shoqërore, veçse kur thirren për të kërkuar falje (apologji). Kështu kriminalizimi, si përmendëm më sipër, bëhet sinonim i padukshmërisë. Dhe këtu vjen figura e "*Shqiptarit të mirë*", e "*Shqip-*

tares së mirë", e cila duke pretenduar se jep një perspektivë për jetën e emigrantëve, e vetmja gjë që dëshiron është të konfirmoj nënshkrimin e tyre. Sepse "*Shqiptari i mirë*" është ai që ka sedër, i cili do punoj një javë më shumë pa kërkuar para, sepse "puna duhet të mbarojë", është ajo që do kërkojë falje përpara se të dëgjojë pse e fajësojnë, është ajo që do jetë një nxënëse e mirë, por jo më e mirë se shokët e klasës që janë grekë, është ai që duhet të mësojë aq mirë greqisht sa "nuk do t'i duket fare/dhen su fenete katholu". Janë në fund të fundit shqiptari dhe shqiptarja që ekzistojnë vetëm si një shëmbull i kërkesave të cilat grekët kanë prej tyre.

Përfundimisht, zhvlerësimi i tyre i përgjithshëm ka si efekt dhe nënvlerësimin e rezistencës së tyre. Meqënëse automatikisht ç'do veprim i emigrantëve shqiptarë që kundërshtojnë kushtet nën të cilat janë dënuar quhet krim, rezistenca e tyre depolitizohet, bëhet menjëherë një akt i neveritshëm dhe anti-social. Kështu këto rezistenca humbasin karakterin publik që do t'u lejonte të bëhen të komunikueshme, të bashkohen me rezistenca të tjera sociale, të formojnë subjektin e shqiptarit dhe e shqiptares në një bazë tjetër identiteti, përveç atij të kriminelit. Prandaj, rezistencat e tyre shpesh mbijetojnë si mite dhe si të vërteta të fshehura midis vetë emigrantëve dhe emigranteve, si kujtesë e nëndheshme e përbashkët që janë ende njerëz, sepse kanë akoma dinjitet...dinjitet për të rezistuar me mënyrat e tyre dhe mjetet që ata kanë brënda një shoqërie e cila i'u ofron kushtet me të këqija.

Përjetimi, rëndësia dhe kufijtë e tij

Mënyra që zgjodhëm të flasim për padukshmërinë dhe për përruljen e emigranteve shqiptare dhe shqiptarë nëpërmjet fjalëve të tyre me sa duket nuk është e rastësishme. Huazojmë rëndësinë e përjetesës nga grupet feministe të valës së dytë, të cilat e paraqitën si një nga mjetet themelore që ndihmuan të dalin në sipërfaqe të jetës shoqërore dhe politike shumë forma të shtypjes, të cilat ishin normalizuar në një masë të tillë që shpesh ato të mos konceptohen më si të tilla. Nga ana tjetër, kemi ndërgjegje që nga pikëpamja e lëvizjes përdorimi i përjetimit është një rast i ndërlikuar që kërkon

një analizë të thellë për të cilën nuk kemi as mundësinë as vendin që ta bëjmë brënda kontekstit të kësaj broshure. Kështu që thjesht do përmëndim, shkurtimisht, pikat që n'a duken më të rëndësishme dhe që paraqesin rëndësinë e përjetimit nga ana e të shtypurve.

Konsiderojmë se një nga gjërat më kryesore që i mungon emigrantëve/ emigranteve, por dhe në përgjithësi të shtypurve, është mundësija të flasin hapur vetë ata dhe ato për përjetimet e tyre me kushtet që vetë ata/ato dëshirojnë. Duke paraqitur këtu fjalën e vetë subjekteve që janë të shtypur, bëhet një hap i parë që prirja mbizotërore e cila do që shkrimi i historisë të jetë çështje e të fuqishmëve të kthehet nga ana kundërt. Me këtë mënyrë krahasohen përjetimet tona personale, me një rrëfim që do të quhet i paanshëm dhe objektiv, thjesht sepse ka mjetet të imponohet si i vërtetë. Të shënojmë këtu se kur flasim për të fuqishëm dhe të shtypur nuk flasim për dy sisteme të mbyllura shoqërore me role historike të ngulitura të cilat duhet ti zbatojnë. Përkundrazi, flasim për role shoqërore dinamike që këmbehen me njëra-tjetrën, dhe përshkojnë secilin dhe secilën nga ne, gjithashtu me pasojë të përshkojnë dhe strukturat e lëvizjes tonë.

Pranimi i mësipërm n'a çon drejt një pike të dytë të rëndësishme. Siç kemi përmëndur, shumë forma shtypëse janë normalizuar në një masë të tillë, sa që shpesh vetë subjektet nuk arrijnë ti konceptojnë si të tilla. Mendojmë se nëpërmjet shprehjes dhe fjalës, ecin procese të brëndshme brënda vetë individëve. Këto procese ndihmojnë për perceptimin se disa praktika shoqërore, që kanë marrë vëndin e "rendit natyror", gjënden tek rrënjët e përvojave shtypëse të cilat ose ngelën të pashpjegueshme, ose konstatohet shkakun e tyre diku tjetër. Akoma më shumë, kur kjo shprehje bëhet me kushte kolektive, duket qartë se përvojat e shtypjes nuk janë çështje personale dhe veçanërisht faje të vetë atyre që janë të shtypur. Nëpërmjet ndarjes dhe ndërgjegjësimit që një formë shtypëse ka karakter kolektiv, duket qartë roli strukturor që ka ajo formë shtypëse në shoqërinë tonë dhe njëkohësisht ndalohet ndërhyrja e pushtetit autoritar mbi përjetimet, dhe kështu dhe kuptimi që i imponohet atij (përjetimit) nga "lart" (pushteti autoritar). Me këtë mënyrë përjetimi politizohet, dhe kështu hapet rruga për rezistencën kolektive kundër for-

mave shtypëse që lidhen me atë.

Së fundi, duke kolektivizuar përjetimin dhe duke sjellë ndër mëndje momentet e ndryshme që ka përjetuar secili dhe secila nga ne, krijohen kushtet e nevojitëshme që të kuptojmë pozitën e tjetrit dhe tjetrës. Kjo kuptueshmëri është e vetmja menyrë që të ndërtohen marrëdhënie të barabarta midis nesh, që të dali në pah që nuk jemi njësoj të shtypur/shtypura, dhe që shumicat e formave shtypëse, mbi të cilat krijohen dallimet, nuk zhduken në mënyrë magjike, sepse e shkruajtëm në një copë letër. Nga ana tjetër, mendojmë se përjetimi si përafërsim ka kufij të caktuar, të paktën për sa i përket përdorimit të tij në aktivizëm dhe politikë. Për shëmbull, sigurisht n'a shqetëson fakti që në kohën tonë përjetimi paraqitet nga sovraniteti, dhe veçanërisht nga versioni neo-liberal si mjet që shërben qëllimet e tij. Besojmë se paraqitja e përjetimit, që të marri një karakter çlirues, duhet të bëhet brënda një sfere të përcaktuar. Së pari, duhet të bëhet me kushte autonome për subjektet, dhe të mos imponohet ose të "ofrohet" nga "lart" si "përzemërsi" dhe "bamirësi". Në këto rrethana, siç e ka treguar përvoja, rol të rëndësishëm luan krijimi i një mjedisi të sigurtë, ku ato dhe ata që janë të shfrytëzuar të mund të shprehen pa frikën se fjala e tyre do diskreditohet, do përqeshet ose do asimilohet nga persona që nuk përjetojnë të njëjtat forma shtypëse, por përkundrazi nganjëherë i vëjnë në veprim. Së dyti, duhet që vetë përdorimi i përjetimit të ketë si qëllim të përforcojë procedurat që synojnë çlirimin e përgjithshëm social. Është e qartë që vetë përjetimi, përshëmbull i refugjatëve, mund të marrë tërësisht një nuancë tjetër, por dhe përdorim, kur paraqitet brënda një procedure nga lëvizje vetëorganizative, ose brënda një shoqate bamirëse (organizata jofitimprurëse) ose brënda një gazete lifestyle (Lifo), që do, për arsytet e saj, të reklamojë një profil humanitar.

Së fundi, akoma dhe brënda lëvizjes politike, mendojmë se përjetimi është një mjet i parë që nxjerr në pah forma shtypëse dhe shfrytëzimi të shumëfishta dhe të padukshme. Por vetvetiu përtjetimi nuk mund të japi përgjigje, te cilat sidoqoftë janë të vështira për t'u dhënë. Është e qartë se formimi i strategjisë është i mangët kur bëhet nga "lart" dhe shpërfill përjetimet e vërteta të subjekteve.

Por përkatësisht, përjetimi mund të shpjegojë një situatë, por nuk mjafton që ta vendosi brënda një rrjeti të përgjithshëm ku ndërthuren marrëdhëniet autoritare, prandaj dhe nuk mjafton të formojë një strategji për përmbysjen e tyre të plotë. Që të bëhet radikal duhet të plotësohet nga analiza kritike, mendimi deduktiv dhe përballimi kolektiv, të përpunohet me mendim kritik që të paraqiten anët që e bëjnë të mprehtë, kështu që përdorimi i tij të bëhet radikal dhe i rrezikshëm për pushtetin autoritar.

Qëllimi i këtij botimi

Duke qenë të padukshëm/me, larg nga kanalet dominante të komunikimit të shoqërisë, emigrantët dhe emigrantet shfaqen në skenën politiko-shoqërore vetëm nëse dhe me kushtet që i interesojnë klasës në fuqi. Domethënë mesa duket, ose si mosmirënjohës, kriminelë, prostituta, objekte përqeshjeje dhe nënvlerësimi, ose si model vartësie si provë që "edhe ata munden", që ekziston edhe "*Shqiptari i mirë*", kryesisht kur klasa në fuqi dëshiron të zbukurohet me pak bamirësi. Qëllimi kryesor i këtij botimi është që, brënda mundësive tona të kontributojmë në hapjen e një mundësie në të cilën do të dëgjohet gjithnjë e më tepër zëri i individëve të cilët kanë ndjerë çdo lloj forme shtypjeje gjatë gjithë këtyre viteve. Në këtë mënyrë përpiqemi të thyejmë monopolin që ka pushteti mbi konstruksionin e figurës publike të emigrantit, një figurë të cilën ka adoptuar dhe adopton me një lehtësi karakteristike shumica e shoqërisë greke. Të kontributojmë sado pak të shfaqet në siperfaqe të jetës sociale ai "motiv i qëndrueshëm dhe kolektiv i cili përshkruan ndjenja dhe mendime të përvojes sonë të emigracionit", sikurse përmëndin ata dhe ato vetë në pjesën e parë të këtij botimi. Të regjistrohet ky kujtim kolektiv i dënuar në terr, të bëhet publik dhe si pasojë të politizohet.

Është e qartë se brënda kuadrit të kesaj përpjekjeje të kufizuar nuk patëm mundësi të referohemi në ç'do formë shtypjeje që është ushtruar mbi shqiptarët dhe shqiptaret ashtu sikurse mbi të gjithë emigrantët dhe emigrantet. Kështu vendosëm të përqëndrohemi në aspektin e kriminalizimit i cili ishte dominant në administrimin e valëve të emigracionit të cilat pranoi greqia në historinë e saj mod-

erne. Nga njëra anë duke e theksuar dhe duke e rikujtuar nëpërmjet shtypit dhe pozicionit publik të njerëzve të shquar të asaj kohe por edhe duke treguar vlefshmërinë e saj për kapitalin grek. Nga ana tjetër, kryesisht, duke publikuar fjalë të emigrantëve dhe emigraenteve shqiptarë për këtë çështje dhe se si ata/ato vetë përjetuan kriminalizimin dhe nënvlerësimin dhe ç'kuptim kishte të rriteshin në një ambient të tillë. Duke i'u rikthyer këtyre kujtimeve kemi për qëllim të theksojmë përjetimet nëpërmjet plagëve por edhe rezistencat të cilat humbën nën vallon e padukshmërisë dhe të viktimizimit. Duke u përqëndruar tek kriminalizimi duam njëkohësisht të theksohet veçanërisht krimi si një nga format e pafundme të rezistencës të cilat bëhen të padukshme nga sistemi dhe shihen pa u përceptuar si të tilla. Fatkeqësisht vihet re se këto forma rezistence nuk i merr parasysh edhe një pjesë e madhe e lëvizjes e cila kupton si rezistencë vetëm atë që përmbajnë normat e vlerës së saj, pra me pak fjalë, gjithçka që lind brenda gjëndjes së saj sociale.

Kështu shohim që e majta (bashkë me sindikatat e saj zyrtare) i trajton emigrantët dhe emigrantet me terma viktimizimi. Kështu luan në mënyrë të pashmangshme lojën e dallimit ndërmjet emigrantit "të mirë dhe të keq", përderisa një emigrant i keq, kriminel nuk përfshihet në profilin e viktimës, kështu që bëhet i padukshëm, ose kur bie në dukje zhvlerësohet një pjesë e madhe e rezistencës së emigrantëve e cila detyrimisht kalon nëpërmjet akteve të paligjshme.

Nga ana tjetër poshtëron terësisht çështjen e emigracionit në nivelin e të drejtave njerëzore, domethënë që disa njerëz fatkeqë kërkojnë nga një organizëm i madh t'i njohë si viktimë të një fatkeqësie. Si rezultat emigrantët dhe emigrantet përceptohen si subjektë pasivë dhe bëhen të padukshme rezistencat e tyre. Perkatësisht, një pjesë e madhe e anti-autoritarëve ndoshta e ndikuar nga nënvlerësimi i përgjithshëm i emigrantëve dhe i emigraenteve në të gjitha nivelet e jetës sociale shpesh e ka të pamundur të kuptojë akte të tilla rezistence.

Në kundërshtim me mësipërm, besojmë se përpjekja për t'u bërë të dukshëm emigrantet dhe emigrantët, ka të bëjë domosdoshmërisht me faktin se praktikë e rezistencës kundrejt nënvlerësimit dhe shfrytëzimit të tyre duhet të bëhen të dukshme.

Në këtë pikë duhet të theksojmë se nuk po shkruajmë një broshurë për krimin. Po shkruajmë një broshurë për emigrantët dhe emigrantet, si e përjetuan kriminalizimin, si u përdor nga pushteti autoritar por edhe se si anasjelltas disa subjekte veprues kthyen mbrapsht një pjesë nga dhuna që përjetonin ç'do ditë. Qëllimi ynë nuk është që të gjejmë nëse emigrantët shqiptarë janë ose jo kriminelë, apo nëse kjo është e "mirë" apo e "keqe". Mendojmë se krimi ashtu sikurse çdo formë praktike shoqërore pra edhe rezistence nuk ka forma të qarta dhe nuk ka dhe kuptim të kerkosh për to. Nuk n'a intereson as të nxisim dhe as të demonizojmë krimin. Besojmë se krimi mund të jetë akt rezistence kundër një forme shtypjeje dhe në të njëjtin moment të riprodhojë një tjetër formë shtypjeje. Ajo që n'a intereson është të paraqesim të parën.

Por ajo çka n'a intereson kryesisht dhe që është në bazë të ketij botimi është që të ndërtojmë marrëdhënie respekti dhe barazie ndërmjet vendasve dhe të huajve brënda dhe jashtë lëvizjes antag-oniste politike. Një përpjekje që ka si kusht paraprak të theksohen veçoritë dhe kushtet e secilit dhe secilës duke filluar nga ato të më të shtypurve.

Gjithashtu të bëhet e ditur se nga kushte të ndryshme jetese lindin rezistenca të ndryshme. Dhe kur bëhen të dukshme rezisten-cat që zgjedhin vetë emigrantët dhe emigrantet, si subjektë veprues dhe autonomë, atëherë ndoshta krijohet terreni mbi të cilin mund të puqen praktikat tona dhe të bashkohemi në beteja të përbashkëta të barabartë me respekt reciprok dhe jo nga vendi superior që na siguron pasaporta greke me gjithcka që ajo përmbledh.